

Budget 2017 för Stockholms stad och inriktning för 2018-2019 samt ägardirektiv 2017-2019 för koncernen Stockholms Stadshus AB

Ett Stockholm för alla

Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Feministiskt initiativ har enats om att tillsammans förelägga kommunfullmäktige detta förslag till budget för Stockholms stad 2017. Förslaget till budget tar sin utgångspunkt i Vision 2040 om ett Stockholm för alla.

Stockholm är möjligheternas stad. Hit flyttar människor för att utbilda sig och arbeta. Här finns utveckling och ambitioner sida vid sida. Stockholm har en fantastisk natur, ett brett kulturliv och en kreativitet som gör att staden växer. En jämlik och jämställd stad som värnar om sina invånare kommer att växa sig stark. Därför strävar vår politik efter att ge fler människor chansen att förverkliga sina drömmar.

Staden byggs av människor i samarbete. Det är när vi samverkar som vi gemensamt kan skapa förutsättningar för arbete, utbildning, fler bostäder, en likvärdig skola och därmed lägga grunden för allas trygghet och utveckling. Stockholm utvecklas på ett hållbart sätt genom höga ambitioner inom klimat och miljö som vi tillsammans tar ansvar för. En fördjupad demokrati där alla kan påverka gör Stockholm bättre. Ett öppet, antirasistiskt, jämställt Stockholm med lika rättigheter och möjligheter är det Stockholm vi är stolta över.

De senaste två åren har Stockholm utvecklats starkt. På flera avgörande punkter har staden förändrats på ett sådant sätt att Stockholm blivit en stad för fler. Mycket arbete återstår men viktiga och avgörande framsteg har skett:

- Bostadsbyggandet har nått historiskt höga tal. Där antalet hyresrätter tidigare sjönk kraftigt, byggs nu fler hyresrätter.
- Investeringar i en växande stad görs i takt med behoven. Där det tidigare ofta misslyckades med att bygga infrastruktur, skolor och idrottsanläggningar som svarade mot behoven når dessa nödvändiga investeringar nu mycket höga nivåer.
- Ungdomsarbetslösheten har sjunkit kraftigt. Närmare var tredje ung i öppen arbetslöshet har gått till jobb eller utbildning. Där andelen ungdomar i arbetslöshet kraftigt ökade mellan 2008 och 2014 är nu utvecklingen den rakt motsatta.
- Klyftorna har minskat. Där klyftorna under lång tid ökat har nu antalet hushåll som är beroende av försörjningsstöd i ytterstaden minskat tydligt. Individ- och familjeomsorgen har stärkts för att bättre kunna ge stöd till barn och unga, personer med missbruksproblematik, personer i hemlöshet samt personer utsatta för våld i nära relationer.
- Investeringarna i åtgärder för ett klimatsmart Stockholm har ökat. Stockholms luft blir fortsatt bättre och bättre, stadens klimatutsläpp minskar stadigt, och arbetet med kemikaliesmarta förskolor har nått långt.

- Kompetensen, kontinuiteten och bemanningen i hemtjänsten ökar. Där insatserna tidigare detaljstyrdes görs nu en kursändring mot ökad professionalisering och samverkan som sätter den äldre i centrum.
- Jämställdheten har ökat. Där staden tidigare inte visste hur mycket av budgeten som gick till män respektive kvinnor eller pojkar och flickor analyserar nu alla nämnder och bolag budgeten utifrån kön. Kvinno- och tjejjourer har fått bättre och långsiktiga villkor för att stödja våldsutsatta kvinnor. Unga tjejer och hbtq-personer får bättre förutsättningar att delta i fritidsaktiviteter på egna villkor.
- Fler barn och ungdomar har fått chansen att delta i kultur och idrott. Barnperspektivet står i fokus. Där avgifterna tidigare höjdes och stängde barn och ungdomar ute sker nu det motsatta. Genom sänkta avgifter i kulturskolan är det fler barn som får chans att växa och utvecklas.
- Kvaliteten i skolan och förskolan ökar. Där det tidigare prioriterades skattesänkningar har personaltätheten ökat och fler barn har fått det stöd som behövs genom ett stärkt socioekonomiskt tillägg. Byggandet av nya skolor ökar kraftigt.

Det finns mycket kvar att göra. Denna budget fortsätter arbetet för att skapa ett Stockholm för alla. Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm har visat att skillnaderna mellan stadsdelar och olika grupper under lång tid har ökat. För att vända denna utveckling behöver staden föra en offensiv politik som tar sin utgångspunkt i såväl etablerad forskning som den kompetens som finns i organisationen. Oavsett var du växer upp eller med vilka förutsättningar du börjar ditt liv ska du som stockholmare ha möjlighet att färdas väl genom livet. Den sociala hållbarhetskommisionen fortsätter sitt arbete med att både kartlägga och påverka utvecklingen i staden. För att skapa ett Stockholm för alla finns flera verktyg. Den sociala investeringsfonden kommer att möjliggöra tidiga och förebyggande sociala åtgärder. Fonden för kompetensutveckling kommer genom ökade utbildningsinsatser att bidra till en bättre förmåga att möta invånarnas behov. Rådet för mänskliga rättigheter är inrättat för att stödja och ge råd i stadens arbete för mänskliga rättigheter och därigenom bland annat bidra till utvecklandet av ett jämställt, normkritiskt, antirasistiskt, icke-diskriminerande och tillgängligt arbetssätt.

För att skapa ett Stockholm för alla utvecklas politiken utifrån dessa analyser och verktyg. Några exempel på viktigare reformer som ryms i årets budget är:

- Kraftiga satsningar genomförs i ytterstaden. De lokala utvecklingsprogrammen får nu genomslag, demokrati- och utvecklingsmedel permanentas och delaktigheten ökar genom en satsning på medborgarbudget. Riktade satsningar på etablering och arbetsmarknad görs och socialt hållbara byggprojekt initieras i stadens olika delar. Nya demokrati- och trygghetsprojekt initieras. Investeringarna i ytterstadens offentliga rum förstärks kraftigt genom strategin för ett grönare Stockholm. Skolan och förskolan ges tydliga instruktioner och verktyg för att jobba för en jämlik skola som ger alla barn chans att växa och med det uttalade målet att fler barn ska lämna grundskolan med behörighet till gymnasiet.
- Äldre ska ha rätt till trygghet. Hemtjänsten förändras utifrån de beslut som fattats av fullmäktige med inriktning att stärka den enskildes möjlighet att styra över sin vardag. Flera av förslagen i äldreboendeutredningen genomförs. Stadens boendeformer för äldre ska bli tydligare, byggas ut i takt med behovet och i högre grad än idag tillgodose behov av trygghet och gemenskap.

- Satsningen på barn och ungas välmående fortsätter såväl inom ramen för elevhälsan som genom förstärkningar av socialtjänsten och implementering av stadens barnrättsstrategi. Stora insatser görs för att stärka nyanländas möjlighet till etablering. Avgifterna till kollo sänks i de lägsta inkomstintervallerna för att ingen ska behöva avstå på grund av ekonomiska skäl.
- Stockholm ska vara en grön och ren stad. Den nya strategin för ett grönare Stockholm kommer att underlätta stadsplaneringen och värna och förstärka Stockholms gröna värden. Arbetet med renare sjöar och vattendrag fortsätter. Stadens nya klimatstrategi kommer att minska Stockholms klimatpåverkan och ge Stockholm en viktig roll i den klimatomställning som världen behöver. Satsningar för att skapa en hållbar infrastruktur har påbörjats och fortsätter. Cykelinvesteringarna fortsätter på en mycket hög nivå. Insatser för att förbättra stadens luft och vatten fortgår.
- Fler ska jobba. När brist på arbetskraft existerar samtidigt som alltför många drabbats av långtidsarbetslöshet behövs både bristyrkesutbildningar och riktade satsningar till grupper långt från arbetsmarknaden. Denna budget rymmer såväl 100 nya platser i bristyrkesutbildningar, riktade insatser mot kvinnor långt från arbetsmarknaden som sammanhållen utbildning för personer med kort utbildning. Samtidigt fortsätter de stora satsningarna på feriearbeten och riktade insatser görs för kvinnor med svag ställning på arbetsmarknaden.
- Bostadsbyggandet ges fortsatt hög prioritet och de ambitiösa målsättningarna för bostadsbyggande kvarstår. Arbetet med nya fokusområden förstärks för att öka bostadsbyggandet och bidra till en sammanhållen stad. Nyproduktion av hyresrätter, både privata och allmännyttiga, står fortsatt i fokus och ska utgöra minst hälften av alla markanvisningar under mandatperioden.
- Satsningar på trygghet genomförs. Insatser utifrån stadens beslutade strategi mot våldsbejakande extremism ska bli verklighet och organiserad brottslighet i olika former bekämpas. Budgeten innehåller medel såväl för detta som för att arbeta våldsförebyggande i Stockholms skolor. Särskilda insatser ska göras för att öka kunskapen om rasism och hedersrelaterat våld och förtryck.
- Skolan och förskolan tillförs mer än en miljard. Samtidigt som antalet barn ökar kraftigt ökas schablonen. Investeringar i nya skolor mer än fördubblas under budgetens treårsperiod. Skolans roll i närsamhället förstärks genom att lokalerna blir mer tillgängliga för civilsamhället.
- Ytterligare insatser görs för att Stockholm ska vara den bästa staden att jobba i. Stadens verksamheter ska arbeta systematiskt för att minska sjukfrånvaron. Ingen ska jobba i Stockholm och få mindre betalt på grund av sitt kön. Därför ska lönekartläggningar som gjorts följas upp. Andelen medarbetare i äldreomsorgen som får möjlighet till heltidsanställning ska öka. Allmänna visstidsanställningar ska minimeras.

Allt detta kan ske tack vare tydliga prioriteringar i budgeten. Den nationella arbetsmarknaden, och därmed skattekraften, utvecklas inte lika starkt som prognosticerat. Volymeffekterna i ett växande Stockholm är starkare än på många år och det innebär stora utmaningar såväl för ekonomin som för kompetensförsörjningen. Den nya skatteutjämnningen som beslutades av regering och riksdag 2013 ger ett fortsatt negativt utfall för Stockholm. Därtill finns en stor osäkerhet om förutsättningarna för verksamheter riktade mot nyanlända.

Trots detta klaras alltså tydliga reformer som bidrar till ett Stockholm för alla. Bidragande är också att kommunfullmäktige tidigare haft modet att fatta beslut om förändringar av skatter och avgifter. Om staden hade haft samma skattenivåer som 2014 hade närmare 3 000 medarbetare inom exempelvis skolan, förskolan och äldreomsorgen stått utan jobb och åtskilliga stockholmare hade mött en sämre välfärd. Den ansvarfulla politiken fortsätter i och med denna budget. Det är en budget som investerar i en växande stad och som innebär både investeringar i bostads- och skolbyggande samtidigt som stadens ekonomi är fortsatt långsiktigt stark.

Denna budget som nu föreläggs kommunfullmäktige är ett steg i riktningen mot ett Stockholm för alla, där social, ekologisk, ekonomisk och demokratisk hållbarhet är viktiga beståndsdelar.

Med utgångspunkt i stadens långsiktiga vision kommer Stockholms stad arbeta utifrån följande inriktningsmål under tiden fram till 2019.

1. Ett Stockholm som håller samman
2. Ett klimatsmart Stockholm
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Ett Stockholm som håller samman

Visionen om en stad som håller samman: ”Stockholm är en stad som får alla att växa. Här har alla barn och vuxna framtidstro och möjligheter att förverkliga sina liv. Stockholm är en sammanhållen stad som sjuder av liv och rörelse i alla stadens delar. Den offentliga välfärden är en grund för livskvalitet och trygghet för stockholmarna under livets alla skeden.”

För att nå visionen ska stadens nämnder och bolagsstyrelser bidra till nedanstående mål för verksamhetsområdena:

Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor

Alla barn ska ha lika goda möjligheter oavsett bakgrund. Stadens verksamheter ska bidra till att skapa uppväxtvillkor som ger alla barn samma chans och därigenom värnar barns rättigheter. Satsningar på att höja kvaliteten i skola och förskola är grundläggande för detta, men även beslutsfattande inom andra politikområden påverkar möjligheten att nå målet. Den kommande strategin för barns rättigheter ska vara en utgångspunkt för verksamheterna.

Barnen i Stockholm har rätt till ett rikt liv med jämlik och god tillgång till lek, kultur och idrott. Barns miljöer såsom förskole- och skolgårdar ska förbättras, avgifter hållas låga och hinder för deltagande i aktiviteter tas bort. Staden ska aktivt verka för minskad barnfattigdom med såväl generella insatser som genom det sociala arbetet. Stockholm behöver fler mötesplatser för barn och unga. Stockholm ska vara en stad där alla familjer, oavsett konstellation, ska behandlas lika.

Skolan och förskolan ska prioriteras och nödvändiga resurser ska tillföras till dessa verksamhetsområden. Takten i utbyggnaden av nya förskolor och skolor ska öka. Investeringsbudgeten för nya skolor fördubblas under budgetperioden. En av de viktigaste uppgifterna för Stockholm är att öka andelen elever som klarar grundskolan och blir behöriga till gymnasieskolan. Därför ska staden genomföra satsningar i en tidig ålder för att alla barn ska klara skolans grundläggande mål. Likvärdigheten i skolan ska öka och insatserna för språkutveckling samt modersmål ska förstärkas redan i förskolan.

Det är viktigt att öka tiden som varje barn har med en pedagog. Fler lärare och pedagoger i framförallt lägre åldrar ger dokumenterat bättre skolresultat. Särskilt fokus kommer därför att läggas på att klara behovet av lärare, förskollärare och övriga personalgrupper i skolan och förskolan. Möjligheten för stadens medarbetare att utbilda sig vidare ska kombineras med ett strategiskt arbete för att rekrytera fler lärare. Detta arbete ska innefatta bättre arbetsvillkor med mindre administrativa krav, bättre löner, närvarande ledarskap samt insatser för att intressera pedagoger att arbeta i Stockholms stads förskolor och skolor. Satsningen på att vidareutbilda barnskötare till förskollärare permanentas och utökas kraftigt för att ytterligare öka kvaliteten i Stockholms förskolor.

Skolorna ska arbeta aktivt med att alla når målen genom exempelvis organiserad hjälp med läsläsning eller annat individuellt anpassat stöd. Skolor med låga kunskapsresultat ska kunna anställa de skickligaste lärarna och antalet specialpedagoger och speciallärare ska öka. Introduktionsgrupper/förberedelseklasser ska finnas på skolor över hela staden. Trygga anställningar och goda arbetsvillkor är viktiga för att höja kvaliteten i arbetet med barn med stora behov. Fritidsverksamheten fyller en viktig roll för barnets bildning och utveckling. Verksamheten behöver ges förutsättningar för att klara sitt uppdrag.

Det är skolans ansvar att alla barn känner trygghet och mår bra under sin skolgång. Den psykosociala ohälsan bland Stockholms elever ska minska och det behövs fler vuxna i skolan, förstärkt elevhälsa och insatser mot mobbning.

Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla

För att förhindra sociala problem behöver stadens verksamheter fokusera på det förebyggande arbetet och tidiga insatser. Den sociala barn- och ungdomsvården och missbruksvården ska förstärkas och socialsekreterarnas arbetssituation förbättras. Stadens handlingsplan för utveckling av socialpsykiatri ska genomföras. Stockholms stad har infört en fond för sociala investeringar och verksamheterna ska initiera projekt som bidrar till stadens mål.

Staden bedriver ett aktivt hemlöshetsarbete och ska förstärka sina insatser mot hemlöshet ytterligare. Därför görs nu en tydlig satsning på det uppsökande arbetet för att nå personer i långvarig hemlöshet och att utveckla nya arbetsformer för att nå kvinnor i hemlöshet. Bostadsbolagen har en central roll i att skapa förutsättningar för såväl akutboenden som varaktiga lösningar som innebär att människor kan ta sig ur hemlöshet. Barn i osäkra boendeförhållanden är särskilt prioriterade inom hemlöshetsarbetet. Staden ska sänka trösklarna för att få fast bostad, genom bland annat ett utvecklat förebyggande arbete och fler hyresrätter till rimliga hyror.

Stockholm ska vara en stad som utvecklar insatser för att nyanlända ska kunna etablera sig genom stöd till bostad, utbildning och jobb. Målet är att nyetablerade får möjlighet att fullt ut delta i samhällslivet. Staden ska utveckla sitt arbete för ensamkommande barn. Särskilt fokus är på etableringsinsatser, insatser för ökad psykisk hälsa samt uppsökande arbete riktat mot ensamkommande barn och unga i stadens riskmiljöer.

Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar

Stockholm ska vara en stad som håller ihop, med trygga och levande stadsdelar. I lokalsamhället finns starka krafter för att utveckla staden. Staden ska arbeta tillsammans med stockholmarna samt tillsammans med de föreningar och sociala företag som tar till vara den kraft som finns i lokalsamhället.

Stockholm ska bli en mer attraktiv och levande stad. Därför fortsätter satsningarna på ett levande stadsrum och sommargångar. En viktig del är bättre förutsättningar för

fotgängare i hela staden. Trafiksäkerheten ska höjas, inte minst vid stadens skolor. I syfte att skapa en trafiksäker miljö ska hastigheterna på lokal- och huvudgator revideras.

Staden ska ha ett tydligt fokus på de delar av staden som har störst behov i enlighet med beslutade riktlinjer för det lokala utvecklingsarbetet. Inriktningen för ytterstadsarbetet ger möjligheter till dialog med invånarna och långsiktigt stabila förutsättningar för stadsdelsnämndernas utvecklingsarbete. Alla stadsdelsnämnder ska därför implementera arbetet med de lokala utvecklingsprogrammen och övriga delar av stadens organisation ska bistå i arbetet.

Tillsammans med satsningar på skola, jobb och tidiga sociala insatser ska en utveckling av levande och välskötta stadsmiljöer i hela staden vara i fokus. Särskilda investeringsmedel reserveras för ändamålet i denna budget. Strategiska satsningar samordnas med sociala hållbarhetskommisionens arbete. Stadens offentliga rum ska vara av hög kvalitet och erbjuda parker och torg som är inbjudande och levande. Barnperspektivet ska genomsyra detta arbete, där barns behov av lek och rörelse får ta plats. Bostäder och offentliga byggnader ska rustas upp i delar av staden samtidigt som samhällsservice ska garanteras i hela staden, bland annat genom att fler medborgarkontor etableras. Arbetet med att flytta ut stadens förvaltningar och bolag ska fortsätta.

Staden ska vidta åtgärder för att säkerställa att alla stockholmare ska känna sig trygga i boendemiljön och i sin stadsdel. Särskilt fokus ska läggas vid förebyggande åtgärder mot gatuvåld och sexuella trakasserier. Det brottsförebyggande arbetet ska förstärkas och samverkan med föreningar, polisen, fastighetsägare och andra lokala aktörer ska vidareutvecklas. Strategin mot våldsbejakande extremism ska implementeras och arbetet med att skapa trygghet i skolan ska förstärkas. Därtill ska särskilt fokus läggas på att förebygga att organiserad gängbrottslighet får fäste. Särskilda medel anslås för dessa syften.

Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

Bostadsbristen begränsar stadens och stockholmarnas utveckling. Takt i bostadsbyggandet ska öka med fokus på klimatsmarta hyresrätter med rimliga hyror. Det långsiktiga målet om att bygga 140 000 lägenheter till 2030 kompletteras med ett mål om att bygga 40 000 bostäder fram till 2020.

För att kunna öka byggandet och hålla en god kvalitet måste samverkan mellan stadens nämnder förbättras. Kommunstyrelsen ska ha ett tydligt ansvar för styrning och samordning. Befintliga bostadsområden ska förtätas och markpolitiken syfta till att det ska byggas fler bostäder med en god stadsplanering och arkitektur till en rimlig kostnad i enlighet med stadens riktlinjer för markanvisningar. Därför ska riktlinjer för gröna parkeringstal tillämpas, ett hållbart och innovativt byggande uppmuntras och tydligare krav ställas på byggföretagen. Konkurrensen på byggmarknaden ska stimuleras genom att fler mindre aktörer ges möjlighet att delta i byggandet av Stockholm. Stadsplaneringen ska skapa långsiktigt hållbara stadsmiljöer som bidrar till jämlika förutsättningar för stockholmarna och ta hänsyn till viktiga grönområden och ekosystemtjänster. Nyproduktion och upprustning ska utgå från högt ställda krav på energianvändning, miljö och tillgänglighet. Stadsplaneringen ska också genomsyras av ett barn- och jämställdhetsperspektiv.

Allmännyttans huvudsakliga uppgift ska vara att bygga och förvalta bra bostäder till en rimlig kostnad. Stockholmshusen är en viktig satsning för staden och syftar till att pressa kostnader och tidsåtgång för byggandet av hyresrätter. För att sänka trösklarna till bostadsmarknaden har stadens bostadsbolag sänkt inkomstkraven.

Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

Stockholms stads idrottspolitik utgår från ett folkhälsoperspektiv. Idrott och motion i unga år lägger grunden för en god hälsa genom hela livet, och ska vara tillgänglig för alla. För äldre är motion och rörelse både en källa till fysisk och mental hälsa och nödvändig för att behålla självständighet i vardagslivet. Satsningar på idrotten ska vara jämställda och fokus ska ligga på barn-, ungdoms- och motionsidrott. Stadens satsningar ska riktas särskilt mot dem som idag rör sig minst. Det betyder riktade satsningar i ytterstaden och ett ökat fokus på unga tjejer och personer med funktionsnedsättning.

Under mandatperioden satsas en miljard kronor för att bygga ikapp den anläggningsbrist som har hämmat Stockholms växande idrottsliv. Stockholmarna ska kunna idrotta oavsett ekonomiska förutsättningar och kostnaderna för att utöva idrott ska hållas låga. Staden ska tillgodose det ökande behovet av friluftaktiviteter genom bland annat en satsning på stadens friluftsanläggningar. Simkunnighet är livsviktigt och ger ökad livskvalitet. Målsättningen är därför att fler stockholmare ska lära sig att simma.

Föreningslivet är en fantastisk tillgång för alla stockholmare och ska stödjas och ges förutsättningar att växa. Arbetet mot diskriminering ska stödjas och en demokratisk grundsyn ska vara en förutsättning för att ideella organisationer ska få kommunala bidrag.

Fritidsverksamheten ska vara öppen och attraktiv för alla oavsett kön. Det behövs fler träffpunkter på ungdomars egna villkor och enligt deras egna önskemål, inte minst för flickor och hbtq-personer. Ungas organisering ska uppmuntras. Det ska finnas möjlighet till olika kostnadsfria kultur- och idrottsaktiviteter, i synnerhet under loven. Sommarkolloversamheten behöver utvecklas, så att den passar fler. Avgifterna till kollo ska inte hindra någon från att delta, därför sänks avgifterna i de lägsta inkomstintervallerna. Parklekar och lekplatser ska utvecklas och byggas ut.

Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande

Kultur ger plats för människor att mötas, uppleva och själva gestalta sina liv. Konst och kultur är en självklar del av demokratin. Den kan öka förståelsen, sammanhållningen och tilliten i ett samhälle. Kulturen formar samhället lika mycket som den speglar det. En offensiv och strategisk kulturpolitik bidrar till ett mer kreativt Stockholm.

Stockholmarnas tillgång till kultur och eget kulturskapande ska öka. Tillgången till kultur ska inte bero på inkomst, kön eller bostadsadress. Bibliotekens roll ska stärkas. Genom satsningar på kulturskolan och kultur i skolan ska alla barn och unga både själva kunna skapa och ta del av professionell kultur.

Det lokala kulturlivet ska främjas och kulturen ska stärkas, särskilt i ytterstaden. Stadens museer ska vara avgiftsfria. Kulturen ska ge plats för den mångfald av erfarenheter som finns i staden. Förutsättningarna för stadens kulturarbetare och det fria kulturlivet ska vara goda.

Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet

Stockholm står inför en stor demografisk utmaning när gruppen äldre i staden på sikt ökar kraftigt. Detta kräver en långsiktig planering och samverkan mellan stadens alla delar. Ett äldreperspektiv ska finnas med i stadsplanering och nybyggnation. Äldre-

ombudsmannen har en viktig roll i det arbetet. För att säkra långsiktighet och stabilitet kommer ett program för framtidens äldreomsorg att tas fram.

Stockholmarna ska kunna känna trygghet inför ålderdomen. All äldreomsorg ska vara bra, oavsett utförare. Hårda kvalitetskrav på kontinuitet, bemanning, utbildningsnivå och goda arbetsvillkor för personalen ska ställas. Under 2017 fortsätter arbetet med att utveckla hemtjänsten. Målet är att öka den äldres inflytande, förbättra samverkan runt den äldres behov samt öka handlingsfriheten för hemtjänstpersonalen att tillmötesgå den äldres dagsaktuella behov och önskemål.

Äldreomsorgen ska vara personcentrerad och jämställd. Alla äldre ska ha rätt till regelbundna utevistelser, vällagad mat och möjlighet till social gemenskap. Otrygghet och oro ska motverkas och det brottsförebyggande arbetet stärkas. Demenskompetensen ska utvecklas och kvalitetssäkras. Kompetensutvecklingen inom psykisk ohälsa, missbruk och våld i nära relationer ska säkras

Staden ska erbjuda boendeformer med god utemiljö som passar äldre med olika behov. Trygghetsboende med aktivitetscenter inrättas för att tillgodose behov av icke-biståndsbedömt boende för äldre som söker trygghet och gemenskap. Det ska vara lätt att hitta ett tillgängligt boende som gör det möjligt att leva ett aktivt liv även när rörelseförmågan blir sämre.

Medarbetare i staden ska ha god arbetsmiljö och kunna utvecklas i yrket. Förutsättningarna för chefer i äldreomsorgen att utöva ett närvarande ledarskap ska stärkas. För att klara framtida rekrytering ska staden fortsätta förbättra arbetsvillkoren genom kollektivavtal, heltid som norm, kompetensutveckling, rimliga scheman och en bra löneutveckling. Målet är att alla anställda ska ha grundläggande vård- och omsorgsutbildning. Vård- och omsorgsutbildning ska vara attraktiv såväl på gymnasienivå som på komvux.

Ett klimatsmart Stockholm

Visionen om ett klimatsmart Stockholm: "Naturens stillhet nära storstadens intensitet utmärker Stockholm. Smarta lösningar gör det enkelt för alla stockholmarna att leva miljövänligt. Utan att äventyra förutsättningarna för framtida generationer växer staden med människan som utgångspunkt och med respekt för naturens gränser."

För att nå visionen ska stadens nämnder och bolagsstyrelser bidra till nedanstående mål för verksamhetsområdena:

Energianvändningen är hållbar

Klimatfrågan är en av vår tids stora utmaningar. Stockholms stad ska bli en klimatneutral stad. En hållbar energianvändning syftar till att minska klimatpåverkan, effektivisera användningen och att ställa om till mer förnybar energi. Dagens utvinning och användning av energi är en av orsakerna till flera av de stora miljöproblemen. Stadens tillväxt skapar en efterfrågan på mer energi samtidigt som stadens ökande täthet ger förutsättningar för energieffektiva bostäder och hållbara transporter.

Stockholms stad ska bedriva ett aktivt arbete för att minska de klimatpåverkande utsläppen. Målet är att Stockholm ska vara fossilbränslefritt år 2040. Under hösten kommer stadens långsiktiga *Strategi för fossilbränslefritt Stockholm 2040* beslutas som utgör riktlinje för målet om fossilbränslefrihet 2040. Målet om fossilbränslefrihet innebär en komplex strukturomvandling och staden behöver möta utmaningarna i samarbete med andra aktörer.

Staden ska minska energianvändningen i såväl befintliga som nya byggnader. Genom investeringar i energieffektiviseringar och förnybar energiproduktion, som exempelvis solceller på stadens fastigheter, ska utsläpp minskas samtidigt som stadens långsiktiga kostnader sjunker. Stockholm sätter en hög standard för energieffektivt byggande genom tydliga krav på låg energianvändning vid nybyggnation. Hänsyn ska tas till produktionens hela påverkan på klimatet. I det befintliga byggnadsbeståndet ligger staden i framkant med energieffektiviseringsprojekt och projekt för förnybar energiproduktion. Projekten skapar erfarenheter som kan användas inom och utanför stadens organisation och därmed stärka tillväxten inom miljöteknikområdet och skapa arbetstillfällen.

Stockholms stad har, som delägare av Fortum Värme AB, en tydlig målsättning att de fossila bränslena i kraftvärmeverket i Värtan ska minska successivt och vara avvecklade helt senast år 2020. Transportsektorns klimatpåverkan ska minska kraftigt. Klimatutsläppen ska minska och ett förebyggande arbete ska bedrivas för hög klimatberedskap.

Transporter i Stockholm är miljöanpassade

En av de viktigaste prioriteringarna på miljöområdet är att stadens transporter ska ha mindre klimatpåverkan samtidigt som staden växer. När fler ska resa på en begränsad yta måste kollektivtrafik, nyttotrafik, gång och cykel prioriteras. Det ger förutsättningar för en bättre miljö och en stad där framkomligheten ökar. Investeringarna fördelas därmed också mer jämnt. Biltrafiken måste minska för att nå de nationella klimatmålen för vägtrafiken till 2030.

Staden ska fortsatt verka för att samhällsinvesteringarna i kollektivtrafik ökas kraftigt. Särskilda åtgärder ska fortsätta genomföras för att öka framkomligheten för stombuss- och tågtrafiken. Framkomligheten ska även öka genom satsningar på de prioriterade trafikslagen och stadens beslutade parkeringsstrategi och de gröna p-talen för nybyggnation. Bilpooler ska underlättas och samlastningsinitiativet för godstrafiken kommer att fortsätta.

Staden fortsätter med de kraftfulla satsningarna för att Stockholm ska bli en ledande cykelstad. Framkomligheten förbättras genom att nya cykelbanor med hög standard byggs. Lånecykelsystemet ska utökas till fler delar av Stockholm. Staden ska arbeta för bättre förutsättningar för cykelpendling och minskade konflikter mellan gående och cyklister.

Staden ska arbeta aktivt för ren luft. Luftkvaliteten ska förbättras genom bland annat satsningar på mer grönska i stadsmiljön, åtgärder för minskad biltrafik, minskad dubbdäcksanvändning och översynen av hastigheter.

Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning

Stockholms mål att bygga 140 000 bostäder och tillhörande offentlig och kommersiell service fram till 2030 är en stor utmaning. När staden växer ska stor hänsyn tas till Stockholms blå och gröna värden. Anspråken på markanvändning i kombination med pågående klimatförändringar ställer höga krav på hur staden planeras och strategiskt arbetar med grönytor, vattenförekomster och stadsmiljöer för rekreation och biologisk mångfald. Detsamma gäller andra miljöhänsyn som buller, luftkvalitet, närhet till parker m.m.

Parker och naturreservat är viktiga för stockholmarna och ska underhållas bättre. Stadens gröna kvaliteter ska stärkas i enlighet med kommande riktlinjer för ett *Grönare Stockholm* samt stadens översiktsplan och miljöprogram. Det ska inrättas ett naturre-

servat i Årstaskogen och Årsta holmar och arbetet med naturreservat i Kyrkhamn, Rågsveds friområde och Älvsjöskogen fortskrider.

Arbetet med att skydda Stockholms vatten fortsätter. Handlingsplan för god vattenstatus ska genomföras och vattenkvaliteten ska stärkas exempelvis genom åtgärder för att möta eftersatt underhåll i vattenledningsnätet. Arbetet går vidare med projektet Stockholms framtida avloppsrening (SFA), som kommer att ge Stockholm ett av världens modernaste reningsverk i Henriksdal och beräknas ge stora positiva miljöeffekter.

Stockholms kretslopp är resurseffektiva

Stockholm ska utveckla kretslopp som är resurseffektiva. Det mest miljövänliga sättet att öka hushållningen med material är att förhindra uppkomsten av avfall.

Fokus ska därför ligga på EU:s avfallshierarki. Det avfall som uppkommer ska tas om hand på ett resurseffektivt sätt. Möjligheten att återvinna ska förbättras i Stockholm. Återvinningscentralerna ska bli mer tillgängliga och möjligheterna till återbruk ska utökas. Stockholmare ska uppleva att det är enkelt att återvinna. Matsvinnet ska minska i stadens verksamheter och insamling av matavfall ska ha ökat till 70 procent år 2020.

Stockholms miljö är giftfri

Stockholms invånare ska i största möjliga mån skyddas från skadliga ämnen och ett speciellt fokus ligger på att skydda barnen.

I Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019 beskrivs visionen om ett ”Giftfritt Stockholm 2030” och vilka åtgärder som ska genomföras för att nå visionen. Åtgärderna handlar om att rensa bort och undvika farliga ämnen i kemiska produkter, varor och byggmaterial som staden använder och verka för att andra aktörer ska arbeta i samma riktning. Dessa utmaningar är svåra att komma åt enbart med traditionella åtgärder utan kräver också andra angreppssätt där såväl stadens verksamheter som andra aktörer behöver bidra. Staden ska därför både minska användningen av skadliga kemikalier i de egna verksamheterna och genom kunskapsspridning verka för att företag och allmänhet gör detsamma.

Barn ska ha rätt till en giftfri vardag i förskola och skola. Staden har ett genomgående fokus på att minska barns exponering. Staden ska därför intensifiera arbetet med att kartlägga och ta bort gifter. Arbetet att kartlägga och åtgärda bristande inomhusluft och buller i förskola och skola ska snabbas på. Andelen ekologisk mat i förskola och skola ska öka. Staden ska verka för att minska matens miljöpåverkan, exempelvis genom ökad andel vegetarisk mat, inom sina verksamheter. Målet om 50 procent ekologisk mat är en del av stadens arbete för ett giftfritt samhälle.

Inomhusmiljön i Stockholm är sund

Stockholms stad ska erbjuda sunda lokaler och bostadsmiljöer för stockholmarna. Människor tillbringar en stor del av sina liv inomhus. En god inomhusmiljö har därför stor betydelse för hälsa och komfort. Stockholm har en hög standard på sin bostadsbyggelse men det finns alltför många hälsobesvär relaterade till inomhusmiljön i en del av stadens byggnader. Redan i planeringsstadiet av nya bostäder är det viktigt att anpassa exempelvis material och utformning för att skapa bästa möjliga boendemiljö.

Med byggandet av nya bostäder och förtätningen av staden följer nya utmaningar. Det är viktigt att redan i planeringen för bebyggelse arbeta förebyggande med risker för störningar i inomhusmiljön. Stadens arbete med att minska hälsorelaterade riskfaktorer och förbättra stockholmarnas inomhusmiljö behöver fortsätta kontinuerligt. Detta gäller särskilt buller i bostäder och allmänna lokaler, dålig luftkvalitet, luktstörningar,

förebyggande av fuktskador och höga radonhalter. Arbetsmiljön för många påverkas genom dåliga lokaler. Ett särskilt fokus ska läggas på åtgärder för att skapa god ljudmiljö i förskolor och skolor.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Visionen om ett ekonomiskt hållbart Stockholm: "Stockholm är nytänkandets centrum i världen. Det gynnsamma innovationsklimatet får företag och människor att blomstra. Näringslivets mångfald och det livslånga lärandet ger alla stockholmare frihet att följa och förverkliga sina drömmar. Stockholm är en central nod i ett globalt nätverk av framgångsrika städer. En stad i världen, men också en världens stad som attraherar internationella entreprenörer, studenter och besökare."

För att nå visionen ska stadens nämnder och bolagsstyrelser bidra till nedanstående mål för verksamhetsområdena:

Stockholm är en världsledande kunskapsregion

De högskolor och universitet som finns i regionen är av avgörande betydelse för Stockholms fortsatta utveckling. Staden ska driva på för att öka antalet högskoleplatser kraftigt i regionen. Att stärka samverkan mellan akademi och samhälle är en av de viktigaste strategiska frågorna för framtiden. Samverkan ska innefatta bland annat gemensamma forskningsprojekt, en offensiv satsning på fler studentbostäder och utveckling av samverkansforum

Stockholm ska vara ett centrum för internationellt baserad verksamhet inom forskning och utveckling. Detta förutsätter offensiva satsningar på både utbildning och infrastruktur. Staden ska främja utvecklingen av kreativa näringar, miljöteknikföretag, besöksnäring och arbetsintegrerande sociala företag. Inom informations- och kommunikationsområdet (ICT) genomförs flera samarbetsprojekt med bransch och akademi för att ytterligare befästa Stockholms världsledande ställning. I mötet mellan människa och teknik ska Stockholm vara den stad som bäst utnyttjar digitaliseringens möjligheter för att göra livet och vardagen enklare och bättre för våra stockholmare, företagare och besökare. Särskilt fokus läggs på att genomföra Digital Demo Stockholm där staden i samverkan med företag och akademi tar fram innovativa lösningar på reella utmaningar i stadens verksamheter.

I arbetet med att implementera handlingsplanen för att förbättra socialsekreterares och biståndshandläggares arbetssituation ska kommunstyrelsen tillsammans med socialnämnden och äldrenämnden utveckla samarbetet med de universitet och högskolor i regionen som utbildar socionomer. Syftet är att stärka kopplingen mellan verksamhet, praktik, utbildning och forskning.

Stockholm är en företagsvänlig stad

Nya och växande företag är avgörande för att skapa nya arbetstillfällen. Stockholm ska vara en attraktiv stad för småföretagare och det lokala näringslivet ska stärkas genom utvecklad företagservice och rådgivning. De utökade startup-verksamheterna fortsätter för att fler ska kunna starta företag. Entreprenörskap och eget företagande bland kvinnor och utrikes födda ska särskilt stödjas. Den kreativitet som idag finns hos stockholmare måste kunna komma till uttryck inom såväl etablerade företag, offentlig sektor som inom nystartade företag.

Staden ska samverka med andra offentliga och privata aktörer för att öka företagandet i Stockholm. Genom ett utvecklat partnerskap mellan arbetsmarknadens parter och förstärkt yrkesutbildning ökar förutsättningarna att möta företagets behov i exempelvis frågor om matchning och kunskapsförsörjning.

Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

Arbete är grunden för människors utveckling, delaktighet och egen försörjning. Många arbeten skapas på Stockholms växande arbetsmarknad och arbetslösheten sjunker kraftigt. Särskilt glädjande är att ungdomsarbetslösheten sjunkit med en tredjedel sedan 2014. Det finns dock fortfarande utmaningar i form av en hög arbetslöshet i vissa grupper och en arbetskraftsbrist i många yrken.

För att möta en arbetsmarknad som växer och efterfrågar kompetens, och för att bryta arbetslöshet, utökas antalet platser på bristyrkesutbildningar kraftigt. 100 nya platser bidrar till att fler kan gå till ett jobb samtidigt som flaskhalsar på arbetsmarknaden motarbetas.

Insatserna mot ungdomsarbetslöshet ska fortsätta genom att unga erbjuds jobb, utbildning eller praktik senast inom 90 dagar. Fler lokala insatser ska etableras i områden med hög ungdomsarbetslöshet. Satsningen på att personer som uppbär försörjningsstöd på grund av arbetslöshet ska erbjudas anställningar inom staden i upp till ett år, så kallat Stockholmsjobb, fortsätter.

Målet är ett hållbart arbetsliv med trygga anställningar och möjlighet till livslångt lärande. Arbetsmarknaden ska vara jämställd och fri från diskriminering. Alla som har behov av det ska ha lika tillgång till arbetsmarknadsinsatser och dessa ska utgå från individens behov. Riktade insatser till grupper som står långt från arbetsmarknaden ska intensifieras och långtidsarbetslösheten ska minska kraftigt. Därför utökas en sammanhållen utbildning riktad mot personer med kort utbildning.

I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet

Utbildning är den enskilt viktigaste faktorn för att kunna träda in och stanna kvar på arbetsmarknaden. Betydligt fler elever ska klara grundskolan och fler stockholmare ska ges möjlighet att utbilda sig på högskolor och universitet.

Satsningar på vuxenutbildningen är avgörande för minskad arbetslöshet och förbättrad matchning på arbetsmarknaden samt för fortbildning av personal som saknar adekvat utbildning. Detta gäller både utbildning på grundläggande nivå och utbildning som är riktad mot bristyrken. Kvaliteten i svenska för invandrare (sfi) ska höjas och undervisningen i större utsträckning individanpassas. Möjligheter att läsa svenska under föräldradighet ska utökas. Utbudet inom Komvux ska utökas och kombinationsinsatser för personer som står långt från arbetsmarknaden prövas.

Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

Utgångspunkten för den ekonomiska politiken är målet att skapa en jämlik och hållbar stad. En god offentlig ekonomi är en förutsättning för att kunna stärka välfärden. Därför ska Stockholm alltid ha en budget i god ekonomisk balans. Grundläggande mål för soliditet och investeringskostnader garanterar långsiktig hållbarhet. Stadens verksamhet ska vara kostnadseffektiv och administrativa kostnader hållas låga.

Stockholm är en stad med stort, och eftersatt, behov av investeringar i skol- och idrottslokaler, infrastruktur och bostäder. Kortsiktigt innebär uteblivna investeringar bättre förutsättningar att uppvisa positiva ekonomiska resultat. Långsiktigt innebär det ökade kostnader och en sämre fungerande stad. Stockholm ska under kommande år höja investeringsnivån för att möta behoven i en växande stad. Den höjda nivån ska kombineras med en ökad kostnadsmedvetenhet i investeringsprojekten för att garantera en god hushållning av resurser. Den höjda investeringsnivån ska också fokusera på områden där behoven är som störst, inte minst ur ett socialt perspektiv.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Visionen om ett demokratiskt hållbart Stockholm: ”Ingenstans är demokratin mer vital än i Stockholm. Stockholmare är delaktiga i stadens utveckling och känner samhörighet med sin stad. Deras engagemang tas tillvara och ger riktning åt framtiden. Stockholm är ett föredöme i skyddet av de mänskliga rättigheterna. Lika rättigheter och stora möjligheter kommer alla till del i en stad tillgänglig för alla.”

För att nå visionen ska stadens nämnder och bolagsstyrelser bidra till nedanstående mål för verksamhetsområdena:

Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

Stockholm ska vara en jämställd stad där makt, möjligheter och resurser fördelas jämnt oavsett kön. Ett genus- och antirasistiskt perspektiv ska integreras i stadens alla verksamheter. Stadens egen verksamhet ska därigenom bidra till ökad jämställdhet. Arbetet med att utveckla genusbudgetering ska fortsätta.

För att minska risken för diskriminering ska staden aktivt verka för jämställda löner genom årliga lönekartläggningar och verkningfulla åtgärder om osakliga löneskillnader upptäcks. Rekryteringar ska baseras på kompetens. Genom en aktiv personalpolitik ska anställningsvillkor i kvinnodominerade sektorer förbättras, bland annat när det gäller hur arbetet organiseras och fördelas. Särskilt gäller det ett fortsatt arbete för rätt till heltid och tryggare anställningar, liksom förbättring av chefers villkor.

Alla nämnder ska ha könsuppdelad statistik och analysera resursfördelningen utifrån kön. Målet är ett jämställt Stockholm där makt och resurser fördelas lika. Stadens program för jämställdhet ska beslutas och implementeras. Under året ska särskilda insatser göras för kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

Staden ska vara en bra arbetsgivare som erbjuder så goda arbetsvillkor att fler vill arbeta i staden. Rätt till heltid och trygga arbetsvillkor är grundläggande. Därför är fasta anställningar norm och allmänna visstidsanställningar ska fasas ut. Personaltätetens betydelse för kvalitet och arbetsmiljö ska beaktas. Medarbetarna ska ha goda möjligheter att utveckla sin kompetens utifrån verksamhetens och stadens behov. Den som arbetar i Stockholms stad ska kunna leva på sin lön. Trygghet och god arbetsmiljö ska vara lika självklara i upphandlad verksamhet. Stadens nya personalpolicy ska implementeras och vara ett konkret stöd på alla arbetsplatser i staden.

Jämställdhet, jämlikhet och frihet från diskriminering ska genomsyra personalpolitiken. Därför ska den segregerade arbetsmarknaden brytas, lönekartläggning genomföras årligen och löneskillnader utjämnas. Det ska vara enkelt att kombinera föräldraskap med arbete i staden.

Stadens hälsofrämjande arbete intensifieras i yrkesgrupper med hög sjukfrånvaro och låg faktisk pensionsålder. Helhetslösningar för ökad hälsa ska utvecklas för yrkesgrupper med särskilt utsatta arbetsvillkor. Ett aktivt arbete ska bedrivas för att sänka sjukskrivningstalen.

En aktiv planering för breddad rekrytering ska finnas på alla nivåer i staden. Chefer ska ha god kunskap om stadens kompetensbaserade rekryteringsprocess. Fler personer med funktionsnedsättning ska erbjudas anställning i staden. Det är prioriterat att öka andelen utrikes födda i chefspositioner. Fokus är förebyggande arbete samtidigt som diskriminering, trakasserier och kränkande särbehandling alltid ska motarbetas.

Kompetensutvecklingen ska öka. De anställdas inflytande ska stärkas och kulturer av tystnad inom organisationen ska aktivt motverkas. Staden mår bra av anställda som vågar och vill bidra till utveckling av stadens verksamhet. Stockholm ska ha en styrmodell som vägleds av välfärdsprofessionens kunnande och yrkesetik. Chefer ska ha goda förutsättningar att utöva ett gott ledarskap.

Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering

Stockholm ska i den egna verksamheten säkerställa respekt för mänskliga rättigheter och ta ansvar för de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig till. Rådet för mänskliga rättigheter är en resurs i detta arbete som ska ge råd till verksamheterna för att säkerställa att staden lever upp till de mänskliga rättigheterna. Exempel på detta kan vara hur staden kan utveckla ett jämställt, normkritiskt, antirasistiskt, icke-diskriminerande och tillgängligt arbetssätt.

En viktig del av att vara en stad som lever upp till mänskliga rättigheter är att synliggöra exempelvis diskriminering. Arbetet mot diskriminering ska vara systematiskt och utmärkas av lärande inom och utanför stadens organisation. För att uppnå detta behöver staden bli bättre på att kartlägga och analysera verksamheten. Stockholms stad ska besluta om och implementera stadens hbtq-strategi.

Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

Barns rättigheter ska vara centrala för alla politikområden. För att garantera barnrättsperspektivet ska stadens barnombudsman vara verksamheterna behjälpliga och ge förslag till förbättringar. Under året ska en strategi för barnets rättigheter beslutas och implementeras. Med ökade resurser och ambitioner inom skola och välfärd förstärks förutsättningarna att se varje barns behov. Varje barn har rätt att göra sin röst hörd. Stadens verksamheter ska lyssna till barns erfarenheter och använda dessa när verksamheterna utvecklas.

Det ska inte spela någon roll var du kommer ifrån. Inom verksamheter som riktas till barn och unga ska kompetens inom genus, normkritik och antirasistiska perspektiv öka och arbetet med likabehandlingsplaner ska stärkas.

Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld

Ett liv med frihet från våld är en grundläggande mänsklig rättighet. Staden ska stärka insatserna mot våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. Organisationer som arbetar för denna rätt, exempelvis tjej- och kvinnojourer, ska garanteras långsiktigt stöd för att kunna ge kvinnor, oavsett bakgrund och legal status, skydd från våld. Samtliga medarbetare i staden ska ha kunskaper i våldsförebyggande arbete och normkritiskt förhållningssätt. Att leva i en hederskontext är en särskild sårbarhetsfaktor, något som behöver uppmärksammas och beaktas.

För att förebygga våld i nära relationer, sexuellt våld och hatbrott ska staden förstärka sina insatser mot diskriminering samt kompetenshöjning i genus, normkritik och antirasism. Staden ska också utveckla stadsmiljöer där alla känner sig trygga. Genom minskade klyftor och socialt förebyggande arbete kan social oro minska och fler få möjlighet att utvecklas.

Arbetet mot våldsbejakande extremism ska stärkas med utgångspunkt i de beslutade riktlinjerna. Ett förebyggande arbete mot våld i skolan initieras. Insatser mot organiserad brottslighet ska utvecklas och förstärkas. Människohandel och prostitution ska mötas med utökat uppsökande arbete och ökad möjlighet till skydd. Insatser mot hat-

och hetsbrott ska fortsatt prioriteras och stadens verksamheter ska samverka med andra myndigheter och ideella organisationer för att alla ska kunna känna trygghet.

Stockholm är en tillgänglig stad för alla

Stockholm ska vara en tillgänglig stad för alla dess invånare. Alla, oavsett funktionsförmåga, ska ha rätt till full delaktighet. Stockholms stad ska ha höga ambitioner för att bygga bort enkelt avhjälpna hinder. Alla invånare ska kunna leva likvärdiga liv, ha lika möjligheter och kunna ta del i stadens utbud, oberoende av funktionalitet. Byggnader, offentlig miljö och kollektivtrafik ska vara tillgängliga så att alla kan delta på lika villkor. Den bristande tillgänglighet som råder i dag hindrar människor från att utvecklas, leva ut sin fulla potential och bidra till samhällsutvecklingen.

Samhällsinformationen ska finnas tillgänglig för alla. Nya bostäder ska vara tillgängliga och äldre bostäder ska vid renovering rustas för ökad tillgänglighet. Stöd och service till personer med funktionsnedsättning ska hålla hög kvalitet och stora möjligheter till inflytande ska garanteras. Samhällets stöd till personer med funktionsnedsättning ska vara utformat utifrån en grund i antidiskriminering och jämlikhet, så att insatserna ska kunna leda till ökad självständighet, delaktighet, inflytande och bättre levnadsvillkor. Likvärdig utbildning är en rättighetsfråga.

Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande

Stockholmarna ska känna att de har möjlighet att påverka Stockholms utveckling och den framtid som vi lämnar efter oss till kommande generationer. Ett viktigt arbete under mandatperioden är att stärka den representativa demokratin. Staden måste ta ansvar för att öka valdeltagandet i de delar av staden där det är lågt.

Stadsdelsnämnderna är ett viktigt verktyg i lokaldemokratin och ska ha resurser för att utveckla och följa upp verksamheten med invånarna, verksamma i området och anställda. Staden ska skapa förutsättningar för en meningsfull lokal demokrati. Facknämnderna ska också se över hur de kan öka tillgängligheten och utöka kontakterna med de invånare i staden vars röster inte hörs idag. Successivt ska fler medborgarkontor öppnas för att närma stadens verksamheter till dess invånare. Alla ska vara väl informerade om hur de kan delta i och påverka demokratin genom ökat deltagande, såväl i vardagen som på valdagen.

Stockholmarnas inflytande över sin närmiljö ska stärkas och inflytandet vid exempelvis samhällsplanering ska stärkas. Stadsdelsnämndernas inflytande ska stärkas genom att centrala nämnder ska samverka bättre med stadsdelsnämnderna i enlighet med beslutade riktlinjer för det lokala utvecklingsarbetet. Inom områden som lämpar sig för deltagandeprocesser ska medborgardialog och möjlighet till medborgarbudget prövas.

Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

Alla invånare har rätt till en bra välfärd och skattemedel ska användas till just den verksamhet de är avsedda för. Välfärdens verksamheter är ingen marknad. Staden ska aktivt arbeta för att främja icke-vinstdrivande verksamheter. Överskott ska som huvudregel återinvesteras i verksamheten. Inom välfärdssektorn ska staden verka för att entreprenörer öppet redovisar verksamhetens ekonomi, för att tydliggöra att medel avsatta för välfärd används för detta ändamål.

Stadens program för upphandling och inköp har utarbetats med utgångspunkten att kvaliteten i verksamheterna ska stärkas och de anställdas rättigheter värnas samtidigt som höga miljökrav ska ställas. Staden ska i all upphandling ställa tydliga kvalitetskrav, såsom exempelvis krav på bemanning och utbildningsnivå. Det nya programmet har som utgångspunkt att offentlig upphandling utgör ett medel att driva utvecklingen i socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar riktning. All upphandling ska ske med

inriktningen att ILO:s kärnkonventioner respekteras. Stockholm är diplomerad som Fairtrade City – som ett led i detta bör principerna om rättvis handel komma till uttryck när upphandlingens art motiverar det.

De anställdas rättigheter ska värnas och utvecklas genom att staden ställer sociala krav till exempel om att erbjuda jobb till långtidsarbetslösa eller utbildning och praktik till studerande. För att undvika oseriösa aktörer ska staden arbeta enligt ”Vita jobbmodellen” och ställa krav på arbetsvillkor i nivå med svenska kollektivavtal. Som princip ska de krav som staden ställer på sina egna verksamheter, exempelvis när det gäller antidiskrimineringskrav samt miljö- och klimatkrav, också ställas på upphandlad verksamhet. De krav som ställs på en huvudleverantör ska också gälla för underentreprenörer.

Stadens inriktningsmål

En god ekonomisk hushållning är en förutsättning för att staden i framtiden ska klara av att möta de krav som morgondagens stockholmare kommer att ställa på en effektiv användning av skattebetalarnas pengar. Budgeten ska innehålla mål för verksamhet och ekonomi samt riktlinjer av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Ekonomin är en förutsättning för verksamheten, men också en begränsning. Budgeten ska hållas. Nämnder och bolagsstyrelser ska därför löpande följa sina verksamheter och göra omprioriteringar om det behövs, för att nå målen inom givna budgetramar.

Genom tydliga mål för verksamheterna klargörs vilka uppdrag som har ålagts nämnderna och bolagsstyrelserna och vad som är möjligt att uppnå med befintliga resurser. Målen ska vara mätbara och utvärderas i samband med budgetuppföljningen. I verksamhetsberättelsen ska måluppfyllelsen redovisas. Avvikelse hanteras och stäms av under året.

I denna budget för 2017 med inriktning för 2018 och 2019 fastslås fyra inriktningsmål för stadens verksamheter:

- Ett Stockholm som håller samman
- Ett klimatsmart Stockholm
- Ett ekonomiskt hållbart Stockholm
- Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Under respektive inriktningsmål redovisas kommunfullmäktiges mål för verksamheterna. Dessa följs upp av kommunstyrelsen med mätbara indikatorer som redovisas per mål i bilaga 5. Under respektive nämnd eller verksamhetsområde redovisas kommunfullmäktiges indikatorer och aktiviteter. Därutöver finns i förekommande fall obligatoriska nämnd-/bolagsindikatorer, som nämnden eller bolaget följer upp.

Staden ska under 2017 vidareutveckla analyserna av verksamheternas resultat och måluppfyllelse. Det är särskilt viktigt att fördjupa kunskaperna om skillnader mellan stadsdelar, grupper av invånare samt skillnader mellan könen. Nämnder och bolagsstyrelser ska i sin planering och uppföljning av kommunfullmäktiges indikatorer och nämndindikatorer tydliggöra prognoser och resultat för olika grupper.

Förutsättningar

Samhällsekonomiska förutsättningar

Återhämtningen i världsekonomin går fortsatt långsamt. Detta avspeglas bland annat i att den globala industriproduktionen i det närmaste har legat stilla och att den internationella varuhandeln har minskat den senaste tiden.¹ Internationella valutafonden (IMF) sänkte i juli prognosen för global tillväxt för åren 2016 och 2017 med 0,1 procentenheter jämfört med beräkningar gjorda i april. Därmed beräknas den globala BNP-tillväxten stanna på 3,1 procent år 2016 och 3,4 procent år 2017. Enligt IMF har utsiktorna påverkats negativt av det brittiska folkomröstningsbeslutet att lämna EU och den politiska osäkerhet som detta har skapat. Vilka konsekvenser som ett brittiskt EU-utträde kommer att få för Europas ekonomi och den övriga världsekonomin återstår att se. Den globala konjunkturen fortsätter trots detta att förstärkas något år 2016 till följd av den expansiva penningpolitiken med låga räntor i de flesta OECD-länder².

Sveriges ekonomi är fortsatt stark

Under 2015 utvecklades Sveriges ekonomi mycket starkt. Första halvåret 2016 var utvecklingen mer dämpad. Svensk BNP växte med 3,1 procent under andra kvartalet 2016 jämfört med samma period året innan. Det innebär en inbromsning jämfört med första kvartalet då tillväxttakten låg på 4,2 procent. Förutsättningarna för svensk ekonomi ser trots det fortsatt gynnsamma ut och regeringen beräknar att BNP-tillväxten blir 3,5 procent år 2016 och 2,3 procent år 2017. Den svenska ekonomin utvecklas betydligt starkare än i många andra länder. Anledningen är en fortsatt stark inhemsk efterfrågan till följd av låga räntor och en god arbetsmarknad. En försvagad krona tillsammans med en återhämtning i omvärlden innebär också att exporten väntas få bättre fart framöver.

Sysselsättningsutvecklingen är just nu stark och flera indikatorer pekar på att uppgången fortsätter även under 2017, men en tilltagande brist på arbetskraft med efterfrågad kompetens bromsar sysselsättningstillväxten. Arbetslösheten beräknas enligt konjunkturinstitutet gå ner till 6,3 procent i riket 2017 och ligger kvar där under 2018. Det finns dock stora utmaningar på arbetsmarknaden. Trots högkonjunkturen ligger arbetslösheten bland lågutbildade och utlandsfödda kvar på mycket höga nivåer. Dessutom tar det i genomsnitt mycket lång tid för flyktinginvandrare att etablera sig på arbetsmarknaden.

Konjunkturen i Stockholm fortsätter att utvecklas bra

Tillväxten i Stockholm är fortsatt hög. En indikator på detta är utvecklingen av lönesumman, som utgör huvuddelen av bruttoregionprodukten (BRP), men publiceras betydligt tidigare. En växande lönesumma visar att antalet löntagare har ökat eller att högre lön har betalats ut av arbetsgivare. Under de senaste kvartalen kan vi se en starkare lönesummeutveckling i såväl Stockholms stad som i övriga landet. Första kvartalet 2016 ökade lönesumman i Stockholms stad med 6,8 procent jämfört med motsvarande kvartal 2015.

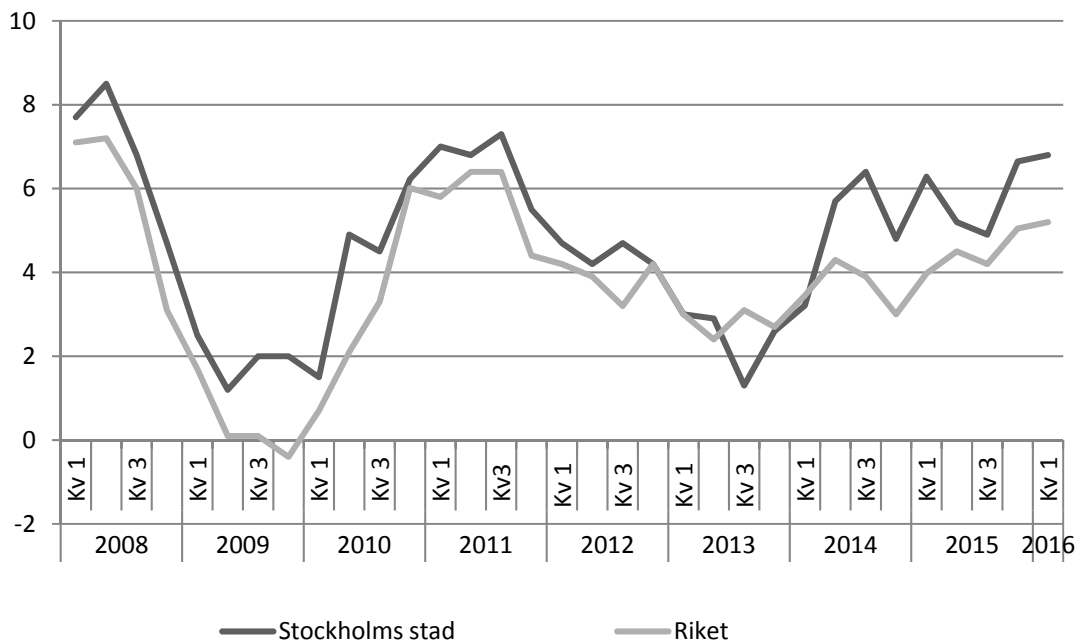
Samtidigt visar Stockholmsbarometern från Handelskammaren tecken på att konjunkturen i Stockholms län försvagades andra kvartalet 2016. Konjunkturindikatorn för andra kvartalet 2016 minskar från 101,8 till 100,7. Ekonomin är fortfarande något starkare än normalt, men förväntningarna har mattats av. Handelskammaren betonar

¹ Konjunkturläget juni 2016, Konjunkturinstitutet

² OECD är en ekonomisk samarbetsorganisation och består av 34 medlemsländer. Organisationen medlemsländer står för ungefär två tredjedelar av världens produktion av varor och tjänster.

att arbetskraftsbristen fortsätter att skapa rekryteringsproblem för företagen, vilket hämmar tillväxten.

Lönesummor, procentuell förändring jämfört med motsvarande kvartal året innan, t.o.m. kvartal 1, 2016

Källa: SCB

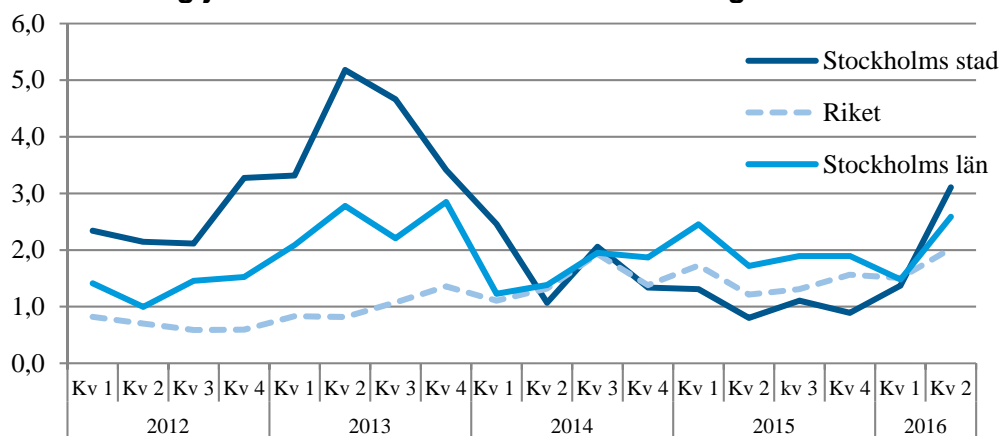
Anm. Lönesumma definieras som timlön gånger antalet arbetade timmar

Sysselsättningstillväxten har dämpats något

Arbetsmarknaden i Stockholm och även i riket har utvecklats väl under år 2016, vilket framgår av diagrammet nedan. Andra kvartalet 2016 ökade antalet sysselsatta i Stockholms stad (15-74 år) med 3,1 procent jämfört med motsvarande kvartal 2015, vilket innebär en högre tillväxttakt än tidigare. Sysselsättningstillväxten i hela Stockholms län uppgick till 2,6 procent. I riket som helhet ökade sysselsättningen med 2,0 procent det andra kvartalet.

Arbetsförmedlingens prognos för länets arbetsmarknad perioden 2016-2017 visar att sysselsättningen i Stockholms län väntas öka med 57 000 personer och arbetslösheten väntas sjunka. Andelen sysselsatta av befolkningen i åldern 15-74 år är också betydligt högre i Stockholm än i resten av landet och övriga storstadsregioner. Sysselsättningsgraden i Stockholms stad uppgick till 73,4 procent under 2015 att jämföra med 66,6 procent för riket. Den höga sysselsättningsgraden speglar att Stockholms stad är centrum för Sveriges största och mest välfungerande arbetsmarknadsregion, men trots detta finns en betydande matchningsproblematik. Det finns en stark efterfrågan på arbetskraft och en tydlig brist på vissa specialistkompetenser samtidigt som många står utanför arbetsmarknaden.

Sysselsättningsutveckling i Stockholms stad, länet och i riket, procentuell förändring jämfört med motsvarande kvartal föregående år

Källa: SCB:s Arbetskraftsundersökning

En delad arbetsmarknad

Arbetsförmedlingens prognos för arbetsmarknaden i Stockholms län 2015-2016 pekar på att arbetslösheten väntas landa på 5,9 procent fjärde kvartalet 2016 och 5,8 procent 2017. Arbetslösheten i Stockholms län har haft en nedåtgående trend sedan hösten 2013. Samtidigt blir skillnaderna på arbetsmarknaden allt tydligare. Av de inskrivna arbetslösa i Stockholms län tillhör drygt 74 procent grupper som står längre från arbetsmarknaden. Hit räknas de som har högst förgymnasial utbildning, är födda utanför Europa, har funktionsnedsättning eller är äldre än 55 år. Förenande för dessa grupper är, trots mycket stora variationer mellan de individer som ingår, att de bedöms löpa högre risk att hamna i långa tider av arbetslöshet.

Den högsta arbetslösheten i länet av dem som är inskrivna på arbetsförmedlingen finns bland personer med högst förgymnasial utbildning, 17 procent. Det beror bland annat på att Stockholms län har en högre andel jobb med krav på teoretisk specialistkompetens än i riket som helhet. Utbildning blir allt viktigare. Tre av tio 20-åringar i Stockholms stad saknar en fullföljd gymnasieutbildning. Att få ett arbete utan gymnasieexamen är svårt och väntas bli ännu svårare i framtiden.

En tydlig svaghet på arbetsmarknaden är också att utrikes föddas kompetens inte tas till vara i tillräcklig omfattning. Arbetslösheten är nästan tre gånger så stor hos den utrikes födda befolkningen. Ytterligare faktorer som kan verka hämmande på sysselsättningsutvecklingen är bristen på arbetskraft och att bostadsbyggandet i länet inte räcker för att svälja den växande befolkningens behov av bostäder.

Budgetens finansiering

Konjunktorens påverkan på stadens skatteunderlag

Den höga risknivån i den internationella utvecklingen gör att stadens ekonomiska planering är fortsatt sårbar. På grund av exportindustrins stora betydelse påverkas Sverige mer än de flesta andra länder av svängningar i världskonjunkturen. Stockholms stads finansiering bygger till övervägande del på skatteintäkter, som i sin tur beror på såväl stadens som rikets skatteunderlag och på det kommunala utjämningsystemet. Skatte-

underlagstillväxten bestäms av hur lönesumman utvecklas³, det vill säga av löneökningar och antalet arbetade timmar.

Stabil skatteunderlagstillväxt under kommande år

Utvecklingen i världsekonomi är svag och mycket tyder på att även svensk ekonomi kommer att dämpas något under 2017, om än från en hög nivå. Det påverkar även skatteunderlagsutvecklingen. Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) prognos för skatteunderlagets ökningstakt från 2014 till 2019 visas i tabellen nedan, där även regeringens skatteunderlagsprognos från vår- och höstpropositionen framgår.

Olika skatteunderlagsprognoser, procentuell förändring

Procentuell förändring

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014–2019
BP, sep 2016	3,2	5,2	5,0	5,2	4,2	4,2	30,2
SKL, aug 2016	3,2	4,8	4,8	4,6	4,1	4,1	28,4
Våpen, apr 2016	3,2	5,0	5,7	5,4	4,6	4,3	31,7

Källa: Regeringen, SKL

Regeringens budgetproposition 2017

Den 20 september presenterade regeringen 2017 års budgetproposition med förslag på reformer för sammanlagt cirka 24 miljarder kronor. Den största posten är 10 miljarder i permanent höjt statsbidrag till kommuner och landsting för välfärdssatsningar, varav 7,7 miljarder går till kommunerna år 2017. Pengarna kommer dels att fördelas i kronor per invånare, dels med en fördelningsnyckel där hänsyn tas till antal asylsökande och nyanlända. Denna satsning är sedan tidigare känd och Stockholms stad beräknas er-hålla nära 447 mnkr 2017. Från och med år 2021 är tanken att hela tillskottet ska ligga i anslaget för kommunalekonomisk utjämning som ett generellt statsbidrag, vilket kommer att innebära att stadens ersättning höjs till 656 mnkr per år.

Andra viktiga satsningar görs inom utbildningsområdet med fler platser på lärar- och förskolläraryrket samt fler platser inom lärlings- och yrkesvux. Inom lärlingsvux avsätts medel för 2 600 nya platser år 2017 med möjlighet till studiemedel. Inom yrkesvux aviserade regeringen en ökning av antal årselevplatser med 4 350 årselevplatser inför innevarande år. I budgetproposition för 2017 aviseras en förstärkning av antalet platser med ytterligare 2 425 platser.

I budgeten för 2017 föreslås även nya investeringar i klimatarbetet om 12,9 miljarder kronor för perioden 2017–2020. Klimatklivet och stadsmiljöavtalen är av särskilt intresse för staden. Klimatklivet förstärks och förlängs till 2020, för att stötta regionala och lokala initiativ som ska minska utsläppen av växthusgaser. Nivån för 2017–2020 är 700 mnkr per år. Stadsmiljöavtalen byggs ut med ytterligare 250 mnkr år 2017 och ges 500 mnkr år 2018. Från och med 2017 blir det även möjligt att söka stöd för investeringar i cykelinfrastruktur.

Regeringen har tidigare meddelat att man avser ändra systemet med kommunersättning för mottagandet av ensamkommande barn från halvårsskiftet 2017. Ersättnings-systemen ska innehålla ett större inslag av schabloner, samt styra mot mer kostnadseffektiva placeringar och kortare placeringstider. I budgetpropositionen framgår inga ytterligare detaljer, varför kommunerna nu måste invänta förordningsändringarna innan dessa kan klargöras. Från 2018 och framåt räknar dock regeringen med att de

³ Ungefär tre fjärdedelar av det kommunala skatteunderlaget utgörs av lönesumman i samhället.

lägre ersättningarna ger minskade kostnader för staten med cirka 7 miljarder kronor årligen. Regeringen tillskjuter 40 miljoner kronor under 2017 och 2018 för att kompensera kommunerna för eventuella extraordinära utgifter till följd av det nya ersättningsystemet.

Kommunkoncernens investeringar

En viktig förutsättning för att stockholmarna ska kunna bli fler är att nya bostäder och arbetsplatser byggs och att infrastrukturen utvecklas. Målet i Stockholms stad är 140 000 nya bostäder till 2030. Därtill kommer investeringar i gator, parker, idrotts-hallar, förskolor, skolor, gruppboenden och äldreboenden. Staden har därutöver stora åtaganden för medfinansiering av ett antal statliga infrastrukturprojekt med syfte att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm. Stadens långsiktiga planering för samhällsutvecklingen innebär att ett växande Stockholm på många ställen blir tätare och mer sammankopplat.

Framtida investeringar och investeringsstrategi

Ökade resurser krävs för att finansiera de omfattande investeringar som behövs för att möta stadens befolkningstillväxt. Det ställer krav på prioriteringar i investeringsverksamheten, och en ökad kostnadsmedvetenhet i projekten i syfte att begränsa investeringsutgifterna. Eftersom de finansiella resurserna är begränsade är det angeläget att prioritera mellan stadens framtida investeringsprojekt. Kommunfullmäktige har därför fastställt en investeringsstrategi. Denna har legat till grund för nämndernas/bolagsstyrelsernas 5-åriga investeringsplaner i budget 2017. Stadens planerade investeringsprojekt har samlats, kategoriserats och prioriterats utifrån beslutskriterier som målpåfyllelse, resultatpåverkan, driftskostnadskonsekvenser, projektrisk, projektberoenden och tidsprioritet.

Det är viktigt att tidigt, redan vid utredningsbeslut, översiktligt bedöma lönsamhetspotentialen i investeringsprojekten. Lönsamheten i exploateringarna kommer att vara avgörande för hur många icke lönsamma projekt staden kommer att ha råd med. Staden bör prioritera områden för bostadsexploatering där det finns eller planeras infrastrukturlösningar. Detta innebär också god ekonomisk hushållning, eftersom det blir möjligt att utnyttja redan gjorda investeringar i väg- och ledningsnät, kommunikationer och till viss del även anläggningar för social service.

Finansieringsstrategi

Det investeringsutrymme som finns att tillgå och som investeringsstrategin tar sin utgångspunkt i är vad det långsiktiga ekonomiska utrymme medger utan att befintlig verksamhet och andra angelägna behov ska behöva begränsas. Syftet med en finansieringsstrategi är bland annat att ange hur kassaflödet ska styras utifrån en god ekonomisk hushållning.

En viktig förutsättning för att Stockholm ska kunna genomföra investeringsplanen med bibehållen finansiell styrka kommer att vara balansen mellan egen finansiering och upplåning. Investeringar och reinvesteringar i till exempel trafikinfrastruktur, idrottsanläggningar och verksamhetsfastigheter genererar inga direkta intäkter för staden, men däremot ökade drift- och kapitalkostnader. En målsättning är därför att på längre sikt åstadkomma en hög grad av egenfinansiering av investeringarna. Stadens ersättningsinvesteringar ska finansieras med egna medel. Det innebär att ersättningsinvesteringarna kan genomföras utan att stadens ekonomi belastas av räntekostnader.

Lönsamma lånefinansierade investeringar som genererar intäkter som även täcker kostnaderna för drift, avskrivningar och ränta belastar inte resultaträkningen sett över en längre period. Investeringarna och nyupplåningen kommer dock att ha en negativ

påverkan på stadens finansiella ställning och soliditet. I och med att stadens kreditbetyg, upplåningskostnad, och på sikt låneutrymme, är beroende av att staden kan uppvisa starka finansiella nyckeltal är det därför viktigt att prioritera även bland lönsamma investeringar.

Investeringsnivå, kapitalkostnader och finansiering

Stadens investeringar leder till årliga drift- och kapitalkostnader som i flera fall överskrider beräknade inkomster/intäkter från investeringarna. Dessutom tillkommer ökade driftkostnader för nya gatu- och parkytor, idrottsanläggningar, bibliotek med mera. För att stadens ekonomi ska vara långsiktigt hållbar och för att utrymmet för befintlig verksamhet och andra angelägna behov inte ska behöva begränsas, har kommunfullmäktige fastställt att kapitalkostnadernas andel av nettodriftkostnader, inklusive kapitalkostnader, långsiktigt inte ska överstiga 7,0 procent. Investeringsnivån måste därför anpassas till en långsiktigt hållbar nivå utifrån de finansiella förutsättningarna. Kommunkoncernens investeringar finansieras med internt tillförda medel från den löpande verksamheten, försäljningsinkomster och utökad/ny upplåning. Ökad grad av lånefinansiering inom kommunkoncernen påverkar såväl kommunkoncernens som stadens soliditet negativt eftersom all upplåning sker genom stadens försorg. En viktig förutsättning för att Stockholms stad ska kunna genomföra investeringsplanen med bibehållen finansiell styrka kommer att vara balansen mellan egen finansiering och upplåning. Staden bör därför sträva efter att bidra med egen finansiering genom att realisera en del av de markvärden som skapas genom planläggning av tidigare oattraktiva områden.

Nämndernas investeringar

Merparten av stadens investeringar är i infrastruktur som gör det möjligt att bygga bostäder. Underlag från nämnderna för kommande år visar en fortsatt hög investeringstakt. Nämndernas planerade investeringsprojekt är grunden till den investeringsplan för stadens nämnder som fastställs i denna budget (se bilaga 3). Exploateringsnämnden redovisar fortsatt höga investeringsnivåer för att uppnå kommunfullmäktiges mål om att planera för 140 000 bostäder fram till år 2030. Inkomsterna från markförsäljningar i samband med exploatering bedöms kunna uppgå till betydande belopp under planeringsperioden. Därmed upprätthålls en hög egenfinansieringsgrad för de strategiska investeringarna. Behovet av ersättningsinvesteringar i stadens byggnader och anläggningar är stort. Flera reinvesteringsprogram med syfte att säkerställa funktionen i stadens infrastruktur pågår. Ersättningsinvesteringarnas andel av stadens totala investeringsvolym bedöms uppgå till cirka 25 procent. Enligt investeringsstrategin ska upplåning och räntekostnader undvikas för det ökande reinvesteringsbehovet. För att uppnå målsättningen om att ersättningsinvesteringarna i sin helhet ska finansieras med egna medel behöver stadens resultat bidra med ett årligt överskott.

Bolagens investeringar

Bolagskoncernen svarar för en betydande del av kommunkoncernens investeringar. Bolagen investerar i fastigheter, infrastruktur och underhållsinsatser och investeringsvolymen har under de senaste åren uppgått till i genomsnitt 10,5 mdkr per år.

Bolagen planerar för en investeringsvolym som uppgår till drygt 77 mdkr för åren 2017–2021. Det är en hög investeringsnivå som planeras den kommande perioden. I jämförelse med motsvarande planeringsnivåer föregående år är det en ökning med 17 mdkr. De strategiska investeringarna som avser nyproduktion beräknas uppgå i snitt till cirka 75 procent av bolagens samtliga investeringar under femårsperioden.

Den expansiva fas som bolagskoncernen befinner sig i och de höga investeringsnivåerna ställer stora krav på hög kvalitet i byggandet, god kontroll av investeringar och ekonomi, säkerställande av genomförandekapacitet samt effektiva processer. En god

ekonomistyrning är en förutsättning för att bolagen ska kunna planera, mäta och följa de ekonomiska resultaten i syfte att rätt investeringar genomförs och att den ekonomiska stabiliteten inte äventyras.

De tre bostadsbolagen står för drygt 50 procent av bolagskoncernens investeringsvolym motsvarande 40 mdkr. Antalet påbörjade lägenheter planeras till cirka 15 000 under perioden 2017-2021. Bostadsbolagen räknar med en hög takt i nyproduktionen och att ersättningsinvesteringar anpassas till en mer normaliserad nivå för att möta framtida avskrivningar och finansiella kostnader.

Upprustningsinsatser kommer att fortsätta i stadens miljonprogramsområden och i ytterstaden.

Infrastrukturbolagen Stockholm Vatten AB, Stockholms Hamn AB och AB Stokab planerar investeringar om cirka 17,6 mdkr under perioden. Stockholm Vatten AB aviserar en betydande höjning av investeringsnivåerna, sammanlagt 700 mnkr åren 2017 och 2018 i jämförelse med tidigare planer.

Stockholm Vatten AB kommer under perioden att arbeta med projektet Stockholms framtida avloppsrening (SFA), som ska ge Stockholm ett av världens modernaste reningsverk i Henriksdal. Projektet beräknas ge stora positiva miljöeffekter för staden. I en nulägesrapport till styrelsen för Stockholm Vatten AB i december 2015 redovisades en total prognos på 8,1 mdkr på grund av ökad omfattning och komplexitet samt bedömning om ökade behov av reserver i projektet. Tidplanen behöver även förlängas med fyra år så att projektet kan vara slutfört 2024 att jämföra med tidigare planerat 2020.

Stockholms Hamn AB planerar att investera sammanlagt cirka 4,1 mdkr under perioden. Av den totala investeringsbudgeten under perioden avser 2,9 mdkr hamnanläggningen i Norvik.

AB Stokabs investeringar beräknas uppgå till 200 mnkr under 2017, en oförändrad nivå jämfört med 2016, och beräknas vara oförändrade under planperioden. Investeringarna är strategiska och har inriktningen nyproduktion.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB, S:t Erik Markutveckling AB, Stockholm Globe Arena Fastigheter AB och Stockholms Stads Parkerings AB planerar för investeringar i sina fastigheter och anläggningar om sammanlagt cirka 19,6 mdkr under perioden. Den positiva befolkningsutvecklingen innebär att efterfrågan på nya förskolor och skolor har ökat. SISAB bedömer att investeringsbehovet uppgår till 15,6 mdkr de kommande fem åren. I jämförelse med föregående års planeringsunderlag är det en ökning med 6 mdkr. Investeringarna avser nyproduktion samt upprustning och ombyggnad i befintliga lokaler.

Stockholms Stads Parkerings AB har under perioden fram till och med 2021 beräknat de sammanlagda investeringarna till cirka 1,6 mdkr. Bolagets största investering är parkeringsanläggningen i Hagastaden med cirka 1 300 parkeringsplatser. Förutom de större investeringarna kommer underhållsprojekt att genomföras.

Begränsningar för avdrag för koncerninterna räntor

Riksdagen beslutade i slutet av år 2012 om ytterligare begränsningar för avdrag för koncerninterna räntor i huvudsyfte att förhindra kapitalflykt till utlandet med skatteplanering. Skatteverket har därefter kommit ut med skriftliga ställningstaganden med sina bedömningar av hur begränsningarna ska tolkas. Stockholms stad och bolagskon-

cernen har sedan beslutet togs år 2012 sökt besked om hur stadens bolag ska förhålla sig till Skatteverkets tolkningar.

Medfinansiering

För att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm är staden medfinansiär i ett antal stora statliga infrastrukturprojekt. Under åren 2017–2021 kommer utbetalningarna till medfinansiering att uppgå till cirka 300–400 mnkr per år. Utbetalningarna avser huvudsakligen utbyggnad av tunnelbanan, men även kvarvarande åtagande för projekten Norra Länken och Citybanan. Totalt har kvarvarande beslutade åtaganden för staden om sammanlagt 7,0 mdkr skuldförts i enlighet med ingångna avtal.

För närvarande pågår nya förhandlingar för ytterligare infrastrukturprojekt inom ramen för den s.k. Sverigeförhandlingen. Sverigeförhandlingen föreslår ett antal kollektivtrafikobjekt inom ramen för de så kallade Storstadsåtgärderna som är en del av Sverigeförhandlingen. Sverigeförhandlingen förutsätter en medverkan från staden dels i form av bostäder, dels i form av medfinansiering. Storlek på medfinansiering från staden samt vilka objekt som blir aktuella att genomföra är en del av den pågående förhandlingen. Sverigeförhandlingen innehåller även diskussioner om eventuell medfinansiering från staden av en ny höghastighetsjärnväg mellan Stockholm och Göteborg/Malmö. Kommunstyrelsen leder dessa förhandlingar och ska under 2017 arbeta med att skapa ett finansiellt utrymme för Sverigeförhandlingen. Detta ska göras mot bakgrund av stadens ökande investeringsvolym, varför investeringsstrategins målsättning om en hög egenfinansieringsgrad för stadens egna investeringar kan bli svår att nå.

Krav på god ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning

Kommuner har sedan 1992 års kommunallag trädde ikraft haft krav på sig att verksamheten ska bedrivas enligt god ekonomisk hushållning. Under år 2000 tillkom balanskravet och under 2013 infördes en möjlighet att använda en resultatutjämningsreserv. Samtliga delar av regelverket ska årligen följas upp i årsredovisningens förvaltningsberättelse.

Finansiella mål av betydelse för god ekonomisk hushållning

Stockholms stad står de kommande åren inför utmaningar som ökade investeringar och kraftigt ökade behov utifrån befolkningsförändringar. God ekonomisk hushållning är en förutsättning för att staden i framtiden ska klara av att möta de krav som morgondagens stockholmare ställer på en effektiv användning av skattebetalarnas pengar för att klara behovet av bland annat vård, skola och omsorg. Därför innehåller budgeten mål för verksamhet och ekonomi samt riktlinjer av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Staden har fastställt sex finansiella mål för 2017, vilka redogörs för nedan.

Finansiella mål av betydelse för god ekonomisk hushållning

Årets ekonomiska resultat

Årets ekonomiska resultat fastställs varje år i stadens budget och följs upp i tertialrapporter och bokslut. Detta mål är det som tydligast sammanfattar det ekonomiska läget. Årets resultat kan också mätas exklusive jämförelsestörande poster och/eller enligt det kommunala balanskravet. Målet är att stadens ekonomiska resultat enligt balanskravet för 2016 ska uppgå till 0,1 mnkr.

Stadens nettokostnader i förhållande till skatteintäkter

Måttet visar hur stor del av löpande nettokostnader som finansieras med skatteintäkter. Om nettokostnaderna i förhållande till skatteintäkter överstiger 100 procent kan staden tvingas använda det egna kapitalet till den löpande driftverksamheten. Det långsiktigt hållbara målet är att andelen av stadens löpande driftkostnader som finansieras med skatteintäkter inte ska överstiga 100 procent. På kort sikt kan finansieringen vid särskilda satsningar även ske med ändliga resurser, det vill säga stadens positiva finansnetto och utdelning från koncernen. Målet är dock att nettokostnaderna inte ska överstiga skatteintäkterna inklusive finansiellt resultat och utdelning.

Stadens soliditet

Soliditet definieras som det egna kapitalet i relation till tillgångarna. Om soliditeten är hög, har tillgångarna i hög grad finansierats av egna medel och graden av lånefinansiering är låg. Ett mål för soliditeten finns både för staden och för kommunkoncernen. För att få en samlad och komplett bild ska detta mål redovisas inklusive samtliga stadens pensionsåtaganden. Soliditeten ska varken för staden eller för kommunkoncernen understiga 34,0 procent på lång sikt och 30,0 procent på kort sikt. Soliditeten kan enskilda år understiga 34,0 procent. Under planeringsperioden kommer soliditeten dock kortsiktigt behöva minska på grund av stora åtaganden för byggnation av bostäder och infrastruktur.

Samband mellan investeringar och ekonomiskt utrymme

Stadens investeringar medför årliga drift- och kapitalkostnader, som i flera fall överstiger beräknade inkomster/intäkter från investeringarna. Sådana projekt motiveras utifrån andra än ekonomiska skäl och belastar stadens löpande ekonomi. Investeringsvolymer måste anpassas efter stadens finansiella resurser, annars kommer utrymmet för befintlig verksamhet och andra nya angelägna behov att behöva begränsas. Det långsiktiga målet för staden är att kapitalkostnadernas andel av stadens nettodriftkostnader (inklusive kapitalkostnader) inte överstiger 7,0 procent.

Budgetföljsamhet

En god budgetföljsamhet är en förutsättning för en fungerande ekonomistyrning och därmed god ekonomisk hushållning. Budgetföljsamhet mäter hur väl den ekonomiska styrningen fungerar mot givna förutsättningar i budgeten.

Budgetföljsamheten mäts som avvikelse i procent, mellan årets prognoser och utfall, inklusive resultatenheterens resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. För nämnderna görs uppföljningen totalt för driftbudgeten inklusive kapitalkostnader, disposition/avsättning av resultatenheterens resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. Målet för budgetföljsamheten är minst 100 procent.

Prognossäkerhet

Prognossäkerhet beskriver förmågan att bedöma avvikelser under året och att vidta åtgärder för att hålla given budget. Prognossäkerheten mäts som avvikelse mellan årets prognoser och utfall, inklusive kapitalkostnader, disposition/avsättning av resultatenheterens resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. Verksamhetsområden där god prognossäkerhet av naturliga skäl är svår att uppnå ska identifieras, och förslag till hantering ska tas fram under 2016.

Målet är att prognossäkerheten i tertiärrapport 2, jämfört med utfallet, ska vara högst +/- 1 procent.

Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

I detta avsnitt beskrivs gemensamma direktiv till nämnder och bolagsstyrelser och en sammanfattning av Stockholms stads system för styrning och uppföljning. Direktiven rör prioriterade områden där det finns ett särskilt stort behov av utvecklade processer och samverkan mellan flera av stadens nämnder och bolagsstyrelser. Direktiv formuleras vidare för områden som är gemensamma för samtliga nämnder och bolagsstyrelser.

Styrning och uppföljning

Integrerat ledningssystem (ILS)

Stockholms stads budget följer stadens integrerade ledningssystem (ILS). Kommunfullmäktige upprättar *inriktningsmål* för planperioden samt *mål för verksamhetsområdena* med utgångspunkt från den långsiktiga visionen om ett Stockholm för alla. Kommunfullmäktige fastställer även *indikatorer* som ska mäta i vilken mån nämnder och bolagsstyrelser uppfyller kommunfullmäktiges mål. Vidare formuleras *aktiviteter*, som är riktade insatser under en begränsad tidsperiod för att bidra till måluppfyllelsen.

Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska arbeta i enlighet med ILS och fastställa verksamhetsspecifika och uppföljningsbara mål med utgångspunkt från kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena samt med beaktande av relevanta styrdokument i övrigt. Vidare ska nämnder och bolagsstyrelser fastställa nämndens/bolagsstyrelsens årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer och eventuella obligatoriska nämndindikatorer. Nämnder och bolagsstyrelser ska i övrigt utforma de indikatorer som krävs för att kunna följa upp sina verksamhetsspecifika mål samt egna aktiviteter. I samband med att verksamhetsplanen upprättas ska nämnder och bolagsstyrelser utarbeta en internkontrollplan utifrån en väsentlighets- och riskanalys. I riskanalysen ska även åtgärder för att minimera riskerna redovisas.

Inom ramen för stadens säkerhetsarbete ska nämnder och bolagsstyrelser under året säkerställa förbyggande insatser och förmågan att identifiera plötsligt uppkomna eller planerade händelser. Under året ska processerna för att systematiskt identifiera och förebygga risker samt identifiera samhällsviktig verksamhet vidareutvecklas.

Ett förtydligande av styrmodellen ILS och begreppsdefinitioner framgår av bilaga 9. Indikatorerna redovisas per mål i bilaga 5. Kommunfullmäktiges indikatorer och aktiviteter anges även under respektive verksamhetsområde och nämnd. Stadsövergripande styrdokument redovisas i bilaga 10.

Effektivisering

En hög grad av effektivitet i stadens verksamheter med fokus på resultat är förutsättningar för att uppnå kommunfullmäktiges mål. Inom stadens verksamheter finns en potential för verksamhetsförbättringar, bland annat genom nya, smartare tekniska lösningar och förbättrade styr- och arbetsformer. Staden behöver utveckla flera systematiska jämförelser av effektiviteten både mellan nämnder och bolagsstyrelser samt med andra kommuner och relevanta aktörer. Systematiska jämförelser är särskilt angeläget inom välfärdsområdet samt inom investeringarna för en växande stad.

Det är vidare särskilt viktigt att tillvarata effektiviseringspotentialen som finns generellt inom staden, inom de projekt som bedrivs inom Program för digital förnyelse samt via utvecklingen av stadens inköpsorganisation. För att nå varaktig effekt är det väsentligt att medarbetarna är delaktiga. Kommunfullmäktiges budget för 2017 innehåller därför en generell effektivisering för flertalet av stadens nämnder och verksamhetsområden samt krav på förstärkt utgiftskontroll i stadens investeringsprojekt.

Verksamhetsutveckling

Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att de verksamhets specifika målen är uppföljningsbara med goda möjligheter att mäta resultatutvecklingen. Analyserna av utfall och prognos i tertialrapporter och årsredovisning ska vara väl underbyggda och spegla såväl utvecklingen för staden som helhet som för olika områden och grupper av stockholmare. En viktig del av att vara en stad som lever upp till mänskliga rättigheter är att synliggöra diskriminering. För att uppnå detta ska staden mer systematiskt kartlägga och analysera verksamheten för att utveckla effektivare åtgärder.

Jämställdhetsintegrering innebär att samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska integrera ett jämställdhetsperspektiv i alla led av beslutsfattande, planering och utförande av verksamheten. För att visa hur stadens fördelning av resurser och utformning av verksamheter kommer stockholmarna till del, ska nämnder och bolagsstyrelser redovisa individbaserad statistik uppdelad efter kön. Statistiken ska, där eventuella skillnader synliggörs, analyseras ur ett jämställdhetsperspektiv.

I utvecklingen av verksamheterna ska nämnder och bolagsstyrelser förstärka kunskapsbaserade arbetssätt och metoder. Utgångspunkten är professionell kunskap som ska samlas systematiskt, kunskap från brukare samt kunskap från forskning. I enlighet med *Program för kvalitetsutveckling* och *Innovationsstrategi* ska alla nämnder och bolagsstyrelser utveckla sin innovationsförmåga och arbeta systematiskt med att sprida och ta till sig goda exempel på effektiva arbetssätt.

Samverkan för barn och unga

Barnperspektivet ska genomsyra alla stadens verksamheter. Det finns tydliga samband mellan barns uppväxtvillkor och levnadsvillkor senare i livet. Barns möjligheter att delta i olika sociala och kulturella sammanhang på sin fritid är också av vikt. Barn och ungas engagemang ska uppmuntras och deras inflytande i samhället ska stärkas. Nämnder och bolagsstyrelser ska utveckla gemensamma samverkansformer och utvecklingsprojekt för att goda förutsättningar att växa upp ska finnas för alla barn i Stockholm. I stadsutvecklingen ska barnkonsekvensanalyser göras.

En viktig utgångspunkt för stadens sociala arbete är att vidareutveckla det förebyggande perspektivet. Stadens sociala investeringsfond utgör ett komplement till stadens ordinarie arbete. Kommunstyrelsen och stadens nämnder ska analysera behov av att utveckla nya arbetssätt och insatser. Utveckling av nämndernas verksamheter för att stärka barnens uppväxtvillkor ska ta sin utgångspunkt i kunskapsbaserade metoder och arbetssätt.

Förskolan är grunden för det livslånga lärandet. Det är viktigt att nämnderna fortsätter att utveckla arbetssätt för att få fler barn i förskoleåldern att ta del av förskoleverksamhet med fokus på de områden och grupper som idag har en lägre inskrivningsgrad. Även inom skolverksamheten finns stora behov av förstärkt samverkan inom Stockholms stad för att ge lika möjligheter för alla barn att uppnå kunskapsmålen. Ett prioriterat område är samverkan mellan skolan och socialtjänsten kring de barn som har särskilt stora behov av stöd.

Antalet barn och elever ökar kraftigt de kommande åren. Fler skollokaler behövs både för att säkerställa att elever ska få plats på den skola som efterfrågas och för att upprätthålla lokaler som ger utrymme för en bra pedagogisk verksamhet med möjligheter att minska klassernas storlek. För att påskynda arbetet med fler skolor höjs den ekonomiska ramen för investeringar i nya skollokaler. Därutöver ska samplaneringen av ny-, om- och tillbyggnader av förskolor och skolor förbättras genom en förstärkt samordning under ledning av kommunstyrelsen. Utbildningsnämnden ansvarar för att säkerställa antalet skolplatser. Det är viktigt att staden även i dialog med externa aktö-

rer verkar för att tillräcklig kapacitet av skollokaler kan skapas. Vid skolutbyggnad ska det analyseras hur lokalisering, utformning och inriktning av verksamheten kan motverka en ökad segregation.

Bostäder och stadsutveckling

Ett kraftigt bostadsbyggande är en av stadens mest prioriterade uppgifter och alla nämnder och bolagsstyrelser ska skapa förutsättningar för den höga ambitionen utifrån sina respektive uppdrag. Det är viktigt att fortlöpande effektivisera plan- och byggprocesserna inom stadens organisation. Arbetet för att få fram fler bostäder för grupper som staden har ett särskilt bostadsförsörjningsansvar för ska intensifieras, med prioritering på nyanlända och ensamkommande flyktingbarn.

Staden ska planeras ur ett helhetsperspektiv och det krävs en långsiktig planering avseende exempelvis utbyggnad av skola, förskola, äldreboenden, idrottsanläggningar, kommersiella lokaler och infrastrukturförfrågor som Sverigeförhandlingen, tunnelbaneutbyggnad med mera.

Avvägningar i den övergripande planeringen och i varje enskilt projekt ska göras utifrån ett stadsövergripande perspektiv och enligt stadens investeringsstrategi. Stadens projektstyrningsmetodik stipulerar att större projekt som involverar flera nämnder och bolagsstyrelser ska ledas av styrgrupper med uppgiften att prioritera och leda projekten utifrån ett stadsövergripande perspektiv. Kommunstyrelsen ska tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser se till att det finns styrgrupper och lämpliga forum för att möjliggöra sådana avvägningar och prioriteringar i enlighet med kommunfullmäktiges övergripande målsättningar. Berörda nämnder och bolagsstyrelser ska delta i kommunstyrelsens arbete med att utveckla denna styrning och samordning.

Klimataspekter, social hållbarhet och jämställdhet ska genomsyra all planering. Berörda nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att den planerade stadsutvecklingen innebär ett mer hållbart resande och miljöeffektiva transporter. Alla nämnder och bolag i staden som kan påverka de egna transportererna, bedriver samhällsplanering eller upphandlar transporttjänster ska planera för hur de ska bidra till målet om att biltrafiken ska minska. Byggande i goda befintliga kollektivtrafiklägen och lägen där planering av nya kollektivtrafikförbindelser pågår ska prioriteras. Det är av stor vikt att nya stadsdelar har en välfungerande kollektivtrafik på plats redan vid inflyttning. Det är viktigt att staden ytterligare fördjupar samarbetet och planeringen med trafiknämnden i Stockholms läns landsting, Trafikverket och regionens övriga aktörer i dessa frågor.

Den fysiska planeringen av staden och förbättringar i befintliga stadsmiljöer är en viktig faktor för den sociala sammanhållningen, tryggheten och för att minska skillnaderna mellan stadens delar. För att säkerställa att stadsplaneringen stödjer en socialt hållbar utveckling med minskade skillnader i staden, ska ett socialt perspektiv anläggas i tidiga skeden av planeringen. En modell för socialt värdeskapande ska integreras i stadsplaneringens olika skeden för att tydliggöra hur planeringen bidrar till en socialt hållbar stad. Samtliga berörda nämnder och bolagsstyrelser ska delta i detta arbete och privata byggherrar ska ges möjligheter till ett ökat socialt ansvarstagande. Stadens processer för stadsutveckling ska anpassas för att stimulera ett ökat socialt ansvarstagande från privata aktörer.

Stadens gröna kvaliteter ska stärkas i enlighet med kommande riktlinjer för ett *Grönare Stockholm* samt stadens översiktsplan och miljöprogram. Ansvaret för att utveckla parker och naturområden delas mellan ett flertal nämnder och bolagsstyrelser och samverkan ska stärkas inom berörda processer med en tydlig ansvarsfördelning. För att säkerställa gemensamma mål och utveckling av samverkan inrättas en strategisk samordningsgrupp under ledning av stadsträdgårdsmästaren inom trafiknämnden.

Arbetet med att stärka stadens gröna kvaliteter ska kopplas samman med en generell förstärkning av stadsmiljöerna i eftersatta områden i ytterstaden. Berörda nämnder och bolagsstyrelser ska prioritera konkreta förbättringar av gångstråk, torg och parker och därmed bidra till minskade skillnader. I arbetet ska en god medborgardialog säkerställas och möjlighet till medborgarbudget prövas i samråd med kommunstyrelsen.

Stadens finansiella resurser är begränsade. En växande stad ställer krav på förmågan att prioritera i enlighet med stadens investeringsstrategi. Det krävs ett särskilt stort fokus på kostnadseffektivitet och god ekonomisk hushållning i samtliga investeringsprojekt. Försäljning av mark, vilket företrädesvis sker vid byggande av bostadsrätter, är även fortsättningsvis en förutsättning för en ekonomiskt hållbar utveckling. Fler hyresrätter och en jämlik fördelning av investeringsresurser för att bidra till minskade sociala skillnader ska möjliggöras genom att utgiftssidan prövas i framför allt de lönsamma projekten, i enlighet med investeringsstrategin.

Det är angeläget att i planeringen säkerställa att lösningar väljs ur ett drifekonomiskt perspektiv. Byggnation av exempelvis skolor och idrottplatser ska in i ett tidigt skede i planeringen så att ändamålsenliga lokaliseringar kan erhållas till rimliga kostnader för mottagande nämnd, som också ska lämna tydliga beställningar.

Stadsövergripande arbete med social hållbarhet

Arbetet med att minska sociala skillnader och nå målen om ett Stockholm för alla integreras huvudsakligen i stadens ordinarie verksamheter. För att skapa goda förutsättningar för genomförandet av målen har särskilda processer inom ett antal delområden beslutats. Kommunstyrelsen leder och samordnar det stadsövergripande arbetet med social hållbarhet och tydliggör ansvarsområden, målgrupper och prioriteringar i de olika projekten. Dessa processer handlar både om ett långsiktigt och förbyggande arbete och om att samordna genomförandet av åtgärder för att hantera sociala problem. Nämnder och bolagsstyrelser ska prioritera deltagande i arbetet med social hållbarhet.

Kommission för ett socialt hållbart Stockholm

Med utgångspunkt från analyserna i rapporten *Skillnadernas Stockholm* bedriver den sociala hållbarhetskommisionen en rad tematiska fördjupningar med övergripande rekommendationer och förslag till åtgärder. Ett antal av åtgärdsförslagen utgör aktiviteter som läggs fast i stadens budget och berörda nämnder ska prioritera genomförandet av dessa för att minska de sociala skillnaderna i Stockholm i enlighet med kommunfullmäktiges beslut avseende *Strategi för genomförande av åtgärder*. Samtliga nämnder och bolag ska delta i kommissionsarbetet. Kommissionens analyser och åtgärder ska ligga till grund för stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsprogram.

Medborgardialoger och lokala utvecklingsprogram

Staden ska utvecklas i dialog med invånarna och utifrån varje stadsdels unika kvaliteter och möjligheter. Arbetet med medborgardialog syftar till att ta tillvara engagemang, skapa en starkare känsla av samhörighet och tillit i lokalsamhället, ge möjlighet till inflytande mellan valen samt ge bättre underlag för utvecklingsarbete. Särskilt fokus ska läggas på att engagera grupper som vanligtvis inte deltar i medborgardialoger. Stadsdelsnämnderna leder arbetet med medborgardialoger i sina respektive stadsdelar. Medborgardialogerna samordnas av kommunstyrelsen. Berörda facknämnder och bolagsstyrelser ska medverka vid dialogerna när så är motiverat. Formerna för medborgarnas medskapande ska i detta arbete utvecklas och möjligheterna till medborgarbudget prövas. Arbetet med att utveckla dessa processer kommer att fortsätta under året som en del i att öka det demokratiska deltagandet. Pilotprojektet i Fagersjö ska följas upp med ytterligare insatser i samverkan mellan Farsta stadsdelsnämnd och AB Familjebostäder.

Samtliga stadsdelsnämnder utarbetar lokala utvecklingsprogram för att, inom sitt geografiska område, bidra till stadens övergripande vision. För sju särskilt prioriterade stadsdelsnämnder i ytterstaden sker en utökad stadsövergripande samordning. De lokala utvecklingsprogrammen inriktas på olika tematiska eller geografiska områden och utgår från en dialog med stockholmarna samt en analys av de lokala behoven. Facknämnder och bolagsstyrelser ska tydligt prioritera deltagande i lokalt utvecklingsarbete i ytterstaden, till exempel inom idrott, kultur, skola, arbete och bostäder. I arbetet med verksamhetsplanerna ska nämnder och bolagsstyrelser precisera sitt bidrag till genomförande av stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsprogram.

Medel för demokrati- och utvecklingsarbete har tidigare fördelats via central medelsreserv. Nu fördelas 40 miljoner kronor direkt ut till stadsdelsnämnderna. 20 miljoner kronor reserveras fortsatt i central medelsreserv för att senare fördelas till de stadsdelsnämnder som har stora utmaningar i enlighet med riktlinjerna för lokalt utvecklingsarbete.

Stadsövergripande trygghetsarbete

Stockholm rankas som en av världens säkraste städer. Trots det behöver vi höja vår förmåga att motstå och hantera oönskade händelser som skapar otrygghet. Målet är att stockholmarnas upplevda trygghet ska öka och den faktiska brottsligheten ska fortsätta minska. Det kommande trygghets- och säkerhetsprogrammet för perioden 2017-2020 innebär en tydligare riktning och en ambitionshöjning inom ett flertal områden. Programmet riktar sig framför allt till nämnder och bolag; beslutsfattare, trygghets- och säkerhetssamordnare samt funktioner inom utvecklingsarbeten och projekt med koppling till trygghets- och säkerhetsområdet. Kommunstyrelsen samordnar stadens trygghetsarbete mot organiserad brottslighet samt insatserna mot våldsbejakande extremism i enlighet med fastställda riktlinjer. Förebyggande och motverkande insatser som bidrar till en socialt hållbar utveckling ska, i samarbete med berörda nämnder, vidareutvecklas under året.

Samarbete med civilsamhället

I Stockholm finns ett rikt föreningsliv som staden har en långvarig samverkan med. Det är av vikt att nämnder och bolagsstyrelser analyserar vilka civilsamhällesaktörer som de når ut till och prövar riktade insatser för att nå underrepresenterade grupper, till exempel genom uppsökande arbete. En ökad tillgång till mötesplatser för civilsamhället kräver en förstärkt samverkan inom staden. Nämnder och bolagsstyrelser ska undersöka hur fler mötesplatser kan etableras med särskilt fokus på medborgardrivna mötesplatser i socioekonomiskt utsatta områden enligt analyser och förslag till åtgärder från kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm. I detta arbete ska stadsdelsnämnderna samordna övriga nämnder och bolagsstyrelser samt andra offentliga aktörer i syfte att öka tillgången till lokaler i sin stadsdel. Nämnder och styrelser har också ett ansvar för att säkerställa att informationen om tillgängliga lokaler inom deras områden och verksamheter finns tillhanda för civilsamhället via stadens centrala bokningsfunktion.

Samarbetet med idéburen sektor ska stärkas och staden ska ingå fler samarbeten enligt modellen idéburet offentligt partnerskap (IOP) där det är lämpligt.

Nyanlända

Det ökande antal människor som är på flykt i världen och som söker sig till Sverige och Stockholm rymmer stora möjligheter men ställer också krav på att säkerställa stadens processer och insatser i mottagandet av asylsökande och nyanlända. Det sammantagna mottagandet i staden ska skapa goda förutsättningar för de nya invånarna att snabbt etablera sig i Stockholm. Det ställs stora krav på samtliga nämnder och bolag att arbeta mot samma mål och i god samverkan, med både interna och externa parter.

Det fattas löpande beslut om flyktingmottagande på nationell och internationell nivå som har betydande konsekvenser för stadens verksamheter. Kommunstyrelsen ska i samarbete med nämnder och bolagsstyrelser kontinuerligt analysera konsekvenser av omvärldsförändringar och säkerställa att stadens verksamheter kan anpassas till eventuella nya förutsättningar.

Nyanländas behov av bostäder, stöd i etableringen i det lokala samhället, i förskolan och skolan samt på arbetsmarknaden ska tillgodoses. Jämställdhetsperspektiv bör genomsyra arbetet med etablering. Berörda nämnder och bolag ska samarbeta med föreningar och näringsliv för att stödja etableringen på arbetsmarknaden. För att underlätta nyanländas inträde på arbetsmarknaden ska berörda nämnder som komplement till andra typer av Stockholmsjobb pröva möjligheten att erbjuda tidsbegränsade etableringsjobb i stadens egna verksamheter där arbete kombineras med utbildningsinsatser. I detta ligger ett ansvar för berörda nämnder att se till att statligt stöd erhålls där detta är tillgängligt. Avsikten är att skapa anställningar där arbete kombineras med utbildningsinsatser. Det är också viktigt att nyanlända barn ges möjligheter att växa och utvecklas utifrån sina unika förutsättningar.

I framtagande av boenden på kort tid måste flexibiliteten vara stor. I syfte att säkerställa samordning och genomförande har kommunstyrelsen förstärkt organisationen med en samordningsfunktion. Berörda nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att boenden färdigställs i enlighet med stadens behov.

CSR-arbete i stadens bolag

Stadens bolag utarbetar CSR-strategier (Corporate Social Responsibility) för att ytterligare fokusera verksamheten mot ökad social hållbarhet. I strategierna preciseras hur verksamheten inom respektive bolag påverkar omvärlden och hur samverkan ska stärkas med leverantörer och kunder med flera. CSR-strategierna konkretiseras genom aktiviteter i bolagens affärsplaner från och med 2017.

Arbetsmarknad och näringsliv

Stadens kontakter med näringslivet ska utvecklas och fler arbetsplatser ska tillskapas. En styrgrupp för näringslivsfrågor leder stadens strategiska arbete. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska ha en problemlösande och tillmötesgående inställning till företags etablering och utveckling i Stockholm. Staden ska på ett samordnat sätt arbeta med att stärka det lokala näringslivsarbetet. För söderort är en ökad etablering av attraktiva arbetsplatser särskilt viktig. För att nå framgång krävs deltagande av berörda nämnder och bolagsstyrelser.

Stadens arbetsmarknadsinsatser ges till personer som uppbär ekonomiskt bistånd och samordnas av Jobbtorg Stockholm. Insatserna ska rusta deltagarna med erfarenhet och utbildning och öka förutsättningarna till egen försörjning. Möjligheterna till introduktions-, praktik-, och lärlingsverksamhet ska vidareutvecklas i samråd med kommunstyrelsen, övriga nämnder och bolagsstyrelser. Samarbetet med det privata näringslivet och andra externa aktörer ska utökas under samordning av arbetsmarknadsnämnden för att skapa fler möjligheter till praktik eller anställning för målgruppen.

Genom stadens satsning på kommunala visstidsanställningar kan enskilda stärka sin ställning på arbetsmarknaden och öka förutsättningarna att gå från bidrag till egen försörjning. Alla stadens nämnder och bolagsstyrelser ska ta fram arbetsplatser för visstidsanställningar. Anställningarna ska vara möjliga att kombinera med utbildning, vilket är särskilt prioriterat för unga som saknar gymnasiekompetens.

Alla stadens nämnder och bolagsstyrelser ska samverka med arbetsmarknadsnämnden för att utöka antalet kommunala sommarjobb. Satsningen ska främja goda och jämlika

uppväxtvillkor och särskild uppmärksamhet ska riktas mot de socioekonomiska förhållandena i stadens stadsdelsnämndsområden.

Klimat- och miljöarbete

Stockholms stads miljöprogram 2016–2019 utgör ryggraden i stadens miljöarbete och omfattar ett stort antal mål på miljöområdet. Ansvaret för genomförandet av miljöprogrammet åvilar samtliga stadens nämnder och styrelser. Delmål ska brytas ned av respektive nämnd eller bolagsstyrelse i den årliga verksamhetsplaneringen till nämndmål, egna indikatorer och aktiviteter för att målen ska kunna nås.

I en del fall sker genomförandet med stöd av olika riktlinjer. Dessa redovisar hur miljöprogrammet mer specifikt ska genomföras. Hit hör exempelvis *Dagvattenstrategin* och *Kemikalieplanen* som redovisar hur staden ska nå delmålen inom Giftfritt Stockholm.

Strategi för fossilbränslefritt Stockholm 2040 utgör riktlinje för de klimatrelaterade målen i stadens miljöprogram 2016–2019 och för målet om fossilbränslefrihet 2040. Strategin identifierar utmaningar och fördelar genomförandeansvar för att nå målen på kort och lång sikt. Målet om fossilbränslefrihet innebär en komplex strukturomvandling och staden behöver möta utmaningarna i samarbete med andra aktörer. Berörda nämnder och bolagsstyrelser behöver fatta beslut om effektiva åtgärder för genomgripande omställning mot fossilbränslefrihet, och i stadens strategi identifieras ett antal utredningar som är prioriterade. Förutom rena investeringar så förfogar staden över instrument som är viktiga för att styra mot klimatmålen till exempel stads- och trafikplanering, olika avgifter och krav i upphandlingar. Åtgärderna behöver väljas så att de ger effektiv klimatnytta och synergieffekter i form av till exempel lägre driftkostnader, lägre negativ hälsopåverkan och sociala vinster. Ny lagstiftning har stor betydelse för möjligheterna att nå klimatmålen, och här behöver staden ha ett aktivt påverkansarbete gentemot staten och EU.

Staden påverkas av ett klimat i förändring. Nämnder och bolagsstyrelser ska identifiera och prioritera översvämningsrelaterade risker för att reducera stadens sårbarhet. På samma sätt ska nämnder och bolagsstyrelser bidra till stadens mål om att 70 procent av matavfallet ska samlas in. Stadens verksamheter ska ligga i framkant i detta arbete.

Den särskilda satsningen på klimatinvesteringar under mandatperioden ska påskynda stadens insatser för minskad klimatpåverkan och klimatanpassning. Investeringarna kan med fördel stärka övriga inriktningsmål och stärkt social hållbarhet.

Arbete med mänskliga rättigheter

Stadens arbete för att stärka arbetet med mänskliga rättigheter och jämställdhet ska prioriteras och genomsyra stadens verksamheter. Arbetet är en central del i genomförandet av visionen om ett Stockholm för alla. Rådet för mänskliga rättigheter utgör en viktig resurs.

Under året ska de nya stadsövergripande strategierna för hbtq-rättigheter, för barns rättigheter och inflytande samt programmet för jämställdhet beslutas och implementeras. Strategierna och programmet ska brytas ned av respektive nämnd eller bolagsstyrelse i den årliga verksamhetsplaneringen till nämndmål, egna indikatorer och aktiviteter. Vidare betyder strategierna och programmet bland annat att stadens tjänsteutlåtanden ska innehålla en jämställdhetsanalys respektive barnkonsekvensanalys där detta är relevant.

Nämnder och bolagsstyrelser ska utveckla metoder för att synliggöra och systematiskt följa upp eventuell diskriminering inom stadens verksamheter. För att uppnå detta ska

staden systematiskt kartlägga och analysera verksamheten för att utveckla effektivare åtgärder samt säkerställa kompetens inom området hos stadens medarbetare. Stadens arbete mot rasism sker bland annat med utgångspunkt i The Coalition of Cities Against Racism – ECCAR:s tiopunktsprogram.

Staden ska vidare stärka sitt arbete för de nationella minoriteternas rättigheter och etablera nya former för samråd. Berörda nämnder ska stärka sitt arbete med romsk inkludering i samråd med den romska minoriteten och delta i kommunstyrelsens arbete med att ta fram en strategi för romsk inkludering.

Upphandling och inköp

Stockholms stad har en omfattande inköpsverksamhet och ska genom att arbeta strategiskt med hela processen från inköpsanalys till avtalsförvaltning göra goda affärer som bidrar till god hushållning med stockholmarnas skattemedel och bra kommunal service.

Staden gör årligen upphandlingar av varor och tjänster för över 20 mdkr. Som offentlig aktör är det viktigt att använda offentlig upphandling som ett medel för att driva samhällsutvecklingen i hållbar riktning. I de fall nämnden eller styrelsen beslutar att en vara, tjänst eller entreprenad ska upphandlas ska den upphandlande myndigheten medverka till en hållbar stad där såväl miljö-, klimat- och sociala krav är lika självklara delar som främjandet av små och medelstora företag, idéburna verksamheter samt innovationsupphandlingar. Stadens inköpsverksamhet ska bidra till att kvaliteten i stadens verksamheter kontinuerligt ökar.

Stadens mål för verksamhetsområdet redovisas i *Stockholms stads program för upphandling och inköp*. Programmet och tillhörande tillämpningsanvisningar ska implementeras i samtliga verksamheter. Arbetet förutsätter en hög grad av samverkan och kommunstyrelsen har en samordnande och stödjande roll. Stadens upphandlingsmyndigheter ska nogsamt följa tillämpningsanvisningarna och ställa miljömässiga och sociala krav där det är lämpligt. Det är vidare viktigt att de upphandlande verksamheterna har personal med adekvat kompetens inom upphandlingsområdet. Kommunstyrelsen har ett särskilt ansvar för att följa upp tillämpningen av upphandlingsprogrammet.

Socialt ansvarstagande är en viktig del av hållbar upphandling. Staden ska samverka med andra upphandlande myndigheter för att hitta gemensamma strategier för arbetet med socialt ansvar och krav på arbetsvillkor i nivå med kollektivavtal.

Utveckling av kompetens inom inköp och upphandling är en kritisk framgångsfaktor. Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att inköpsverksamheten ständigt utvecklas samt att kompetensen i inköp och upphandling kontinuerligt stärks inom den egna organisationen. Nämnder och bolagsstyrelser ska prioritera medverkan i utvecklingen inom projektet *Verksamhetsnära inköp*.

Servicekommittén ska erbjuda tjänsten konsultativt stöd till stadsdelsnämnderna i framtagandet av egenregianbud i upphandlingar.

Staden som arbetsgivare

För att Stockholm ska kunna erbjuda alla stockholmare bra service fordras att staden kan attrahera och behålla en mångfald av välutbildade och kompetenta medarbetare och chefer. Staden ska som arbetsgivare erbjuda grundförutsättningar som trygga arbetsvillkor, kompetensutveckling och en god och hälsosam arbetsmiljö. Chefers villkor i kvinnodominerade yrken ska förbättras, bland annat genom ledarutbildning och fokus på möjligheten att utöva ett närvarande ledarskap. Det är prioriterat att öka an-

delen utrikesfödda chefer i staden. Den reviderade personalpolicyn ska implementeras och hållas levande på alla arbetsplatser i staden. Nämnder och styrelser kan fördjupa och konkretisera policyn i delar som är angelägna för dem.

Kompetensförsörjning och utvecklingsmöjligheter

Kompetensförsörjningen ska säkerställa att staden, över tid, har medarbetare med rätt kompetens, som är engagerade, vill utvecklas och bidra till att verksamheten förbättras och når uppsatta mål. Ökad komplexitet i många arbetsuppgifter, ändrade uppdrag och ökad digitalisering förändrar kompetenskraven. Inom många verksamheter finns svårigheter att rekrytera, bland annat förskollärare, socialsekreterare, vissa lärarkategorier och ingenjörer. De närmaste årens pensionsavgångar kräver en utveckling av ledarrollen och en strategi för ledarförsörjning.

Äldreomsorgen står på sikt inför ökade rekryteringsbehov och den medicintekniska utvecklingen och digitaliseringen ställer nya krav på kompetens för yrkesgrupperna inom äldreomsorgen. Det finns fortlöpande behov av att säkerställa att samtliga medarbetare har grundläggande utbildning för arbetet och tillräckliga kunskaper i svenska.

Inom välfärdsyrkena ska samarbetet med berörda nämnder och styrelser fördjupas, i syfte att öka koncernperspektivet och ta tillvara synergieffekter till exempel för att erbjuda reguljära utbildningsvägar. För att säkra kompetensförsörjningen ska samtliga nämnder ha en långsiktig planering för att behålla, utveckla samt rekrytera medarbetare. De ska också ta höjd för att klara chefsförsörjningen och ta fram kompetensförsörjningsplaner på 3-5 års sikt med aktiviteter för innevarande år. I planerna ska ingå aktuella och kommande utbildningsbehov. Stadens gymnasieutbildning och vuxenutbildning har ett viktigt uppdrag att även bidra till stadens egen kompetensförsörjning. Kommunstyrelsen ska efter sammanställning av underlaget tillsammans med berörda nämnder göra en analys av den långsiktiga kompetensförsörjningen och utbildningsbehovet som sedan ska ligga till grund för nämndernas planering av densamma.

Goda förutsättningar för socialt arbete

För att säkerställa att socialtjänsten kan ge stöd av god kvalitet, hålla en hög rättssäkerhet i myndighetsutövningen och trygga en god kompetensförsörjning är det viktigt att såväl socialnämnden som äldrenämnden och stadsdelsnämnderna erbjuder nya medarbetare en gedigen introduktion och stöd till medarbetare med kort erfarenhet i form av handledning och mentorskap. Det är även viktigt att medarbetarnas inflytande på arbetsplatsen stärks och att alla görs delaktiga i arbetet med att skapa en god arbetsmiljö.

Kommunstyrelsen, socialnämnden och äldrenämnden har tagit fram en handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare. Arbetet med att implementera handlingsplanen pågår under 2016-2018. Socialnämnden och äldrenämnden ska understödja stadsdelsnämnderna i implementeringsarbetet samt sprida goda exempel mellan stadsdelsnämnderna. Socialnämnden och äldrenämnden ska genomföra introduktionsutbildningar för nyanställda socialsekreterare respektive biståndshandläggare inom alla verksamhetsområden, samt när det gäller socialnämnden fortsätta arbetet med ett specialistteam som ska fungera som en resurs för stadsdelsnämnderna. Socialnämnden och äldrenämnden ska även, tillsammans med kommunstyrelsen, utveckla samarbetet med de universitet och högskolor i regionen som utbildar socionomer. Syftet är att stärka kopplingen mellan praktik, utbildning och forskning. Det kan till exempel handla om att ge studenter på socionomprogrammet en tidig erfarenhet av arbetet inom socialtjänsten samt att se över behovet av specialistutbildningar.

Lönebildning

En sammanhållen lönebildning är central för en långsiktig kompetensförsörjning och för att undvika löneglidning. En tydlig lönepolitik ska stödja förmågan att rekrytera och behålla medarbetare med önskvärd kompetens. Det krävs en långsiktig lönestrategi, för att uppnå tydlighet och stabilitet i lönebildningen och för att undvika kortsiktiga ekonomiska svängningar som går ut över stadens förmåga inom andra områden.

Lönepolitiken ska stödja förmågan att, i alla stadens delar och verksamheter, behålla, attrahera, rekrytera och utveckla önskvärd kompetens och är ett verktyg att nå önskvärda lönestrukturer. För att komma tillrätta med de löneskillnader som är osakliga enligt stadens lönekartläggning behöver lönerna för exempelvis barnskötare, socialsekreterare och bibliotekassistenter öka mer än för övriga grupper. Berörda nämnder behöver arbeta systematiskt för att åstadkomma detta.

Långt och hållbart arbetsliv

Som arbetsgivare verkar staden för ett långt och hållbart arbetsliv genom att utveckla och stödja det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Den ökande sjukfrånvaron är en utmaning som varken har enkla förklaringar eller lösningar. Orsakerna till den ökande sjukfrånvaron är heller inte något som staden som arbetsgivare har full rådighet över. Samtidigt orsakar den kostnader och ger effekter på kvalitet och kontinuitet i verksamheten. Nämnder och bolagsstyrelser ska prioritera stöd till chefer i det systematiska arbetsmiljöarbetet liksom kompetensutveckling för både medarbetare och chefer för att öka kunskapen om organisatorisk och social arbetsmiljö. Ett gott ledarskap är strategiskt för att förebygga arbetsrelaterad ohälsa, och är också betydelsefullt när sjukdom och sjukskrivning beror på andra orsaker.

I en väl fungerande arbetsmiljö är både personalrörlighet och sjukfrånvaron på en sund nivå. Orsakerna till hög personalrörlighet eller hög sjukfrånvaro är kända och hanteras såväl kortsiktigt som långsiktigt. Samtliga nämnder ska redovisa åtgärder för att minska sjukfrånvaron.

Arbetsvillkor och anställningsformer

Av stadens tillsvidareanställda medarbetare är 4 100 personer eller 12,1 procent deltidsanställda (12,4 procent av kvinnorna och 11,4 procent av männen). Högst andel deltidsanställda finns i äldreomsorgen, stöd och service till personer med funktionsnedsättning och kultur- och fritidsverksamhet. Andelen deltidsanställda har minskat successivt de senaste åren. Antalet medarbetare som idag anmält önskemål om heltid uppgår till omkring 400. Majoriteten av dessa är undersköterskor och vårdbiträden i äldreomsorg.

Kommunstyrelsen ska leda arbetet med heltid som norm, med särskilt fokus på äldreomsorgen. Tillsammans med äldrenämnden ska kommunstyrelsen erbjuda stöd och utbildning till stadsdelsnämnderna i arbetet med att skapa trygga anställningar, rimliga arbetsscheman samt kunna erbjuda heltid eller ökad sysselsättningsgrad till dem som önskar det.

Samtliga nämnder ska ta fram handlingsplaner för att öka takten i att göra heltid till norm vid nyanställning och erbjuda ofrivilligt deltidsarbetande heltid. Vidare ska samtliga nämnder minimera användningen av allmän visstidsanställning och andra former av otrygga anställningar.

Lokalförsörjning

Stadens samlade fastighetsinnehav är omfattande, och berörda nämnders investeringsplaner innehåller flera större fastighetsutvecklingsprojekt. Stadens hantering av fastigheter har därför stor betydelse.

Kommunstyrelsen har under 2016 genomfört en samlad utredning av hur stadens fastighetsverksamhet och lokalförsörjning ska organiseras på ett effektivt sätt som bidrar till uppfyllandet av kommunfullmäktiges mål. En stadsövergripande fastighets- och lokalpolicy återfinns i bilaga 14 som tydliggör målbilder, spelregler och ansvarsområden, som en förutsättning för en effektiv lokalhantering i staden. Utgångspunkten är att stadens verksamheter ska bedrivas i ändamålsenliga, moderna, area- och energieffektiva lokaler. Staden behöver utveckla och effektivisera utnyttjandet av befintliga lokaler samt förbättra samarbetet med näringslivet och externa utförare.

Nämnder och bolagsstyrelser ska i första hand hyra lokaler av staden eller stadens egna fastighetsbolag, men även inhyrningar från externa aktörer är nödvändiga. För att öka samordningen ska kommunstyrelsen utreda en stadsgemensam hyresförhandlingsfunktion för avtal med externa aktörer.

Bolagen ska med koncernnyttan i fokus underlätta lokaleffektiviseringar, omstrukturering och avveckling. SISAB och Micasa Fastigheter i Stockholm AB ska erbjuda kostnadseffektiva verksamhetslokaler. Lokalförsörjningen för äldre personer som bor i LSS-boende ska samordnas med resultatet av äldrenämndens utredning om profilboenden.

En strategisk fråga är att behovet av olika verksamhetslokaler, till exempel förskolor och boenden inom funktionshinderomsorg och socialpsykiatri, kan tillgodose till rimliga villkor i samband med byggprojekt. Stadens bostadsbolag ska bidra i detta arbete genom den pågående bostadsutbyggnaden.

Respektive stadsdelsnämnd eller region kan inte tillgodose alla de olika behov och önskemål om äldreboende som efterfrågas inom det egna geografiska området. En samordning behövs på stadsövergripande nivå. Stadsdelsnämnderna/regionerna ska årligen ta fram ett per region gemensamt förslag till plan för att klara vård- och omsorgsboendebehovet. Arbetet samordnas av äldrenämnden som bearbetar förslagen från nämnderna och föreslår beslut om åtgärder utifrån en sammanvägd och övergripande bedömning av behov och framtida trender m.m. Äldreboendeplanen ska därefter godkännas av kommunstyrelsen och är vägledande för nämndernas löpande beslut gällande större förändringar av stadens äldreboendebestånd. Kommunfullmäktige ger i enlighet med planeringen nämnderna uppdrag om igångsättning av konkreta utbyggnadsprojekt.

Boendeplan 2017 med utblick mot 2040 är underlag för planering av utbyggnadsbehovet av vård- och omsorgsboenden. Äldreboendeutredningen som behandlas av kommunfullmäktige under 2016 föreslår att äldreboendeplaneringen utökas med att också bedöma dimensioneringen av trygghetsboende med aktivitetscenter och servicehus. Nämnder och styrelser ska efter kommunfullmäktiges behandling utgå från detta planeringsunderlag, vilket innebär att boendeplaneringen får en etablerad plats i ordinarie stadsutvecklingsprocesser.

Det riktade stimulansbidraget för ny-, om- och tillbyggnad av vård- och omsorgsboenden kvarstår även 2017. Medel för ändamålet reserveras i Central medelsreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov.*

Utbyggnadstakten av särskilda boenden för personer med funktionsnedsättning ska vara fortsatt hög. Det stimulansbidrag som tidigare kunnat sökas för ändamålet finns kvar även 2017. Medel reserveras i Central medelsreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov*. För att öka utbyggnaden av nya gruppboendestäder LSS och få fler privata aktörer att gå med i LOV så ska utredas om stimulansbidrag även kan ges till dessa. I detta arbete ska ett särskilt fokus riktas mot ideella och icke-vinstdrivande aktörers förutsättningar.

För att klara skolförsörjningen i ett växande Stockholm fortsätter den samordnade grundskoleplaneringen i Stockholm, SAMS. Arbetet med SAMS sker i samverkan mellan utbildningsnämnden, exploateringsnämnden, idrottsnämnden, stadsbyggnadsnämnden samt Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB).

Syftet är att säkerställa att relevanta aktörer i staden har en gemensam bild av utmaning och angreppssätt för att klara skolförsörjningen i ett växande Stockholm. Nämnder och bolagsstyrelser ska utgå från planeringsunderlagen från SAMS i kommunstyrelsens beslut om ”Samordnad grundskoleplanering i Stockholm, SAMS – planeringsinriktning” i planeringsunderlag för sitt arbete vilket. Det innebär att skolplaneringen får en etablerad plats i ordinarie stadsutvecklingsprocesser. Planeringen ska utgå från ett riktvärde om minst 25 förskoleplatser respektive minst 50 grundskoleplatser per 100 nya lägenheter, anpassat efter lokala förhållanden.

Staden samplanerar i ökad omfattning utbyggnaden av skolor och nya idrottshallar. Som alternativ till idrottsundervisning i egna lokaler förutsätts skolan i dessa fall kunna använda en angränsande idrottshall. För stadens del innebär detta att den aktuella skolan långsiktigt måste säkras tillgång till idrottshallen under skoltid genom ett separat hyresavtal mellan utbildningsnämnden och idrottsnämnden till motsvarande idrottsnämndens egna kostnader för lokalen. Avsteg sker därmed från den närhetsprincip som annars gäller vid upplåtelse av idrottshallar under skoltid. Kommunstyrelsen ska på projektnivå besluta om sådant avsteg. Det investeringsutrymme som motsvaras av värdet av ett sådant separat hyresavtal för en idrottshall ska kunna tillgodoräknas idrottsnämnden för annan prioritering. I den mån det är möjligt ska gymnastiksalarna i nybyggda skolor byggas fullstora och anpassade för föreningslivsverksamhet på kvällar och helger.

Utbyggnadstakten av förskolor är fortsatt hög. Stadsdelsnämnderna har ansvar för att barnomsorgsgarantin uppfylls och har även ansvar för den fysiska planeringen. Arbetet med förskoleutbyggnaden ska stärkas med centrala styrdokument och central samordning, framförallt för att göra staden tydligare gentemot byggherrar.

Förskolor i nybyggda områden har ofta höga hyror. För att utjämna effekten av höga hyror i vissa områden samt i samband med nyproduktion så finns ett bidrag för hög hyra som utgår med 80 procent av den del av hyreskostnaden som ligger i intervallet 1 700–2 500 kr/kvm och år och med 40 procent av hyreskostnaden över 2 500 kr/kvm och år. Bidrag utgår för högst 10 kvm per inskrivet Stockholmsbarn och gäller både egen regi och fristående förskolor.

Ett växande Stockholm ställer stora krav på effektiva processer. I planeringen ska stadens processer vid beställning av förskolor standardiseras, i syfte att säkerställa kvalitet och rimliga kostnader. Staden ska i ökad omfattning säkerställa erforderliga verksamhetslokaler genom att i markanvisnings- och exploateringsavtal villkora detta. I samband med detaljplanearbete ska i ökad omfattning alternativa ändamål, utöver den verksamhet som stadens inhyrning avser, begränsas.

Om det är ekonomiskt fördelaktigt har fastighetsnämnden, efter beställning från stadsdelsnämnderna, fortsatt uppdrag att köpa bostadsrätter för ändamålet. Vid köp av bostadsrätter för förskole- eller för andra ändamål är inriktningen att detta ska ske till en i förväg bestämd kostnadsberäkningsmodell.

Strategiska digitaliseringsfrågor

Stockholm förändras till följd av övergripande trender så som urbanisering, globalisering och ökad livslängd. Digitalisering innebär en kombination av nya arbetssätt och förändrade beteenden som möjliggörs av ny digital teknik. En strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad och ett sammanhållet program för digitalisering av staden väntas beslutas av kommunfullmäktige under perioden. Målsättningen är att Stockholm ska bli världens smartaste stad.

Digitalisering möjliggör förändrade arbetssätt och beteenden inom stadens verksamheter och i samhället i övrigt. Det krävs därmed att samtliga ledare och många medarbetare i staden följer utvecklingen, tar till sig nya möjligheter och kontinuerligt prövar möjligheten att skapa bättre service och mer effektiv verksamhet baserat på den nya tekniken. Behovet av ökad digital mognad som förutsättning för detta ska beaktas såväl vid planering av vidareutbildning som vid rekrytering i stadens samtliga verksamheter. Stadens verksamheter kan söka ekonomiskt stöd både för förändringsprojekt och utbildning genom dagens program för digital förnyelse och kommande digitaliseringsprogram.

Stockholm som region har särskilt goda förutsättningar för framgångsrik digitalisering genom hög jämställdhet, utbredd it-infrastruktur och hög digital mognad. Staden understödjer sedan tidigare startup-scenen genom arbete med stiftelsen Electrum, Sting (Stockholm Innovative Growth AB) och projektet Stockholm Digital Care samt tävlingen Open Stockholm Award. Dessa initiativ fortsätter och stadens verksamheter ska bidra till utvecklingen genom att om möjligt pröva de nya möjligheter som lyfts fram inom de olika initiativen. Under året ska staden pröva hur insatserna inom inkubatorsverksamhet kan stärkas.

Under 2016 har staden i samarbete med KTH, Ericsson, Vattenfall, ABB, Skanska, och Scania etablerat innovationsarenan ”Digital Demo Stockholm”. Under 2017 kommer ett antal pilot- och forskningsprojekt med koppling till den smarta staden att initieras, i samarbete med stockholmare, företag och akademi. Digital Demo Stockholms parter har enats om att driva ett antal projekt där innovativa lösningar utvecklas av näringslivet och akademien i samråd med projektägande nämnd eller bolag. Stockholms stad är med som en part i Urban ICT Arena, den digitala testbädd som just har etablerats i Kista Science City. Det är nu angeläget att staden genom förvaltningar och bolag deltar i denna testbädd genom att där utveckla och/eller testa teknik eller tjänster.

Under perioden påbörjas överföring av stadens gemensamma it-service till nya leveranser, vilket omfattar datorer, surfplattor, smarta telefoner, skärmar och skrivare samt serverdrift och it-support. Kommunstyrelsen leder detta arbete som pågår under 2017-2018, och samtliga nämnder och bolagsstyrelser måste avsätta de resurser som krävs för att effektivt ta emot den nya leveransen.

Kommunstyrelsen ansvarar för drift, förvaltning och utveckling av det koncerngemensamma ekonomisystemet för stadens nämnder och bolagsstyrelser. Huvudprincip för integrationer mellan stadens it-system är att kostnaderna för att skapa, underhålla och förvalta finansieras av verksamhetssystemet hos nämnder och bolagsstyrelser.

Stadens internationella arbete

Städer blir allt mer viktiga aktörer på den internationella arenan. Det är ofta i städer som lösningar på många av vår tids stora utmaningar finns, som till exempel klimatförändringar och segregation. Internationellt samarbete och utbyte med andra städer skapar ökade möjligheter för Stockholm att vara i framkant.

Internationell strategi för Stockholms stad ska ligga till grund för samtliga nämnders och bolagsstyrelsers internationella arbete. Strategin ska användas när nämnder och bolagsstyrelser själva tar initiativ till internationellt engagemang samt när staden prioriterar bland inkommande förfrågningar om internationellt engagemang, inklusive förfrågningar om internationella besök till stadens ledning och verksamheter. Staden bör ta initiativ att tillsammans med andra städer driva det urbana perspektivet i relevanta europeiska och internationella processer och sammanhang.

EU-policy tydliggör riktningen för EU-arbetet. Ett proaktivt arbete för att påverka EU-lagar och beslut som inverkar på staden är nödvändigt för att kunna säkerställa kvalitet och kostnadseffektivitet. Genom bland annat storstadsorganisationen EUROCITIES kan staden vara med och påverka EU:s institutioner och lyfta det urbana perspektivet i Europa. Stockholm ämnar öka sitt engagemang i nätverket.

Stadens engagemang i miljöorganisationen C40 ska stärkas och stadens klimatarbete prioriteras i internationella sammanhang. Även samarbetet inom social hållbarhet intensifieras och staden delar aktivt i initiativet ”Inclusive growth in cities campaign”.

Skattesats

För år 2017 föreslås att en kommunal inkomstskatt utdebiteras med kronor 17,90 per skattekrona.

För år 2017 föreslås en utdebitering av begravningsavgiften med 7,5 öre per skattekrona.

Stockholm den 12 oktober 2016

Karin Wanngård

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Förslaget till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser** godkänns.

Resultatbudget

Mnkr	Budget 2016	Budget 2017	Plan 2018	Plan 2019
Verksamhetens intäkter	7 440,4	7 683,6	7 826,6	7 953,2
Verksamhetens kostnader (-)	-45 644,1	-47 429,8	-47 584,6	-47 724,3
Avskrivningar (-)	-1 063,6	-1 119,4	-1 262,8	-1 373,0
Central medelsreserv (-)				
Oförutsedda behov	-735,3	-755,3	-735,3	-735,3
Prestationsreserv	-815,4	-954,1	-1 430,5	-1 895,6
Anslagsfinansierad del av pensioner/arbetsgivaravgifter m.m.	-1 137,0	-909,2	-1 327,5	-1 366,2
Verksamhetens nettokostnader	-41 955,0	-43 484,2	-44 514,1	-45 141,2
<i>Relativförändring</i>		3,6%	2,4%	1,4%
Skatter	43 528,3	45 421,4	47 283,7	49 222,3
Begravningsavgift	182,2	190,3	198,1	206,2
Inkomstutjämning	-2 940,6	-3 237,7	-3 370,6	-3 508,4
Kostnadsutjämning	-268,5	-384,6	-269,4	-230,2
Regleringspost	-26,4	-173,2	-398,0	-651,1
Generellt statsbidrag		446,8		
Införandebidrag	344,9	76,6	0,0	0,0
Fastighetsavgift	1 123,9	1 121,6	1 121,6	1 121,6
LSS-utjämning	-1 069,9	-1 210,3	-1 229,1	-1 249,5
Finansiellt resultat (exkl. utdelning)	91,7	46,0	47,0	65,9
Utdelning Stockholm Stadshus AB	1 000,0	1 200,0	1 200,0	600,0
Disposition/avsättning begravningsfond	-10,5	-12,6	-20,4	-28,5
Summa finansiering	41 955,1	43 484,3	44 562,9	45 548,3
<i>Relativförändring</i>		3,6%	2,5%	2,2%
Förändring av redovisat eget kapital	0,1	0,1	48,8	407,1

Investeringsplan

Mnkr	Budget 2016	Budget 2017	Plan 2018	Plan 2019
Investeringsutgifter	-6 603,2	-7 438,3	-7 679,6	-7 085,0
Investeringsinkomster	674,5	427,0	859,4	950,0
Centralt redovisade investeringsmedel (-)	- 600,0	- 550,0	- 550,0	- 400,0
Nettoinvesteringar (-)	-6 528,7	-7 561,3	-7 370,2	-6 535,0
Finansiering investeringsplan				
Förändring av eget kapital	0,1	0,1	48,8	407,1
Avskrivningar	1 063,6	1 119,4	1 262,8	1 373,0
Försäljningsinkomster	200,0	200,0	200,0	200,0
Upplåningsbehov	5 265,0	6 241,8	5 858,6	4 554,9
Summa finansiering investeringsplan	6 528,7	7 561,3	7 370,2	6 535,0
Netto	0,0	0,0	0,0	0,0

Förslag till budget och ägardirektiv 2017 och inriktning 2018-2019 för koncernen Stockholms Stadshus AB

Bolagets uppgifter och inriktning

Stockholms Stadshus AB har en sammanhållande funktion för merparten av Stockholms stads aktiebolag. Bolaget är moderbolag i en koncern som består av 16 aktiva dotterbolag eller underkoncerner, samt två intressebolag. Bolaget ansvarar för styrning och uppföljning av dotterbolagens verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och direktiv. Bland kommunfullmäktiges direktiv ingår att svara för övergripande utveckling, strategisk planering, löpande översyn och omprövning, utöva ekonomisk kontroll och uppföljning samt att utveckla styrformer och samspelet mellan ägare, koncernledning och dotterbolag.

Koncernstyrelsen ska fatta de principiella beslut som krävs för att kommunfullmäktiges mål ska nås. Dotterbolagens styrelser och verkställande ledningar har det operativa ansvaret för att kommunfullmäktiges beslut verkställs.

Koncernen Stockholms Stadshus AB omfattar bolag inom bostadsförsörjning, skolor, infrastruktur såsom vattenreningsverk, fjärrvärme och ledningssystem, fiberkanalisation, parkeringsanläggningar, hamnverksamhet samt även kultur och besöksnäring genom teater- och kulturverksamhet, arenor och mässfastigheter.

Koncernen ska under perioden prioritera investeringar som är nödvändiga för en snabbt växande stad. Takten i bostadsbyggandet ska öka och fokus ligga på hyresrätter med rimliga hyror. De allmännyttiga bostadsbolagen ska på sikt bygga 2 500-3 000 bostäder per år. Vidare ska koncernen se till att nödvändiga investeringar genomförs inom bland annat infrastruktur, förskole- och skollokaler, matavfallsinsamling och fibernät. Bolagen ska också vara öppna för förvärv av projekt- och hyresfastigheter i syfte att öka antalet hyresrätter i bostadsbolagen. Stockholms Stadshus AB har genom sina dotterbolag en viktig roll i arbetet med att möta bostadsbehovet för grupper, där kommunen har ett särskilt ansvar. Bland annat är behovet av akutboenden en viktig fråga. För att möta behovet av akutboenden ska bolagen inventera sitt bestånd efter lokaler som socialnämnden kan efterfråga för att klara tak över huvudet-garantin.

Under kommande år förstärks bolagens medverkan i stadens ytterstadssatsningar enligt visionen om ett Stockholm för alla. De flesta bolagen medverkar i olika former i dessa projekt, dels genom upprustning och utveckling av bostäder, skolor, äldreboenden, samt dels i utveckling av nya arbetsplatser i ytterstaden. Koncernen medverkar också genom infrastrukturbolagen till ytterligare utbyggnad av vatten- och fibernät.

Staden ska ha en aktiv fastighetsförvaltning och utveckla fastighetsbestånden långsiktigt för att nå en bättre struktur när det gäller standard, geografiskt läge och åldersfördelning. Stockholms Stadshus AB ska vidare bidra till en översyn av stadens fastighetsbestånd. Detta kan aktualisera försäljningar av fastigheter av mindre strategisk vikt, vid exempelvis bytesaffärer.

Bolagen ska bidra till att uppnå målen i stadens miljöprogram 2016-2019 och kommande strategi för ett fossilbränslefritt Stockholm 2040. Bolagen ska bidra till målet om att stockholmarnas utsläpp av växthusgaser ska minska till 2,3 ton koldioxidekvivalenter till 2020.

R 1 S-husAB:2

Stockholms Stadshus AB ska kontinuerligt följa större investeringsprojekt med särskilt fokus på projekt med långsiktiga effekter för stadens tillväxt och ekonomi, däribland utvecklingen i Globenområdet, Stockholms Framtida Avloppsrening (SFA), större hamninvesteringar och stadsutvecklingsprojekt som Söderstaden och Norra Djurgårdsstaden.

Stockholms Stadshus AB och dotterbolagen utarbetar en CSR-strategi för hur de i verksamheten och vid investeringar kan bidra till en positiv samhällsutveckling och en sammanhållen stad genom hållbart företagande som omfattar miljö, mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, antikorruption och affärsetik, samt jämställdhet och mångfald. Bolagen förväntas bedriva arbetet såväl i de egna bolagen som i samarbete med affärspartners, kunder, leverantörer och övriga intressenter. Detta ska bland annat syfta till att minska arbetslösheten i grupper långt ifrån arbetsmarknaden, skapa social sammanhållning och bidra till lokalsamhället. De allmännyttiga bostadsbolagen har inom ramen för detta arbetat fram en precisering av bolagens allmännyttiga syfte. Strategin implementeras i bolagen och formuleras bland annat som krav i upphandlingar.

Under perioden ska bolagen utveckla hållbarhetsredovisningar enligt ny lagstiftning. Hållbarhetsredovisningen ska utgöra ett verktyg för att driva arbetet med hållbart företagande framåt genom att systematiskt arbeta med tydlig rapportering och uppföljning.

Att öppna fler vägar till arbete för personer som står långt från arbetsmarknaden är en prioriterad fråga i Stockholms stad. Insatser som innebär arbetsplatsförlagd sysselsättning och liknande är ofta verkningsfulla och under kommande år förstärks bolagens medverkan i stadens arbetsmarknadsåtgärder. Dessa insatser ställer ökade krav på bolagen att både ta emot långtidsarbetslösa, praktikanter, feriearbetare och traineer samt att erbjuda dem handledning och introduktion. Stockholms Stadshus AB ska i samråd med arbetsmarknadsnämnden fortsätta arbetet med att ta fram modeller och goda exempel för hur bolagens arbetsmarknadsinsatser kan stärkas under perioden. Under året ska koncernen även, i samråd med arbetsmarknadsnämnden, fortsätta att se över behoven och möjligheterna till ökad samordning av feriejobb för ungdomar. Ambitionen är att antalet feriearbetare i bolagen minst ska motsvara stadens andel.

Utgångspunkten för upphandlingar i Stockholms Stadshus AB och dotterbolagen ska vara *Stockholms stads program för upphandling och inköp*.

AB Familjebostäder har i samråd med AB Svenska Bostäder, AB Stockholmshem och Micasa Fastigheter i Stockholm AB upphandlat ett nytt koncerngemensamt fastighets-system (VERA). Implementering pågår under de kommande åren.

Koncernstyrelsen ska vid behov besluta om en extra stämma under hösten 2017 då den slutliga koncernutdelningen fastställs.

Stockholms Stadshus AB:s avkastningskrav för bostadsbolagen ska sättas utifrån ett allmännyttigt syfte och vara affärsmässiga i jämförelse med liknande långsiktiga bostadsförvaltande aktörer.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- delta i kommunstyrelsens arbete för att nå målet om 40 000 nya bostäder till 2020 genom att följa arbetet med en genomförandeplan för hur de kommunala bostadsbolagen under perioden ska nå upp i en byggtakt på 2 500-3 000 bostäder per år. Detta ska samordnas med berörda nämnder och bolag
- leda bolagskoncernen och aktivt delta i samordningen i tidiga skeden med berörda nämnder så att strategiska stadsutvecklingsprojekt sker på ett effektivt och synkroniserat sätt med fokus på hög kvalitet samt minskade drift- och investeringskostnader
- tillsammans med kommunstyrelsen och övriga berörda nämnder och bolag ta fram en handlingsplan för att bidra till att säkerställa boenden för särskilt prioriterade grupper
- tillsammans med bostadsbolagen och bostadsförmedlingen säkerställa ett ökat antal skyddade boenden för personer som utsätts för våld i nära relationer
- delta i samordning i händelse av kris
- inventera sitt bestånd av lokaler för att möta ett eventuellt behov av akut- och planeringsboenden
- tillsammans med dotterbolagen samverka med stadsdelsnämnder kring lokala utvecklingsprogram
- pröva möjligheten att tillämpa sociala krav gällande sysselsättningsfrämjande åtgärder i upphandlingar
- bidra till stadens arbete med etablering av nyanlända på bostads- och arbetsmarknad
- bidra till stadens mål om fler feriejobb

Ett klimatsmart Stockholm

- svara för koncernstyrelsens övergripande arbete med att skapa ett fossilbränslefritt Stockholm 2040
- leda och följa upp arbetet med en ökad energieffektivisering och återvinning inom koncernens fastighetsbolag
- tillsammans med Stockholms Hamn AB och kommunstyrelsen driva avvecklingen av oljeverksamheterna vid Loudden
- med hjälp av framtaget underlag från Fortum Värme trygga Stockholms framtida fjärrvärme med utgångspunkt att de fossila bränslena i kraftvärmeverket i Värtan ska minska successivt, med ambitionen att vara avvecklade helt senast år 2020
- säkerställa att dotterbolagen löpande ser över möjligheten att investera i solceller

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- svara för koncernens övergripande utveckling, strategiska planering, löpande ekonomisk kontroll och uppföljning
- utveckla samspelet mellan ägaren, koncernledningen och dotterbolagen avseende verksamheternas resultat och budgethållning, effektivitet och kvalitet
- ansvara för bevakning och samordning av ägarintresset i de bolag där staden är delägare
- tillsammans med dotterbolagen och i samråd med arbetsmarknadsnämnden bidra till att uppfylla stadens mål när det gäller att erbjuda sommarjobb samt visstidsanställningar riktade till långtidsarbetslösa
- styra finansiella resurser på ett för ägaren och koncernen optimalt sätt

- bidra till en aktiv fastighetsförvaltning inom stadens bolag för att skapa utrymme för investeringar
- fortlöpande pröva möjligheterna att tillsammans med fastighetsbolagen överföra fastigheter mellan bolag som ur ett nyttjandeperspektiv bör utvecklas för annat ändamål, exempelvis till bostäder
- i samarbete med kommunstyrelsen göra en översyn av förvaltningen av stadens verksamhetsfastigheter avseende gränsdragningsfrågor för drift, underhåll och investering
- utvärdera dagens anläggningsbestånd i syfte att utreda det långsiktiga behov som finns i stadens evenemangsarenor
- bidra till att Stockholm utvecklas som besöksdestination
- i syfte att stärka effektiviteten och minska sårbarheten, genomföra en analys av organisationen och verksamheten i relevanta bolag, avseende balansen mellan egen regi och upphandlad verksamhet, exempelvis rörande egna anställda och inhyrda konsulter
- särskilt följa dotterbolagens ekonomi avseende bostadsbyggande och upprustning
- bostadsbolagen ska långsiktig uppnå en direktavkastning och totalavkastning som är jämförbar med liknande långsiktiga bostadsförvaltande aktörer för att säkerställa en långsiktigt sund ekonomi
- kommunstyrelsen ansvarar för drift, förvaltning och utveckling av det koncerngemensamma ekonomisystemet för stadens nämnder och bolagsstyrelser. I uppdraget ingår att tillsammans med Stockholms Stadshus AB utveckla och effektivisera de administrativa processerna för nämnder och bolagsstyrelser i enlighet med beslutade mål samt utifrån god ekonomisk hushållning.

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
Obligatorisk nämndindikator				
	Bostadsbolagens hyresgästernas nöjdhet med bostad, allmänna utrymmen, utemiljö	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	Antal färdigställda studentbostäder	1 800 st	1 600 st	1 600 st
	Antal påbörjade bostäder	7 000 st	7 000 st	7 000 st
	Antal förmedlade försöks- och tränings- samt Bostad först-lägenheter via Bostadsförmedlingen (IoF)	500 st	500 st	500 st
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal påbörjade hyresrätter av stadens bostadsbolag	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	Antal bokade timmar i skolidrottshallar utanför skoltid	88 000	90 000	93 000

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
2.1 Energi-användningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	1 835 GWh	1 785 GWh	1 735 GWh
	Köpt energi för värme, komfortkyla och varmvatten i stadens allmännyttiga bostadsbolag (kWh/m2 BOA och LOA)	152 kWh/m2	148 kWh/m2	144 kWh/m2
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	2 450 MWh	2 500 MWh	2 550 MWh
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva	Mängden hushållsavfall per person	476 kg/pers	470 kg/pers	468 kg/pers
	Andel matavfall till biologisk behandling av förväntad uppkommen mängd	40 %	50 %	60 %
	Andel farligt avfall i hushållsavfall	0,20 %	0,15 %	0,10 %
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel prioriterade och relevanta avtal enligt kemikalieplanen utan avvikelser från ställda kemikaliekrav	95 %	100 %	100 %
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	75 %	80 %	100 %
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m3 luft	85 %	95 %	100 %
	Andel av stadens egna nyproducerade byggnader som fuksäkerhetsprojekteras enligt ByggaF eller motsvarande	90 %	95 %	100 %
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	3,5 %	3,9 %	4,3 %
3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad	Näringslivets nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet	72	73	74
	Företagens nöjdhet med bemötandet	77	78	79
	Antal nystartade företag	23 500 st	23 750 st	24 000 st
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal företag som staden har lotsat	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 500 st	9 000 st	9 000st
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	850 st	900 st	900 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	900 st	950 st	950 st
	Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	8 500 st	9 000 st	9 000st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandindex	83	83	83
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

23. Förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **Koncernen Stockholms Stadshus AB** godkänns.

Bostadsbolagen

Gemensamt för de tre bolagen

Mål

De kommunala bostadsbolagens huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta goda bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning. I sitt bestånd ska bolagen äga bostäder som kan efterfrågas av alla stockholmare. Bolagen utgör en stor del av stadens och stockholmarnas samlade förmögenhet och måste därför skötas på ett allmännyttigt och affärsmässigt sätt som kommer alla stockholmare till del. Bolagen har också en viktig uppgift att fylla avseende positiv stads- och centrumutveckling i framför allt de stadsdelar där de äger stora bestånd. Detta ska ske både genom ett socialt ansvarstagande i enlighet med ägarens direktiv samt genom fysiska åtgärder. Miljö-, barn- och jämställdhetsperspektiv ska tillämpas i nyproduktion och förvaltning. Bolagen ska aktivt arbeta mot segregation.

Bolagen ska utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål

Ett Stockholm som håller samman

- under period nå en nybyggnationstakt på 2 500-3 000 bostäder per år
- leda och utveckla projektet Stockholmshus
- utveckla metoder för innovativa lösningar för billigare byggande och tillfälliga bostäder
- bygga yteffektiva lägenheter med en varierad fördelning av lägenhetsstorlekar och vid förtätning beakta behovet av att komplettera den befintliga bebyggelsens lägenhetsstruktur
- tillsammans med övriga aktörer på bostadsmarknaden bidra till en mer transparent, rättvis och systematiserad hyressättning i Stockholms stad
- aktivt verka för fler hyresbostäder som unga, studenter och andra grupper med svag ställning på bostadsmarknaden har råd att efterfråga
- tillhandahålla bostäder till prioriterade grupper där staden har ett åtagande i lag, beslut i kommunfullmäktige eller genom särskild överenskommelse samt aktivt bidra och samverka i stadens arbete med att skapa fler boenden för prioriterade grupper, såsom nyanlända, ensamkommande flyktingbarn med flera
- bidra till stadens mål om att förmedla 500 nya försöks- och träningslägenheter samt Bostad Först-lägenheter per år
- rusta upp på ett varsamt sätt utifrån fastigheternas tekniska behov med en helhetsyn på närmiljön
- garantera hyresgästerna information och inflytande i samband med renoveringsarbete
- göra socioekonomiska konsekvensanalyser vid större upprustningsinvesteringar
- stärka ytterstadsområden där bolagen är närvarande genom utveckling av centrum, socialt ansvarstagande, bättre utnyttjande av befintliga lokaler samt nyproduktion av bostäder
- samarbeta med övriga berörda bolag och nämnder samt privata aktörer och ta fram utvecklingsplaner för centrumanläggningarna i ytterstaden utifrån deras olika förutsättningar
- verka för en feministisk stadsplanering i områden där bolagen har en stark närvaro
- i samråd med berörda nämnder inventera möjligheten att omvandla befintliga byggnader till grupp- och servicebostäder, samt underlätta byggandet av bostäder för personer med funktionsnedsättning
- fortsätta tillgänglighetsanpassningen av fastigheterna

R IX

Bo-bolagen:2

- genomföra enklare åtgärder för att öka tillgängligheten och underlätta för äldre och personer med funktionsnedsättning att bo kvar hemma längre
- ta ett stort ansvar för det bostadsbehov som uppkommer för personer som utsätts för våld i nära relationer
- fortsätta det förebyggande arbetet för att minimera antalet avhysningar
- erbjuda möjlighet till så kallade kompiskontrakt för både äldre och ungdomar
- verka för att stärka sin ställning i stadsdelar där andelen allmännyttiga bostäder är låg
- upprätta en hållbarhetsredovisning som underlag för uppföljning av mål och avkastning
- erbjuda hyresgästerna möjlighet att påverka grad av standardhöjning i samband med upprustning
- inte avyttra sitt bestånd genom ombildning eller försäljning
- tillhandahålla temporära bostäder i den omfattning som staden kräver för att klara sitt bostadsförsörjningsansvar
- använda sociala upphandlingar som verktyg för att skapa arbetstillfällen för arbetslösa och hyresgäster i bolagets områden
- vidta åtgärder mot oriktiga hyresförhållanden
- uppmuntra rörlighet inom det egna beståndet genom information och positiva incitament
- delta i kultursatsningar i områden där bolagen har stark närvaro
- tillsammans med Stockholms bostadsförmedling AB och i samråd med äldre- och stadsbyggnadsnämnden ta fram en strategi för att öka de äldres tillgång till bostadsbeståndet med fokus på ökad tillgänglighet och effektiv bostadsanpassning
- arbeta för att öka medarbetarnas kunskap och kännedom om våld i nära relationer

Ett klimatsmart Stockholm

- aktivt arbeta för energieffektivisering av beståndet och fokusera på klimatsmarta bostäder
- ta fram en gemensam strategi för att bidra till stadens mål och delmål om ett fossilbränslefritt Stockholm 2040
- ta fram en modell för livscykelanalys vid nyproduktion
- arbeta för att staden når 70 procent matavfallsinsamling till 2020
- planera för säkra cykelparkeringar i befintliga och nya fastigheter
- planera för laddplatser till elbilar i anslutning till parkering i befintliga och nya fastigheter
- uppmuntra och arbeta för att möta boendes önskan om nära stadsodling
- uppmuntra och ge möjlighet för inrättandet av pryl- lådcykel- och bilpooler
- i nyproduktion vid behov använda parkeringsköp i områden där det finns en överkapacitet på parkeringar

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- långsiktigt uppnå en direktavkastning och totalavkastning som är jämförbar med liknande långsiktiga bostadsförvaltande aktörer för att säkerställa en långsiktigt sund ekonomi
- låta resultatet stanna i bolagen för att möjliggöra en hög investeringstakt med bibehållen finansiell stabilitet

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

- stärka lokal närvaro utifrån lokala utvecklingsprogram tillsammans med andra kommunala aktörer i områden där bolagen har större bestånd
- implementera modell med kostnadstäckande hyressättning av förenings- och kulturlokaler
- utveckla nya former för hyresgästers deltagande med särskilt fokus på områdesutveckling
- bidra med ett effektivt lokalutnyttjande för att underlätta för det civila samhället
- bidra till lokala träffpunkter där bolagen närvarar
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

Förslag till resultatkrav	Svenska Bostäder			Familjebostäder			Stockholmshem		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
År									
Underliggande resultatkrav, mnkr	385	355	400	305	296	234	370	350	330
Stadsutveckling Järva, mnkr	-175	-75							
Resultat efter finansnetto, mnkr	210	280	400	305	296	234	370	350	330

Uppdrag

Den omfattande bostadsbristen utgör en begränsning för både staden och stockholmarna. Under mandatperioden ska takten i bostadsbyggandet därför öka och byggandet av energieffektiva hyresrätter med rimliga hyror särskilt prioriteras. De allmännyttiga bostadsbolagen ska ta ett större ansvar för byggandet och under perioden nå en nybyggnationstakt på 2 500-3 000 nya hyresbostäder per år.

För att uppnå nyproduktionsmålet ska de allmännyttiga bostadsbolagen genomföra projektet Stockholmshuset, ett konceptbyggande av bostadshus som uppfyller stadens högt ställda krav på energianvändning och tillgänglighet. Samtidigt stödjer den stora volymen i upphandlingen byggbranschens utveckling mot mer effektiv och industrialiserad produktion. Stockholmshuset kommer att kännetecknas av god arkitektur med tidstypisk byggnadsutformning. Huset kommer att bilda en ny årsring i Stockholms stadslandskap och anpassas till omkringliggande områden, topografi och kvarter.

Allmännyttan ska bygga och förvalta bostäder för alla behov. Därför ska bostadsbolagen bygga i alla lägenhetsstorlekar för att också större familjer, kompiskollektiv eller andra konstellationer ska finna en plats i flerbostadshus. Genom att prioritera yteffektivitet i nyproduktionen möjliggör staden därtill för fler bostäder på samma yta. Stadens bostadsbolag ska särskilt prioritera byggandet av hyresbostäder som unga, studenter och andra grupper med svag ställning på bostadsmarknaden har råd att efterfråga. Samtidigt ska bolagen sänka bygg- och produktionskostnaderna i övrig nyproduktion i syfte att få ner hyreskostnaderna. Bostadsanpassningar för personer med funktionsnedsättning ska återställas efter renoveringar.

Bostadsbolagen har en mycket viktig roll i att skapa förutsättningar för att minska hemlösheten i staden. Försöks- och träningslägenheter och genomgångsbostäder är nödvändiga verktyg för att människor ska kunna gå från en osäker till trygg boendesituation. Bolagen ska också bistå i stadens åtagande att bereda boende för nyanlända, bland annat genom att tillhandahålla temporära bostäder.

R IX

Bo-bolagen:4

Stadens bostadsbolag bär ett särskilt ansvar för att i det långsiktiga arbetet utveckla ytterstaden och skapa goda boendemiljöer för alla stockholmare. Byggkompetensen hos bolagen ska öka genom att den egna kompetensen på området stärks samtidigt som samordningen mellan stadens bostadsbolag utvecklas. Bolagen ska eftersträva att nyproduktion och upprustning uppnår en hög arkitektonisk kvalitet, samtidigt som hyresgästerna ska ges inflytande över grad av standardhöjning i samband med upprustning och energieffektiviseringar. Bolagen bör också bygga mer klimatanpassat.

Bostadsbolagen ska aktivt medverka till att utveckla ytterstaden och säkerhetsställa en god tillgång till mötesplatser, utemiljöer, kultur och offentlig samt kommersiell service i alla delar av staden.

Bostadsbolagen upphandlar varor och tjänster för stora summor varje år. Genom att även involvera bolagens leverantörer bl.a. genom sociala krav och klausuler i upphandlingar kan ytterligare möjligheter till arbetstillfällen skapas och där arbetslösa och hyresgäster i bolagens områden är särskilt prioriterade att nå.

Bostadsbolagen ska möjliggöra olika former av delningsekonomiska initiativ i sina bostadsområden. Genom att låta hyresgäster dela på exempelvis sällanköpsvaror, lådcyklar och bilar bidrar bolagen tillsammans med de boende till en mer hållbar resursanvändning.

Bostadsbolagens val av metoder för upprustning, nyproduktion och energiförsörjning har en betydande inverkan på stadens mål om att nå en fossilbränslefri stad 2040. Det är särskilt angeläget att inslaget av solex i bostadsbolagens energiförsörjning ökar, vilket kan ske i samband med upprustning samt i nyproduktion. Genom att ta fram en gemensam strategi för att på sikt nå fossilbränslefrihet ska uppföljning av målpuppfyllelsen göras enkel.

En trygg och rättvis bostadsmarknad bygger på riktiga hyresförhållanden. När efterfrågan på bostäder är så stor som idag är det extra viktigt att lägenheter kommer ut på marknaden på rätt sätt. Såväl hyresgäster som hyresvärdar har ett ansvar att bidra till en väl fungerande bostadsmarknad. Bostadsbolagen ska under året stärka insatserna för att minimera oriktiga hyresförhållanden.

Bostadsbolag med fastighetsbestånd i Skärholmen ska tillsammans med berörda nämnder bidra till att utveckla Fokus Skärholmen till profilprojekt för socialt hållbar stadsutveckling. Detta förutsätter ett nära samarbete inom staden. Ett särskilt fokus i projektet är att sträva efter nya arbetssätt, innovativa lösningar och förstärkt samverkan mellan berörda nämnder och bostadsbolag i syfte att identifiera synergier och gemensamma åtaganden.

Lagen (2010:879) om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag klargör kommunernas rätt att driva allmännyttiga bostadsbolag. Lagen anger att detta ska ske under former som inte snedvrider konkurrensen. Staden som ägare kan därför inte finansiera eventuella underskott i bolagen med skattemedel. Vidare ska bolagen bedrivas med ett allmännyttigt syfte och enligt affärsmässiga principer, vilket innebär att dessa ska åläggas normala avkastningskrav som är jämförbara med motsvarande långsiktiga aktörer på marknaden. Avkastningskraven ska ställas på bolagsnivå, och bostadsbolagen ska långsiktig uppnå en direktavkastning och totalavkastning som är jämförbar med liknande långsiktiga bostadsförvaltande aktörer. En rimlig avkastning är dock grunden för ett minskat lånebehov och därmed möjligheten till en långsiktigt sund ekonomi i bolagen i en period av ett stort investeringsbehov i fler bostäder.

AB Svenska Bostäder

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att långa och goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser. Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service.

Dotterbolaget AB Stadsholmen äger och förvaltar fastigheter av stort kulturhistoriskt värde. Bolaget ska därför förena kulturarvet med ett socialt ansvarstagande och med en långsiktig affärsmässighet beräknad på företagsnivå. En ny strategi för hyressättning för förenings- och kulturlokaler implementeras.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- bygga hyresbostäder med hyror som även unga, studenter och andra grupper med svag ställning på bostadsmarknaden har råd att efterfråga
- fortsätta arbetet med att skapa Snabba hus, mobila hyresrätter med korta förmedlingstider riktade till unga och studenter
- aktivt arbeta för att bygga fler studentbostäder med rimlig hyra
- fortsätta det övergripande arbetet med att utveckla Vällingby City
- upprätthålla boendekvaliteten och de kulturhistoriska värdena i AB Stadsholmens bestånd

Ägardirektiv för kommunfullmäktiges inriktningsmål *Ett klimatsmart Stockholm*, *Ett ekonomiskt hållbart Stockholm* och *Ett demokratiskt hållbart Stockholm* finns under de gemensamma ägardirektiven för de tre bostadsbolagen.

AB Svenska Bostäder	2016	2017	2018	2019
Underliggande resultatkrav, mnkr	325	385	355	400
Stadsutveckling Järva, mnkr	-175	-175	-75	0
Resultat efter finansnetto, mnkr	150	210	280	400
Investeringar, mnkr	2 380	2 530	2 430	2 110

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
Obligatorisk nämndindikator				
	Bostadsbolagens hyresgästers nöjdhet med bostad, allmänna utrymmen, utemiljö	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	Antal färdigställda studentbostäder	1 800 st	1 600 st	1 600 st
	Antal påbörjade bostäder	7 000 st	7 000 st	7 000 st
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal påbörjade hyresrätter av stadens bostadsbolag	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen
2.1 Energi-användningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	1 835 GWh	1 785 GWh	1 735 GWh
	Köpt energi för värme, komfortkyla och varmvatten i stadens allmännyttiga bostadsbolag (kWh/m2 BOA och LOA)	152 kWh/m2	148 kWh/m2	144 kWh/m2
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	2 450 MWh	2 500 MWh	2 550 MWh
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel prioriterade och relevanta avtal enligt kemikalieplanen utan avvikelser från ställda kemikaliekraV	95 %	100 %	100 %
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	75 %	80 %	100 %
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m3 luft	85 %	95 %	100 %
	Andel av stadens egna nyproducerade byggnader som fuktsäkerhetsprojekteras enligt ByggaF eller motsvarande	90 %	95 %	100 %
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	3,5 %	3,9 %	4,3 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 500 st	9 000 st	9 000 st
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	850 st	900 st	900 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	900 st	950 st	950 st
	Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	8 500 st	9 000 st	9 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandindex	83	83	83
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	Andel bostadshyresgäster som inte upplever diskriminering i stadens bostadsbolag	Öka	Öka	Öka
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017

AB Familjebostäder

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att långa och goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser. Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- bygga hyresbostäder med hyror som även unga, studenter och andra grupper med svag ställning på bostadsmarknaden har råd att efterfråga
- aktivt verka för byggandet av fler kollektivhus och andra alternativa boendeformer
- delta aktivt i arbete med Fokus Rågsved

Ägardirektiv för kommunfullmäktiges inriktningsmål *Ett klimatsmart Stockholm, Ett ekonomiskt hållbart Stockholm* och *Ett demokratiskt hållbart Stockholm* finns under de gemensamma ägardirektiven för de tre bostadsbolagen.

AB Familjebostäder	2016	2017	2018	2019
Resultat efter finansnetto, mnkr	350	305	296	234
Investeringar, mnkr	1 491	2 094	2 977	3 002

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
Obligatorisk nämndindikator				
	Bostadsbolagens hyresgästers nöjdhet med bostad, allmänna utrymmen, utemiljö	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	Antal färdigställda studentbostäder	1 800 st	1 600 st	1 600 st
	Antal påbörjade bostäder	7 000 st	7 000 st	7 000 st
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal påbörjade hyresrätter av stadens bostadsbolag	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
2.1 Energi-användningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	1 835 GWh	1 785 GWh	1 735 GWh
	Köpt energi för värme, komfortkyla och varmvatten i stadens allmännyttiga bostadsbolag (kWh/m2 BOA och LOA)	152 kWh/m2	148 kWh/m2	144 kWh/m2
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	2 450 MWh	2 500 MWh	2 550 MWh
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel prioriterade och relevanta avtal enligt kemikalieplanen utan avvikelser från ställda kemikaliekraV	95 %	100 %	100 %
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	75 %	80 %	100 %
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m3 luft	85 %	95 %	100 %
	Andel av stadens egna nyproducerade byggnader som fuksäkerhetsprojekteras enligt ByggaF eller motsvarande	90 %	95 %	100 %
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	3,5 %	3,9 %	4,3 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 500 st	9 000 st	9 000 st
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	850 st	900 st	900 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	900 st	950 st	950 st
	Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	8 500 st	9 000 st	9 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandindex	83	83	83
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017

R IX
Bo-bolagen:10

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	Andel bostadshyresgäster som inte upplever diskriminering i stadens bostadsbolag	Öka	Öka	Öka
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017

AB Stockholmshem

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att långa och goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser. Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service.

Inom ramen för det allmännyttiga uppdraget ska bolaget bistå SHIS Bostäder (tidigare Stiftelsen Hotellhem) i dess verksamhet och i byggandet av bostäder. SHIS är Stockholms stads bostadssociala resurs med uppdraget att tillhandahålla bostäder för stockholmare, som av olika sociala och/eller ekonomiska skäl inte kan få en egen lägenhet på den ordinarie bostadsmarknaden.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- bygga hyresbostäder med hyror som även unga, studenter och andra grupper med svag ställning på bostadsmarknaden har råd att efterfråga
- bistå SHIS i dess verksamhet och i byggandet av bostäder inom ramen för stadens bostadsförsörjningsansvar
- årligen skapa minst 100 permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi för prioriterade grupper
- utreda, planera och genomföra en omlokalisering av bolagets huvudkontor till Skärholmen

Ägardirektiv för kommunfullmäktiges inriktningsmål *Ett klimatsmart Stockholm, Ett ekonomiskt hållbart Stockholm* och *Ett demokratiskt hållbart Stockholm* finns under de gemensamma ägardirektiven för de tre bostadsbolagen.

AB Stockholmshem	2016	2017	2018	2019
Resultat efter finansnetto, mnkr	380	370	350	330
Investeringar, mnkr	1 971	1 963	2 326	2 750

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
Obligatorisk nämndindikator				
	Bostadsbolagens hyresgästers nöjdhet med bostad, allmänna utrymmen, utemiljö	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen

R IX
Bo-bolagen:12

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	Antal färdigställda studentbostäder	1 800 st	1 600 st	1 600 st
	Antal påbörjade bostäder	7 000 st	7 000 st	7 000 st
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal påbörjade hyresrätter av stadens bostadsbolag	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen
2.1 Energi-användningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	1 835 GWh	1 785 GWh	1 735 GWh
	Köpt energi för värme, komfortkyla och varmvatten i stadens allmännyttiga bostadsbolag (kWh/m2 BOA och LOA)	152 kWh/m2	148 kWh/m2	144 kWh/m2
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	2 450 MWh	2 500 MWh	2 550 MWh
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel prioriterade och relevanta avtal enligt kemikalieplanen utan avvikelser från ställda kemikaliekrav	95 %	100 %	100 %
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggarvbedömningen (BVB) eller därmed jämförbara system	75 %	80 %	100 %
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m3 luft	85 %	95 %	100 %
	Andel av stadens egna nyproducerade byggnader som fuksäkerhetsprojekteras enligt ByggaF eller motsvarande	90 %	95 %	100 %
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	3,5 %	3,9 %	4,3 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 500 st	9 000 st	9 000 st
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	850 st	900 st	900 st

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	900 st	950 st	950 st
	Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	8 500 st	9 000 st	9 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	Andel bostadshyresgäster som inte upplever diskriminering i stadens bostadsbolag	Öka	Öka	Öka
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

24. Förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **Bostadsbolagen: AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholmshem** godkänns.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget äger och förvaltar servicehus, vård- och omsorgsboenden, trygghets- och seniorbostäder, LSS-boenden samt temporära studentbostäder och bostäder för grupper med svag ställning på bostadsmarknaden. Bolagets huvudsakliga uppgift är att tillhandahålla ett gott och anpassat boende med rimliga hyror till människor i behov av särskilt stöd. Fastigheterna och utemiljöerna ska vara välskötta, trygga och tillgängliga och hyresgästerna ska ges möjlighet till aktivt inflytande över sitt eget boende i likhet med stadens övriga bostadsbolag. Utemiljöerna ska inspirera och underlätta utevistelse för de boende. Bolaget är en del av stadens och stockholmarnas samlade förmögenhet och måste därför skötas på ett allmännyttigt och affärsmässigt sätt som kommer stockholmarna till del.

Staden ska erbjuda olika boendeformer som kan anpassas efter individuella behov. Det är angeläget att bolaget har en ledande roll i stadens äldreboendeplanering och försörjning. För att lyckas långsiktigt behöver bolaget ta fram en fastighetsutvecklingsplan för flexibla boendelösningar som klarar efterfrågeförändringar över tid. Vård- och omsorgsboenden är till för äldre med stora omsorgsbehov. Behovet av profilboende för äldre med missbruksproblematik eller med psykisk funktionsnedsättning samt behovet för äldre hemlösa med eller utan missbruksproblematik ska tillgodoses. Även behovet av korttidsboende och intressentboende med olika typer av språklig och/eller kulturell inriktning bör tillgodoses, liksom behovet av hbtq-boende. Staden har brist på bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättning och arbetet för att få fram fler bostäder ska intensifieras. Samarbetet med socialnämnden och SHIS fortsätter.

Utredningen ”Äldres boende i Stockholms stad” (ÄBO) ska förtydliga syfte och målgrupp för stadens boendeformer för äldre med målet att höja trygghet och skapa gemenskap. Fördelningen av kostnader för exempelvis trygghetsvårdar ingår i utredningen. Utredningens förslag behandlas av kommunfullmäktige under 2016 och innebär att staden framöver ska erbjuda tre boendeformer: trygghetsboende med aktivitetscenter, servicehus för äldre med omvårdnadsbehov samt vård- och omsorgsboende.

Bolaget ska ha kompetens inom nyproduktion, utifrån behovet av utbyggnad av vård- och omsorgsboende som framgår i Boendeplan 2017 med utblick mot 2040 samt behov av andra boendeformer för äldre.

Bolaget ska verka för att pressa hyreskostnaderna och vara återhållsam med standardhöjningar vid upprustning i syfte att kunna tillhandahålla bostäder som målgruppen har råd att efterfråga. Bolagets verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av beslut och resursfördelning beroende på kön.

Micasa Fastigheter bistår i dagsläget bland annat socialnämnden och SHIS med lokaler/bostäder för att kunna härbärgera flyktingar. För att kortsiktigt och akut möta behovet hyr Micasa Fastigheter ut lokaler och bostäder som för närvarande är tomställda och som kan iordningställas med kort varsel. Behovet av långsiktiga boendelösningar kommer dock att öka. Micasa Fastigheter ska därför bidra till att skapa fler boenden för prioriterade grupper.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- ansvara för att tillhandahålla välskötta, trygga och tillgängliga bostäder med rimliga hyror till stadens äldre och personer med funktionsnedsättning, samt till av staden prioriterade grupper med svag ställning på bostadsmarknaden
- aktivt bidra till att uppfylla stadens bostadslöfte för personer över 85 år
- skapa fler bostäder med fokus på trygghet och tillgänglighet för äldre, som målgruppen har råd att efterfråga, genom nyproduktion eller i bolagets befintliga fastigheter
- aktivt verka för att pressa hyreskostnaderna och vara återhållsam med standardhöjningar i samband med upprustning
- aktivt arbeta för en hög kvalitet i löpande drift och underhåll liksom i felanmälan och övrig service gentemot hyresgästerna
- aktivt verka för ökad tillgång till möteslokaler med rimliga avgifter för stadens pensionärs- och anhörigorganisationer
- delta i den regionala och den samlade planeringen för olika boenden inom bolagets målgrupp
- delta i kontinuerlig samverkan med berörda nämnder för att på kort och lång sikt säkerställa behovet av äldreboendeplatser. Detta för att säkerställa och tydliggöra stadens äldreboendeplanering
- aktivt bidra och samverka i stadens arbete med att skapa fler boenden för prioriterade grupper, såsom nyanlända invandrare, ensamkommande flyktingbarn med flera
- delta i stadens arbete med att göra en översyn av organisationen för att ytterligare stärka och snabba på utbyggnaden av särskilda boenden för personer med funktionsnedsättning.
- prioritera brandpreventivt arbete

Ett klimatsmart Stockholm

- arbeta aktivt med energieffektivisering och förnyelsebar energi
- aktivt bidra till att nå stadens mål om 70 procent matavfallsinsamling till år 2020

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- medverka till att sänka stadens totala kostnader för lokaler och finna kostnadseffektiva lokallösningar
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

Micasa Fastigheter i Stockholm AB	2016	2017	2018	2019
Resultat efter finansnetto, mnkr	90	67	42	45
Investeringar, mnkr	755	400	415	415

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	Antal färdigställda studentbostäder	1 800 st	1 600 st	1 600 st
2.1 Energi-användningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	1 835 GWh	1 785 GWh	1 735 GWh
	Köpt energi för värme, komfortkyla och varmvatten i stadens allmännyttiga bostadsbolag (kWh/m2 BOA och LOA)	152 kWh/m2	148 kWh/m2	144 kWh/m2
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	2 450 MWh	2 500 MWh	2 550 MWh
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel prioriterade och relevanta avtal enligt kemikalieplanen utan avvikelser från ställda kemikaliekraV	95 %	100 %	100 %
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	75 %	80 %	100 %
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m3 luft	85 %	95 %	100 %
	Andel av stadens egna nyproducerade byggnader som fuksäkerhetsprojekteras enligt ByggaF eller motsvarande	90 %	95 %	100 %
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	3,5 %	3,9 %	4,3 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 500 st	9 000 st	9 000 st
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	850 st	900 st	900 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	900 st	950 st	950 st
	Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	8 500 st	9 000 st	9 000 st

R VIII
Micasa:4

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

25. Förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **Micasa Fastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets uppgift är att svara för reguljär bostadsförmedling, evakuering och förmedling av förturslägenheter inklusive försöks- och träningslägenheter, förmedling av lägenheter till stadens bostadsbolags internköer samt förmedling av kategoribostäder såsom student- och trygghetsboenden. Bolaget ska vara ett aktivt verktyg i den sociala bostadspolitiken, bland annat genom att integrera förmedlingen med stadens bostadspolitiska ambitioner att minska segregation. Bolaget ska bidra till noll-visionen för hemlöshet inom fem år.

Idag utgör Stockholmsregionen i hög grad en gemensam bostads- och arbetsmarknad. Storstadsregionens infrastruktur skapar goda förutsättningar att bo i en kommun och arbeta i en annan. Det ligger därför i stadens intresse att den som står i Stockholms bostadskö också har möjlighet att hitta en bostad utanför stadens gränser. Bostadsförmedlingen i Stockholm AB är öppen för alla och redan idag står sökande från hela länet i kö. I de fall det finns intresse från fastighetsägare i kringliggande kommuner ska bostadsförmedlingen därför kunna erbjuda förmedlingstjänster och därmed också förmedla bostäder i kommuner i Stockholms omnejd.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- förmedla lägenheter i ett öppet och transparent system efter kötid, det vill säga till den kund som har längst kötid och uppfyller fastighetsägarens krav
- vidareutveckla service och tjänster mot kunderna i bostadskön
- fortsätta utveckla service och tjänster mot fastighetsägare för att säkerställa ett fortsatt gott inflöde av lägenheter
- trygga en väl fungerande regional marknadsplats för hyresrätter
- informera om bostadsmarknaden i regionen, planerad och pågående nyproduktion samt stadens projekt inom ytterstadsarbetet
- informera om Stockholm som bostadsort
- fortsätta arbetet med att samordna och utveckla branschsamarbetet Stockholm Bygger och Stockholmsrummet i Kulturhuset
- bidra i arbetet med att underlätta för ungdomar att komma in på bostadsmarknaden
- aktivt marknadsföra möjligheten att lämna in studentlägenheter för privata fastighetsägare/förvaltare
- bidra i arbetet med att effektivt förmedla minst 500 försöks- och träningslägenheter samt Bostad Först-lägenheter per år
- fortsätta det reguljära utvecklingsarbetet för att öka antalet försöks- och träningslägenheter
- i samverkan med socialnämnden och SHIS etablera en modell för stadens kontakter och samverkan med de privata fastighetsägarna, med en samordnad kontaktväg kring försöks- och träningslägenheter samt genomgångsbostäder
- tillsammans med de kommunala bostadsbolagen och i samråd med äldrenämnden och stadsbyggnadsnämnden ta fram en strategi för att öka de äldres tillgång till bostadsbeståndet med fokus på ökad tillgänglighet och effektiv bostadsanpassning

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

- fortsätta samverka med rådet för mänskliga rättigheter för att stärka arbetet mot diskriminering och motverka en etniskt- och könssegregerad bostadsförmedling
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB	2016	2017	2018	2019
Resultat efter finansnetto, mnkr	1	0	1	2
Investeringar, mnkr	0	0	0	0

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	Antal förmedlade försöks- och tränings- samt Bostad förslägenheter via Bostadsförmedlingen (IoF)	500 st	500 st	500 st
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 500 st	9 000 st	9 000 st
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	850 st	900 st	900 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	900 st	950 st	950 st
	Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	8 500 st	9 000 st	9 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandaindex	83	83	83
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

26. Förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **Bostadsförmedlingen i Stockholm AB** godkänns.

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska tillhandahålla ändamålsenliga, flexibla och kostnadseffektiva lokaler för stadens förskole- och skolverksamhet. Staden växer och antalet elever ökar kraftigt den kommande perioden. Den stora ökningen kommer att ställa stora krav på bolaget för att klara av den stora utbyggnad som behövs. Det är angeläget att SISAB har en ledande roll i planeringsarbetet för fortsatt utbyggnad av skolor och förskolor och särskilt tar ansvar för att söka lämpliga lokaler och markanvisningar för att tillgodose prognostiserat behov av utbyggnad av förskole- och skollokaler. Under perioden planeras för nyproduktion av ett stort antal nya skolor och förskolor.

Det är angeläget med gemensamma lösningar på Stockholms långsiktiga utmaningar inom skollokalsområdet. SISAB har ansvar för att öka erfarenhetsutbytet med andra fastighetsägare som hyr ut lokaler till förskolor och skolor, då bolaget har i uppdrag att bidra till en strategi för ökad inhyrning från externa aktörer.

Behovet av verksamhetsanpassningar och därtill hörande modernisering av bland annat installationer ökar. Det nu gällande ramavtalet möjliggör genomförandet av dessa. Arbetet med lednings- och kvalitetsutveckling inom bolaget ska även fortsättningsvis prioriteras. Tillgängligheten både i undervisningen och i den fysiska miljön för elever med funktionsnedsättning ska vara god i Stockholms skolor. Arbetet med att anpassa skolor med bristande tillgänglighet ska fortgå.

De fastigheter som SISAB bygger för stadens verksamheter ska byggas flexibelt så att de kan anpassas till olika typer av verksamhet, samt förändras efter behov och över tid.

En inriktning för det fortsatta arbetet är att i Stockholms stad utveckla gymnasiekluster där flera gymnasieskolor samlas på attraktiva platser tillsammans med annan samhällsservice och goda kommunikationer med resten av staden och länet. Syftet är att skapa mångsidiga utbildningsmiljöer där ungdomar med skiftande socioekonomisk bakgrund kan växa tillsammans, samt lägga grunden för långsiktigt hållbara lokaletableringar som förmår hantera förändringar i behov och efterfrågan på gymnasieområdet. SISAB ska aktivt leta efter platser där sådana kluster och campus kan skapas. I närtid ska planer på att etablera ett första kluster i området Konradsberg/Thorildsplan tas fram. Andra tänkbara platser är såväl Söderstaden och Liljeholmen som Kista och Farsta, som utgör kommunikationsmässiga knutpunkter i Stockholmsregionen.

Inomhusmiljön i skolor och förskolor är avgörande för elevernas fysiska hälsa och lärande. Problem med dålig luft måste därför minskas genom fortsatt förebyggande arbete, där inomhusluften mäts vid relevanta tidpunkter. Uppföljning ska även prioriteras och intensifieras för att säkerställa att lämpliga åtgärder vidtas. SISAB ska även verka för en giftfri miljö i sina fastigheter. Stockholms stad har satt upp ambitiösa mål för att sänka klimatpåverkan.

Klotter och skadegörelse måste saneras och åtgärdas snabbt. Hela och rena skoltoaletter är av stor betydelse. Hygienrummens utformning är särskilt viktig för elevernas trygghet. SISAB ska även undersöka vad som går att göra för att få bättre akustik och tystare ljudmiljö i skolmatsalar, klassrum och andra skollokaler.

R IV SISAB:2

Det är angeläget att förskolor och skolor har tillgång till tillagningskök. SISAB ska därför utreda möjligheterna att tillföra detta i samband med att fastigheterna renoveras och nya förskole- och skollokaler byggs.

SISAB ska delta i idrottsnämndens och utbildningsnämndens uppdrag och genomföra åtgärder för att tillgängliggöra skolidrottshallar och andra idrottsytor efter skoltid. Även andra typer av skollokaler behöver tillgängliggöras i högre grad än idag för civilsamhället, bland annat för läxläsning efter skoltid. I samverkan ska även berörda parter ta fram en finansieringsmodell för hur de kostnader som detta genererar ska fördelas.

SISAB ska delta i utbildningsnämndens arbete för att Stockholms skolgårdar bättre kan rustas för att främja idrott och rörelseinriktad lek. I den fortsatta utvecklingen av Stockholms skol- och förskolegårdar ska lekvärdesfaktorer tas med som en utgångspunkt.

Bolaget har i uppdrag att ansvara för paviljongetableringar för att säkra behovet av elevplatser.

Kommunstyrelsen ska i samarbete med Stockholms Stadshus AB och SISAB revidera ramavtalet med SISAB med inriktning att skapa ökade incitament att bygga rationellt och kostnadseffektivt i samband med ny-, om- och tillbyggnader.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- arbeta med utveckling och förvaltning av förskole- och skollokaler
- tillsammans med stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden verka för kostnads- effektiva, energieffektiva och ändamålsenliga lokallösningar
- ha en ledande roll i planeringen och genomförandet av utbyggnaden av förskolor, grundskolor och gymnasieskolor för ett växande Stockholm
- delta i arbetet för att utveckla Skärholmen i samarbete med AB Stockholmshem och Stockholms Stadsteater AB
- aktivt söka efter möjligheter till förvärv av fastigheter eller lokaler som kan omvandlas till förskole- och skollokaler
- utveckla och upprusta stadens skolgårdar och utemiljöer där det bedöms nödvändigt utifrån utbildningsnämndens prioriteringar och beställning
- samverka med idrottsnämnden och utbildningsnämnden för att idrottshallar i största möjliga mån ska planeras vid skolor
- samarbeta med utbildningsnämnden och idrottsnämnden för att tillgängliggöra minst fem av de befintliga skolidrottshallarna samt tillgängliggöra samtliga nybyggda fullstora skolidrottshallar för idrottslivet via idrottsnämndens bokningssystem
- samarbeta med utbildningsnämnden och kulturnämnden för att tillgängliggöra minst en ny skollokal per stadsdelsnämndsområde för föreningslivet och civilsamhället i stadens bokningssystem
- i samverkan med arbetsmarknadsnämnden utreda dimensionering och anpassning av lämpliga lokaler för ett sammanhållet vuxencampus i innerstaden

Ett klimatsmart Stockholm

- verka för en giftfri skolmiljö i samarbete med Kemikaliecentrum

- arbeta aktivt för att tillgodose en god inomhus- och utomhusmiljö avseende ljud, ljus och luftkvalitet
- arbeta aktivt med energieffektivisering och förnybar energi i befintligt bestånd och vid nyproduktion
- arbeta för att nå stadens mål för hantering av matavfall
- se över möjligheterna att installera solenergi eller plantera grönska på skolbyggnaders tak och fasader
- genomföra en arkitekttävling för Sverige bästa hållbara grundskola
- vid nybyggnation ska förskolor certifieras med Miljöbyggnad, lägst med nivå silver

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- delta i arbetet med en strategi för ökad extern medverkan i skol- och förskoleutbyggnad
- verka för lägre byggkostnader vid nyproduktion och ombyggnation av pedagogiska lokaler
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

SISAB	2016	2017	2018	2019
Resultat efter finansnetto, mnkr	0	0	0	0
Investeringar, mnkr	1 600	2 300	3 400	3 500

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	Antal bokade timmar i skolidrottshallar utanför skoltid	88 000	90 000	93 000
2.1 Energi-användningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	1835 GWh	1785 GWh	1735 GWh
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	2450 MWh	2500 MWh	2550 MWh
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel prioriterade och relevanta avtal enligt kemikalieplanen utan avvikelser från ställda kemikaliekrav	95 %	100 %	100 %
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m ³ luft	85 %	95 %	100 %

R IV
SISAB:4

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
	Andel av stadens egna nyproducerade byggnader som fuksäkerhetsprojekteras enligt ByggaF eller motsvarande	90 %	95 %	100 %
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	3,5 %	3,9 %	4,3 %
	Andel skolor med godkänd obligatorisk ventilationskontroll (OVK)	100 %	100 %	100 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 500 st	9 000 st	9 000 st
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	850 st	900 st	900 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	900 st	950 st	950 st
	Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	8 500 st	9 000 st	9 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandaindex	83	83	83
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

27. Förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **Skolfastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Stockholm Vatten och Avfall AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska med fortsatt tydlig miljöprofil säkerställa leverans av hälsosamt och gott vatten till hushåll och verksamheter i Stockholm och ombesörja avloppshantering av god kvalitet i området. Produktionen och driften ska ske med så liten miljöpåverkan som möjligt. Bolaget ska medverka till en effektiv och hållbar avfallshantering och återvinning i staden för att uppnå målet om resurseffektiva kretslopp.

Bolaget ska arbeta aktivt för att kunna öka återvinningen av näringsämnen från avloppshantering utan att miljöbelastningen ökar.

Bolaget ska långsiktigt minska sin klimatpåverkan och sitt energibehov. Klimatförändringarna innebär nya risker i Stockholm, särskilt utifrån stadens vattennära läge. Bolaget ska arbeta förebyggande med att förhindra översvämningar i byggnader vid häftiga skyfall. Större bräddpunkter ska åtgärdas. Bolaget ska bistå kommunstyrelsens arbete med att hantera och genomföra åtgärder för att möta ett förändrat klimat. Bolaget ansvarar för att vidareutveckla och tillämpa stadens skyfallsmodell, som utgör ett viktigt underlag för att identifiera stadens sårbarheter i ett klimat i förändring.

Stockholm ska ha en hållbar mark- och vattenanvändning. Ett led i detta arbete är att samverka med olika forskningsinstitut, exempelvis Kungliga Tekniska Högskolan (KTH). Stockholm Vatten och miljö- och hälsoskyddsnämnden har därför i uppdrag att stötta KTH:s uppbyggnad av ett nytt vattencentrum för innovation och forskning.

Bolaget har en viktig roll för att genomföra åtgärder som syftar till att god vattenstatus kan uppnås, samt upprätthållas i Stockholms sjöar och vattendrag enligt Stockholms stads handlingsplan för god vattenstatus. I detta innefattas bland annat rening av dagvatten, sjörestaureringar, återskapande av öppna vattendrag, åstadkomma mindre våtmarksanläggningar eller motsvarande. Arbetet med att ta fram lokala åtgärdsprogram för Stockholms vattenförekomster fortsätter i vilket Stockholm Vatten har en viktig roll och förutsätter ett nära samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och exploateringsnämnden. Åtgärder för de sju första vattenförekomsterna ska påbörjas i takt med att de lokala åtgärdsprogrammen färdigställs. Åtgärder ska knytas till nytänkande och innovation, bland annat genom försök med innovationsupphandling.

Bolaget har också en viktig expertroll i genomförandet av stadens dagvattenstrategi. Stockholm Vatten och Avfall AB, exploateringsnämnden, trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden ska utgå från riktlinjerna och åtgärdsområdet vid planering och projektering av dagvattenhantering vid nybyggnad och större ombyggnationer.

Bolaget ska värna om befintliga kunder och partners i regionen och även sträva efter nya samarbeten då bolaget har en god kapacitet och förmåga att tillhandahålla VA-tjänster även utanför kommungränsen. Bolaget ska också vara behjälpligt i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag i staden samt Trafikverket, SL och andra aktörer för att främja framkomligheten.

Bolaget har huvudansvar för den fortsatta driften av GlashusEtt i Hammarby sjöstad, vars syfte är ett fortsatt uppdrag att informera brett om stadens miljö- och klimatarbete. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska bistå bolaget i detta informationsarbete. En viktig uppgift för bolaget är att utbilda stockholmarna om stadens vattenhantering, till exempel ska vatten- och avloppsverk ta emot studiebesök. Prioriterade målgrupper ska vara barn och ungdomar.

Avgifterna för allmänna vattentjänster ska sättas på en nivå som motsvarar och säkerställer en långsiktigt hållbar finansiering av verksamheten, det vill säga för säker dricksvatten- och avloppshantering och ökat underhåll av VA-nätet.

En förutsättning för stadens tillväxt är en fungerande avloppsrening som kan möta framtidens krav. Stockholm Vatten och Avfall AB kommer under mandatperioden att arbeta med projektet Stockholms framtida avloppsrening, som ska ge Stockholm ett av världens modernaste reningsverk i Henriksdal och kommer att vara bolagskoncernens enskilt största projekt. Bolaget ska se till att slutgiltig rening säkerställer att läkemedelsrester minimeras i det renade avloppsvattnet.

Stockholm Vatten och Avfall AB har i uppdrag att samla in, transportera, återvinna och bortskaffa avfall samt bidra till en effektivare avfallshantering och öka tillgången på biogas i regionen. Fokus ska ligga på att följa EU:s avfallshierarki med att minimera avfall, därefter återanvända, återvinna och utvinna energi i fallande ordning. Som en del i det pågående biokolsprojektet ska former för ökad service för omhändertagande av stockholmarnas trädgårdsavfall och julgranar utvecklas. Bolaget ska förbättra möjligheterna för mobil upphämtning av avfall för att optimera stadens behov av transporter och gynna ett minskat bilberoende.

Det är viktigt att Stockholms stad långsiktigt satsar på insamling och behandling av organiskt avfall. Målet är att staden ska samla in minst 70 procent av stadens matavfall för produktion av biogas senast 2020. Ett system för insamling av matavfall i hela staden ska utvecklas tillsammans med bostadsbolagen, både för hushåll och för verksamheter. Bolaget ansvarar även för etablerandet av en ny anläggning för optisk avfallssortering inom Stockholm stad.

Avfallsnämnden ska upprätta förslag till renhållningsordning och avfallsplan, samt upprätta förslag till källsorteringsfrämjande taxor för hämtning, transport och behandling av hushållsavfall.

Stockholm Vatten och Avfall AB ska i sina upphandlingar ställa sociala och miljömässiga krav på huvudleverantörer. Samma krav som ställs på huvudleverantörer gäller också på dess underleverantörer/entreprenörer.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- delta i planeringen för ett växande Stockholm i nya stadsdelar med behov av teknisk infrastruktur
- arbeta med att utveckla service och tillgänglighet gentemot brukare och kund

Ett klimatsmart Stockholm

- utreda möjligheterna till att minska plasten i avfallet som går till förbränning (i samarbete med Fortum Värme AB, miljö- och hälsoskyddsnämnden och koncernstyrelsen)
- arbeta för ett fossilbränslefritt Stockholm 2040
- arbeta för att minska stadens sårbarhet på kort och lång sikt i ett klimat i förändring
- arbeta för ökad informations spridning med syftet att alla stockholmare ska förstå och vilja delta i stadens arbete för en bättre miljö inom vatten och avfall
- långsiktigt minska klimatpåverkan genom att effektivisera energikrävande processer och minska utsläpp av klimatgaser från avloppssystemen

- utreda möjligheten att minska sitt energiberoende med hjälp av lokalt producerad el
- påbörja installation av solenergianläggningar
- delta i arbetet med att ta fram lokala åtgärdsprogram för rent vatten för att uppnå god ekologisk och kemisk status
- tillsammans med andra myndigheter utveckla och intensifiera arbetet så att stadens mål om lokalt omhändertagande av dagvatten uppnås enligt dagvattenstrategin
- intensifiera det operativa åtgärdsarbetet enligt handlingsplanen för god vattenstatus och stadens dagvattenstrategi
- i samverkan med miljö- och hälsoskyddsnämnden, exploateringsnämnden, trafiknämnden och Stockholm Parkering påbörja pilotprojekt med hållbara dagvattenlösningar
- tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden utvärdera övervakningen av ekologisk status i Stockholms ytvatten, som underlag för beslut om revidering och eventuell utökning av övervakningen
- minska bräddningen
- driva utvecklingen av Stockholms framtida avloppsrening
- ansvara för driften av Glashuset som center för information om stadens miljö- och klimatarbete
- ta fram och genomföra åtgärder för att hantera effekterna av ett förändrat klimat inom sitt ansvarsområde, där bland annat en skyfallsmodell utgör delar av underlaget till åtgärderna
- följa och stimulera utvecklingen av miljöanpassade och kostnadseffektiva åtgärder inom avfallsområdet
- intensifiera arbetet för att öka matavfallsinsamlingen så att staden minst når målet om 70 procent matavfallsinsamling till 2020
- uppföra, utveckla och äga infrastrukturen för en optisk sorteringsanläggning för matavfallsinsamling
- ansvara för övergripande samt riktad information och rådgivning i avfallsfrågor för att öka återvinningsgraden och uppmuntra återbruk
- öka biogasproduktionen
- säkerställa markanvändningen för stadens återvinningscentraler samt undersöka möjligheterna att öppna ytterligare stadsnära återvinningscentraler
- bistå avfallsnämnden i arbetet med att upprätta förslag till renhållningsordning och avfallsplan samt att upprätta förslag till källsorteringsfrämjande taxor för hämtning, transport och behandling av hushållsavfall
- utöka tider och upptagningsområden för mobila återvinningscentraler
- informera om möjligheterna till återbruk och återvinning vid de mobila återvinningscentralerna

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- öka förnyelsetakten på VA-ledningsnätet
- återinföra det förebyggande underhållet av bolagets anläggningar och ledningsnät
- utreda möjligheten att sälja spillvärmen från bolagets anläggningar
- delta i stadens digitaliseringsarbete och i samverkansavtalet med KTH
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

Stockholm Vatten och Avfall AB	2016	2017	2018	2019
Resultat efter finansnetto, mnkr	37	37	19	19
Investeringar, mnkr	2 230	2 759	2 736	2 412

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
2.1 Energi-användningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	1835 GWh	1785 GWh	1735 GWh
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	2 450 MWh	2 500 MWh	2 550 MWh
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva	Mängden hushållsavfall per person	476 kg/pers	470 kg/pers	468 kg/pers
	Andel matavfall till biologisk behandling av förväntad uppkommen mängd	40 %	50 %	60 %
	Andel farligt avfall i hushållsavfall	0,20 %	0,15 %	0,10 %
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Antal av 15 utvalda ämnen som uppvisar sjunkande eller oförändrade halter i slam	13	14	15
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	75 %	80 %	100 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 500 st	9 000 st	9 000 st
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	850 st	900 st	900 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	900 st	950 st	950 st
	Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	8 500 st	9 000 st	9 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

28. Förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **Stockholm Vatten och Avfall AB** godkänns.

Stockholms Hamn AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska medverka till att säkerställa och utveckla goda förutsättningar för sjöfarten och regionens varuförsörjning för att därigenom främja regionens utveckling och hållbara tillväxt. Hamnen och sjöfarten är också en viktig del av Stockholms identitet som stad vid Östersjön och Mälaren, belägen på öar, och med en stadsbild av skepp och fartyg i citynära lägen. Stockholms hamnar utgör ett viktigt gods- och logistiknav för Mälarenregionen. Stockholms Hamn AB har också en viktig roll när det gäller passagerar- och kryssningstrafiken i Östersjön. Verksamheten ska stimulera och vara ett föredöme för ett miljövänligt transportarbete.

Stockholms Hamn AB:s utveckling ska medverka till att regionens behov av effektiv hamnkapacitet kan tillgodoses i ett långt perspektiv. Det ska ske i lämpliga former av samverkan med andra hamnar och intressenter. Infrastruktur, verksamhet och organisation ska utvecklas i takt med EU:s utvidgning och den snabba utvecklingen i Östersjöregionen samt transportmarknadens krav. Samtidigt ska det bygga på sunda ekonomiska kalkyler.

Stockholms Hamn AB ska i samverkan med berörda nämnder utreda förutsättningarna för att sjöfarten kan utvecklas vid Stadsgården och Masthamnen och samtidigt skapa en levande stadsmiljö vid vattnet. Bolaget ska även samverka med landstingets planering för utökad kollektivt resande på stadens vatten. En ytterligare uppgift är att arbeta för att Stockholms inre kajer i högre grad ska kunna användas som tilläggsplatser och för rekreation, men samtidigt säkerställa sjöfartens behov.

Sjöfarten är ett av de mest energieffektiva sätten att transportera stora godsmängder och därmed spelar sjöfarten en viktig roll i Stockholmsregionens klimatomställning. För att avlasta vägnätet så mycket som möjligt bör transporter ske via sjöfarten och samordnas med järnväg i ett trafikslagsövergripande system. Särskild vikt ska läggas vid klimatsmarta transporter vid den nya hamnen i Norvik.

Stockholms Hamn AB ska medverka till att målen i färdplanen för en fossilbränslefri stad 2040 uppnås. Att minska utsläppen från fartyg som ligger i hamn i staden är därför angeläget. Bolaget ska utveckla arbetet med att differentiera hamnavgifter för att minska utsläpp och buller, samt åstadkomma en ansvarsfull avfallshantering som även inkluderar hanteringen av fartygens svart- och gråvatten.

Stockholms Hamn AB ska arbeta för att alternativa bränslen ska tillhandahållas för fartyg. Detta är också i linje med EU:s politik som kommer att kräva att de så kallade TNT-hamnarna (TNT= transnationellt nätverk) ska ha minst ett tillgängligt alternativ till diesel.

Färjor och kryssningsfartyg bör, så långt möjligt, elanslutas i hamn för att minska luftföroreningar och buller. Stockholms Hamn AB ska aktivt delta i arbetet med internationella miljööverenskommelser och standardiseringar.

Stockholms Hamn AB har i samråd med Stockholms Stadshus AB och kommunstyrelsen utrett möjliga alternativ för oljeverksamheten vid Loudden. De nuvarande arrendavtalen gäller till och med år 2019. Arbetet ska inriktas på långsiktiga och miljömässigt hållbara lösningar som inte äventyrar stadens tillgångar eller regionens försörjning av bränsleprodukter. Stockholms Hamn AB ska driva avveckling av Loudden för annan verksamhet.

ÅF Offshore Race, Stockholm Gotland Runt, stärker Stockholm som destination och gör regattan tillgänglig för en bredare publik. Bolaget samordnar och finansierar stadens fortsatta medverkan. Evenemanget markerar Stockholms position som en miljö-huvudstad på vatten och en intressant sjöfartsstad i norra Europa.

Ägardirektiv 2017-2019

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- säkerställa och utveckla goda förutsättningar för en klimatsmart och tillförlitlig varuförsörjning via sjöfarten till regionen
- fortsätta arbetet med pågående projekt och fortsätta utvecklingen och leda upp-rustningen av stadens innerstadskajer med målet att de ska vara en del av den le-vande stadsmiljön
- fortsätta tillgängliggöra stadens kajer och implementera kajstrategin
- fortsätta delta i utvecklingen av person- och kollektivtrafik på vatten
- fortsätta medverka för att stadens mål om ett ökat bostadsbyggande uppfylls sam-tidigt som den rörliga sjötrafiken värnas
- i samråd med Stockholms Stadshus AB och kommunstyrelsen arbeta med av-vecklingen av oljeverksamheten vid Loudden

Ett klimatsmart Stockholm

- utveckla arbetet med differentierade hamnavgifter som syftar till att minska ut-släpp och buller samt åstadkomma en ansvarsfull avfallshantering
- beakta effekter av ett förändrat klimat i utveckling av verksamheten
- verka för kraftigt ökade möjligheter för järnvägstransporter från och till hamnarna
- utreda vilka åtgärder bolaget bör ta för att bidra till en utveckling mot fossilbräns-lefri sjöfart

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- skapa goda förutsättningar för att kryssningstrafiken fortsatt ska kunna utvecklas och vara en del av tillväxten för regionen och tillsammans med Stockholm Business Region AB bidra till besöksnäringen
- fortsätta arbetet med att utveckla och förädla bolagets fastigheter samt effektivisera driften av byggnader och anläggningar
- bidra till att utveckla Stockholm som turist- och besöksdestination
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

Stockholms Hamn AB	2016	2017	2018	2019
Resultat efter finansnetto, mnkr	75	70	73	61
Investeringar, mnkr	1 305	1 079	1 301	1 247

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
2.1 Energi-användningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	1 835 GWh	1 785 GWh	1 735 GWh
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	2 450 MWh	2 500 MWh	2 550 MWh
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	75 %	80 %	100 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 500 st	9 000 st	9 000 st
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	850 st	900 st	900 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	900 st	950 st	950 st
	Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	8 500 st	9 000 st	9 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandaindex	83	83	83
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017

R I
Stohab:4

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

29. Förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **Stockholms Hamn AB** godkänns.

AB Stokab

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets uppgift är att bygga, hyra ut samt underhålla ett passivt fibernät i Stockholm. Syftet med infrastrukturen och verksamheten är att stimulera en positiv utveckling för Stockholm genom att bidra till goda förutsättningar för it-utvecklingen i regionen.

Den fortsatta utbyggnaden av fibernätet sker i takt med marknadens efterfrågan och utifrån bedömningar av marknadens utveckling och krav. Efter det att fibermarknaden varit prisreglerad under ett antal år har Post- och Telestyrelsen nu beslutat att häva prisregleringen av svart fiber från och med den 1 december 2016. Detta skapar nya förutsättningar för kommunfullmäktige att ta förnyad ställning till AB Stokabs investeringar.

AB Stokab ska vara behjälpliga i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag i staden samt Trafikverket, SL, Fortum och andra aktörer för att främja framkomligheten.

Ägardirektiv 2017-2019

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- utveckla fibernätet avseende funktion och säkerhet för att kunna möta kundernas krav på kvalitet, service och säkerhet samt endast tillhandahålla svartfiberprodukter med tillhörande installationer
- fortsatt komplettera fiberutbyggnad inom prioriterade/strategiska områden
- tillsammans med Kista Science City, fastighetsägare, näringslivsaktörer och universitetet delta i etableringen av en testbädd för höghastighetsuppkopplingar i världsklass i Kista
- förbereda en omlokalisering av huvudkontoret enligt beslut

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- i samarbete med kommunstyrelsen stödja implementeringen av kommunfullmäktiges ”Strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad”
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

AB Stokab	2016	2017	2018	2019
Resultat efter finansnetto, mnkr	185	215	215	215
Investeringar, mnkr	200	200	200	200

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
2.1 Energi-användningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	1 835 GWh	1 785 GWh	1 735 GWh
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 500 st	9 000 st	9 000 st
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	850 st	900 st	900 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	900 st	950 st	950 st
	Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	8 500 st	9 000 st	9 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandaindex	83	83	83
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

30. Förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **AB Stokab** godkänns.

Stockholm Stads Parkerings AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets främsta uppgift är att avlasta gatunätet från söktrafik och parkerade fordon genom att finansiera byggandet av nya garage och ha en hög beläggning i de anläggningar bolaget förfogar över. Garagen ska möta behovet i nya områden och leda till minskad gatuparkering i befintliga områden. Bolaget bygger och driver både anläggningar som verkar på den kommersiella marknaden och anläggningar som har som enda syfte att avlasta gatunätet. I syfte att stimulera användningen av elbilar ska laddningsmöjligheter installeras i bolagets anläggningar. Bolaget ska arbeta med hållbar mobilitet där cykel och parkeringsplatser för bilpool i attraktiva lägen är en integrerad del. Bolaget ska delta i stadens pilotprojekt med hållbara dagvattenlösningar.

Stadens nya parkeringsplan ökar behovet av reglerad infartsparkering. Ett sätt att möta detta behov är att samnyttja parkering som har ledig kapacitet under dagtid, exempelvis parkeringar i anslutning till idrottsplatser, bland annat genom samverkan med fastighetsnämnden.

Bolaget ska fortsätta arbetet med samnyttjande av parkeringsplatser genom parkeringsköp i bland annat Hagastaden, Årstastråket och Norra Djurgårdsstaden tillsammans med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- vara aktiv i stadens planarbete för att möjliggöra en minskning av antalet gatuparkeringar och öka andelen parkeringar på tomtmark
- initiera förslag till nya parkeringsgarage för att möjliggöra en minskning av gatuparkeringarna och stödja framkomligheten i staden
- skapa fler cykelparkeringsplatser som en integrerad del i en mobilitetslösning
- ansvara för byggande och drift av stadens cykelgarage
- införa cykelparkeringsrätt i parkeringsförhyrningen i bolagets fastigheter
- fortsätta utbyggnaden av laddningsmöjligheter i bolagets anläggningar
- successivt jämna ut avgiften mellan elbilsplats och övriga platser
- fortsätta kvalitetsarbetet inom bolaget, vilket bland annat innebär ökad trygghet och trivsel för kunderna
- tillgodose behovet av ett ökat antal parkeringsplatser för infart och utfart, bland annat genom samverkan med exploateringsnämnden, AB Storstockholms Lokaltrafik och berörda grannkommuner
- verka för att befintlig parkeringskapacitet utnyttjas optimalt
- erbjuda sommarparkering i vissa av bolagets parkeringsanläggningar

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- genomföra prisjusteringar när marknaden så medger
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

R VII
Sthlm Parkering:2

Stockholms Stads Parkerings AB	2016	2017	2018	2019
Resultat efter finansnetto, mnkr	48	75	75	75
Investeringar, mnkr	157	85	320	540

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
2.1 Energi-användningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	1835 GWh	1785 GWh	1735 GWh
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	2450 MWh	2500 MWh	2550 MWh
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	75 %	80 %	100 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 500 st	9 000 st	9 000 st
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	850 st	900 st	900 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	900 st	950 st	950 st
	Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	8 500 st	9 000 st	9 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandaindex	83	83	83
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

31. Förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **Stockholms stads Parke-
rings AB** godkänns.

Stockholms Stadsteater AB

Bolagets mål och uppgifter

Kulturhuset Stadsteatern ska vara en angelägenhet för alla stockholmare med yttrandefrihet och den konstnärliga friheten som grund. Bolaget ska erbjuda verksamhet i form av teater, litteratur, dans, konst, design, film, musik, debatt och annan kulturell produktion av hög kvalitet, präglad av både bredd och spets. Bolaget ansvarar också för stadens fristadsprogram som innefattar två platser.

Som ett led i att bredda verksamheten har bolaget etablerat sig i medborgarhuset ”Trappan” i Vällingby och vidgar teaterns verksamhet i Skärholmen. Utvecklingen av dessa sker i nära samverkan med respektive lokalsamhälle. Bolaget ska också fortsätta stärka den lokala närvaron i Stockholms övriga ytterstadsområden genom bl.a. turnéverksamhet året runt. Kulturhuset Stadsteaterns verksamhet ska bli angelägen för fler, men med särskilt fokus på människor i de grupper som idag sällan tar del av verksamheten.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- verka för ett konstnärligt gränsöverskridande samarbete mellan bolagets verksamhetsområden, bl.a. genom att utveckla biografverksamhet i lokalerna i Skärholmen.
- fortsätta arbeta aktivt för att engagera barn och ungdom i bolagets verksamheter
- arbeta för att tillgängliggöra produktionerna för personer med funktionsnedsättning
- fortsätta att utveckla bolagets profilibliotek som självklara arenor för läsfrämjande och läslust för alla åldrar, detta bl.a. genom att utöka verksamheten Tio Tretton
- fortsätta samarbetet med det fria kulturlivet och andra scenkonstinstitutioner genom att erbjuda bland annat Kilen som gästspelscen för detta ändamål
- i samarbete med fastighetsnämnden planera för en fungerande verksamhet under den kommande upprustningen av Kulturhuset Stadsteatern

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- koncentrera resurserna till den konstnärliga, kulturella och publika verksamheten
- fortsätta arbetet med att bredda verksamhetens finansiering
- genomlysa utnyttjandet av de lokaler som inte är publika
- fortsatt säkerställa självfinansieringsgraden

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

- fortsatt vidta åtgärder för att nå nya grupper
- i samråd med trafiknämnden genomföra verksamhet på Sergels Torg
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

Stockholms Stadsteater AB	2016	2017	2018	2019
Resultat efter finansnetto, mnkr	-350	-360	-360	-360
Investeringar, mnkr	50	11	11	50

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande	Stockholmarnas nöjdhet med kommunala kulturinstitutioner	80 %	81 %	81 %
	Antal besök på stadens kulturinstitutioner per stockholmare	6,26	6,27	6,28
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 500 st	9 000 st	9 000 st
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	850 st	900 st	900 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	900 st	950 st	950 st
	Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	8 500 st	9 000 st	9 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandaindex	83	83	83
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

32. Förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **Stockholms Stadsteater AB** godkänns.

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB

Bolagets mål och uppgifter

Målet för verksamheten är att stärka Stockholms internationella konkurrenskraft och aktivt bidra till utvecklingen av Stockholm som besöks- och evenemangsstad. Sedan 2008 är Stockholm Globe Arena Fastigheter AB ett renodlat fastighetsbolag med syfte att tillhandahålla och utveckla ändamålsenliga lokaler och anläggningar för evenemangsverksamhet av högsta kvalitet. Bolaget ska även ha en ledande roll i utvecklingen av Stockholm Entertainment District inom ramen för det övergripande arbetet med Söderstaden, under de närmaste åren.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- tillhandahålla och utveckla lokaler och anläggningar för bra evenemangsutbud bestående av bland annat konserter, sport, kultur- och familjeaktiviteter
- delta i arbetet med Globenområdets utveckling tillsammans med andra intressenter för att öka områdets attraktionskraft
- ha en ledande roll i utvecklingen av Stockholm Entertainment District inom ramen för det övergripande arbetet med Söderstaden

Ett klimatsmart Stockholm

- arbeta aktivt med energieffektivisering och förnyelsebar energi

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- arbeta aktivt tillsammans med exploateringsnämnden med att utveckla bolagets befintliga markinnehav, så att en avyttring kan genomföras när marknadsläget möjliggör detta
- genomföra en kartläggning av evenemang på arenorna utifrån ett jämställdhetsperspektiv
- tillsammans med evenemangsbolaget AB Stockholm Globe Arena utreda hur tryggheten kan öka för exempelvis barnfamiljer vid fotbollsmatcher, i syfte att locka en bredare publik
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB	2016	2017	2018	2019
Resultat efter finansnetto, mnkr	-149	-136	-134	-133
Investeringar, mnkr	40	20	20	20

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
2.1 Energi-användningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	1 835 GWh	1 785 GWh	1 735 GWh
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	2 450 MWh	2 500 MWh	2 550 MWh
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	75 %	80 %	100 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 500 st	9 000 st	9 000 st
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	850 st	900 st	900 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	900 st	950 st	950 st
	Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	8 500 st	9 000 st	9 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandaindex	83	83	83
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

33. Förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **Stockholm Globe Arena Fastigheter AB** godkänns.

Stockholm Business Region AB (SBR)

Bolagets mål och uppgifter

Stockholmsregionen är Sveriges tillväxtmotor och drivs av människors innovationsförmåga, entreprenörskap och kreativitet. Stockholm har ett diversifierat näringsliv vilket ger en stabil grund för fortsatt tillväxt och hög sysselsättning. Det skapar möjligheter för ökad välfärd och service till stadens invånare. Stockholm Business Region AB samordnar och utvecklar regionen gentemot näringslivet.

Bolagets mål är att Stockholm ska vara Europas ledande hållbara tillväxtregion 2020. Hållbarheten avser såväl ekonomisk, social, demokratisk som ekologisk utveckling. Bolaget ska ha ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet och verka för ett fossilbränslefritt Stockholm 2040.

Bolaget ska marknadsföra Stockholm internationellt för att attrahera människor och investeringar till regionen. För att bli framgångsrik i detta arbete krävs ett nära samarbete med Stockholms näringsliv. Staden marknadsförs tillsammans med övriga aktörer genom budskapet Stockholm – the Capital of Scandinavia.

I sitt arbete med att locka investeringar och etableringar till regionen och skapa en ökad tillväxt inom befintliga bolag ska Stockholms Business Region även arbeta strategiskt med internationalisering.

En central uppgift för bolaget är att ansvara för det regionala partnerskapet inom Stockholm Business Alliance. Under avtalsperioden, år 2016-2020, ska partnerskapet även arbeta med frågor rörande internationell flygtillgänglighet och talangattraktion.

Stockholm Business Region AB ska bidra till företagsetableringar i ytterstaden och fokusera på att utveckla potentialen till företagande och nyföretagande.

Stockholm Business Region AB fyller en viktig funktion i att samordna och utveckla stadens verksamheters bemötande av näringslivets behov, både avseende nya och befintliga företag, genom en nära relation och kommunikation med företagen. En viktig uppgift är att stödja berörda nämnder i arbetet med att förbättra samarbetet med stadens företag kring stadens myndighetsutövning. Arbetet med att underlätta för företagen genom att skapa enkla rutiner för ansökningar av olika tillstånd fortsätter, bland annat i mark- och tillståndsfrågor, genom sin lots- och servicefunktion som bolaget har ett stadsgemensamt ansvar för. Bolaget ska medverka i stadens stadsutveckling i syfte att skapa attraktivitet samt en ekologiskt, socialt, demokratiskt och ekonomiskt hållbar stad. Bolaget ska arbeta med att förbättra förutsättningarna för näringslivet i Stockholm genom att hjälpa övriga kommunala verksamheter med nöjdkundindexmätningar.

Utifrån genomförd analys av strategiska tillväxtbranscher ska Stockholm Business Region i dialog med arbetsmarknadsnämnden och berörda stadsdelsnämnder bidra till regionens fortsatta tillväxt och sysselsättning. Bolaget ska vara drivande i att staden är proaktiv i förhållande till de lokala företagen, i etableringsfrågor, exploatering av områden för företag, utbildningsfrågor samt arbetsmarknadsåtgärder. Bolaget ska vara en del i stadens arbete med tidiga skeden när det gäller analyser av nya stadsutvecklingsområdets innehåll avseende bland annat kontor, handel och småskalig produktion.

Det lokala näringslivsarbetet ska stärkas i samarbete med stadsdelsnämnderna och ska särskilt stärka arbetet med företagande och entreprenörskap bland kvinnor och perso-

R 1 SBR AB:2

ner med utländsk bakgrund. Bolaget ska i samarbete med berörda nämnder ta fram en handlingsplan för utveckling av områden där stadens nämnder och bolag kan göra mest nytta och ge störst positiv effekt för företagandet i Stockholm. Bolaget ska särskilt följa stadens utveckling som nod för startup-företag. För söderort är en ökad etablering av attraktiva arbetsplatser särskilt viktig. För att nå framgång krävs deltagande från alla stadens nämnder och bolagsstyrelser, näringsliv och fastighetsägare. I det arbetet ska utvecklingen av Högdalen till ett miljöteknikcentrum och Telefonplan till ett kluster för kreativa näringar prioriteras.

Digitaliseringen av samhälle och näringsliv sker just nu i en mycket snabb takt. Ett led i denna utveckling är stadens implementering av kommunfullmäktiges ”Strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad” som kommer att utveckla stadens digitala lösningar. En ökad digitalisering är beroende av innovativa idéer och tillämpningar från externa aktörer och därför ska bolaget bidra aktivt i arbetet med digitaliseringen.

Vidare ska bolaget öka insatserna och samarbetet med Start-Up Stockholm för att nya företag och arbetsplatser ska utvecklas på Järva och i söderort. Inom ramen för samarbetet med Start-Up Stockholm ska berörda nämnder och Stockholm Business Region AB möjliggöra för unga stockholmare att driva sommarlovsföretag inom ramen för feriejobb.

I marknadsföringen ska det kreativa, öppna, hållbara och jämställda i Stockholm lyftas fram och ge varumärket Stockholm - the Capital of Scandinavia ny kraft. Bolaget ska fortsätta arbetet med att få fler filminspelningar till Stockholmsregionen, samt underlätta filmbranschens kontakter med staden. Därför avsätts medel motsvarande budgeterad minskning av eget kapital för att förstärka filmfonden.

Inflöde av utländskt kapital och investeringar är viktigt för att Stockholm ska kunna växa. Det är minst lika viktigt att attrahera forskare, studenter och andra för att motverka kompetensbrist. Bolaget har här en viktig uppgift i att arbeta med information till personer som bor och verkar i Stockholm under en kortare tid och som därefter kan fungera som ambassadörer för Stockholm.

Stockholm är en viktig destination för besökare. Bolagets uppgift är att främja och utveckla Stockholm som en av Europas tio största besöksdestinationer. Detta sker genom att attrahera privat resande, kongresser, mässor och evenemang till Stockholm. Samarbetet med de övriga kommunerna i länet kring besöksnäringens utveckling måste fortsätta stärkas. Bolaget har vidareutvecklat kommunfullmäktiges beslutade evenemangsstrategi till en mer konkret och praktisk nivå. Bolaget ska vid stöd till evenemang arbeta aktivt med ett miljö- och jämställdhetsperspektiv.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- bolaget ska samarbeta med stadsdelsnämnderna och stödja dem i deras arbete med det lokala näringslivet
- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden får bolaget i uppdrag att genomföra insatser för fler stockholmare i arbete
- främja Stockholm som en av Europas mest öppna och kreativa städer
- tillsammans med kulturnämnden stärka förutsättningarna för stadens kulturella och kreativa näringar

- bidra till stadens arbete med digitalisering och sakernas internet
- främja företagande av kvinnor med utländsk bakgrund
- främja socialt företagande genom kunskapsspridning
- bolaget ska vid stöd till evenemang arbeta aktivt med ett jämställdhetsperspektiv

Ett klimatsmart Stockholm

- bolaget ska vid stöd till evenemang arbeta aktivt med ett miljöperspektiv

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- förbättra förutsättningarna för näringslivet i Stockholm
- tillhandahålla lots- och servicefunktion gentemot företag
- främja utländska etableringar och investeringar i Stockholmsregionen
- bidra aktivt till Stockholms internationella tillgänglighet genom Connect Sweden
- Stärka Stockholms attraktionskraft hos internationella talanger utveckla besöksdestinationen Stockholm tillsammans med näringslivet
- främja och stötta evenemang i Stockholm och verka för jämställda och klimatsmarta arrangemang
- ansvara för stadens innovationspris
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer
- samordna arbetet med serverhallar

Stockholm Business Region AB	2016	2017	2018	2019
Resultat efter finansnetto, mnkr	0	-12	0	0
Investeringar, mnkr	1	1	1	1

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad	Näringslivets nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet	72	73	74
	Företagens nöjdhet med bemötandet	77	78	79
	Antal nystartade företag	23 500 st	23 750 st	24 000 st
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal företag som staden har lotsat	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 500 st	9 000 st	9 000 st
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	850 st	900 st	900 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	900 st	950 st	950 st
	Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	8 500 st	9 000 st	9 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandaindex	83	83	83
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

34. Förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **Stockholm Business Region AB** godkänns.

S:t Erik Försäkrings AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget har som uppgift att svara för att det finns en effektiv riskfinansiering av anläggningar och verksamheter ägda av staden och närstående bolag genom ökad konkurrensutsättning. Bolaget ska förmedla försäkringslösningar, minimera försäkringskostnaderna och förbättra riskhanteringen för samtliga berörda enheter inom kommunkoncernen. S:t Erik Försäkrings AB ska vara det bästa och mest kostnadseffektiva alternativet för stadens nämnder och bolag.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- stödja det olycks- och skadeförebyggande arbetet i kommunkoncernen med fokus på försäkringsbara risker samt risker som omfattas av lagen om skydd mot olyckor
- aktivt driva och finansiera utvecklingen av systemstöd för incidentrapportering
- aktivt informera om sin verksamhet gentemot nämnder och bolag

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- samtliga sakförsäkringar som stadens nämnder och bolagsstyrelser har behov av ska tecknas med bolagets medverkan. Bolaget ska optimera den försäkringsrisk som bolaget själv tar, i förhållande till storleken på det egna kapitalet och fastslagen risknivå
- fortsätta arbetet med att samordna bolagets administration med S:t Erik Livförsäkring AB
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

S:t Erik Försäkrings AB	2016	2017	2018	2019
Resultat efter finansnetto, mnkr	1	1	1	1
Investeringar, mnkr	0	0	0	0

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st

R 1
S:t Erik förs:2

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 500 st	9 000 st	9 000 st
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	850 st	900 st	900 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	900 st	950 st	950 st
	Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	8 500 st	9 000 st	9 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandaindex	83	83	83
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

35. Förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **S:t Erik Försäkrings AB** godkänns.

S:t Erik Livförsäkring AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget har till uppgift att samordna och strukturera hanteringen av pensioner i koncernen Stockholms Stadshus AB, samt att minimera riskerna i denna pensionssskuld.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- fortlöpande försäkra nya åtaganden i dotterbolagen och förvalta pensionsmedel inom ramen för de försäkringsavtal som ingåtts med övriga dotterbolag
- sträva efter att långsiktigt trygga de framtida pensionsåtagandena reallt
- tillsammans med koncernledningen utvärdera verksamheten avseende måluppfyllnad och initialt syfte
- fortsätta arbetet med att samordna bolagens administration med S:t Erik Försäkrings AB
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

S:t Erik Livförsäkring AB	2016	2017	2018	2019
Resultat efter finansnetto, mnkr	44	45	45	45
Investeringar, mnkr	0	0	0	0

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 500 st	9 000 st	9 000 st
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	850 st	900 st	900st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	900 st	950 st	950st
	Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	8 500 st	9 000 st	9 000 st

R I
S:t Erik Liv:2

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

36. Förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **S:t Erik Livförsäkring AB** godkänns.

S:t Erik Markutveckling AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets uppgift är att äga, förvalta och utveckla fastigheter/aktier i fastighetsbolag i avvaktan på omvandling av fastigheterna till bostäder och arbetsplatser. Syftet är att främja Stockholms utveckling och stadens förmögenhetsförvaltning.

Bolagets verksamhet ska under perioden inriktas på förvaltning, uthyrning och utveckling till så god avkastning som möjligt med hänsyn tagen till stadens utveckling. Under perioden kommer verksamheten i hög grad att inriktas på uthyrning och förädling av lokaler i utvecklingsområden.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- i samverkan med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och kommunstyrelsen söka strategiska utvecklingsprojekt och förvärv för stadens framtida behov
- se över möjligheterna att ha tillfälliga studentbostäder i bolagets utvecklingsprojekt
- i samverkan med exploateringsnämnden fortsätta planeringen för utveckling av fastigheterna i Ulvsunda med tydlig inriktning på nya bostäder samt välfungerande handel och service
- tillsammans med övriga aktörer i området medverka i utvecklingen av Söderstaden
- löpande pröva förslag till fastighetsförvärv och försäljning i syfte att främja Stockholms utveckling

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- tillsammans med kommunstyrelsen som leder arbetet utreda gränssnitt och organisation för strategiska markutvecklingsfrågor
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

S:t Erik Markutveckling AB	2016	2017	2018	2019
Resultat efter finansnetto, mnkr	28	28	39	48
Investeringar, mnkr	58	74	58	45

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st

R I
S:t Markutv:2

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 500 st	9 000 st	9 000 st
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	850 st	900 st	900 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	900 st	950 st	950 st
	Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	8 500 st	9 000 st	9 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandaindex	83	83	83
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	Fastställs 2017	Fastställs 2017	Fastställs 2017

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

37. Förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **S:t Markutveckling AB** godkänns.

Intressebolag i Stockholms Stadshus AB

Mässfastigheter i Stockholm AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets uppgift är att utveckla, arrangera och effektivt genomföra branschledande och återkommande mässor samt att genomföra kongresser, konferenser och evenemang för hela regionens bästa. Stockholmsmässan är uppdelad i två skilda bolag, Mässfastigheter i Stockholm AB som förvaltar och utvecklar fastigheter, och Stockholmsmässan AB som är ett genomförandebolag av mässor, kongresser, konferenser och evenemang. Stockholmsmässan AB är ett helägt dotterbolag till Mässfastigheter i Stockholm AB. Staden äger genom Stockholms Stadshus AB 50,4 procent av aktierna i Mässfastigheter i Stockholm AB, och Stockholms Handelskammare 49,6 procent.

Bolagets uppdrag är att marknadsföra Stockholm som en av norra Europas främsta mötesplatser och maximera de ekonomiska bidragen till regionen. Stockholmsmässan ska upplevas som en naturlig mötesplats för näringslivet och politiken. Mässans evenemang ska vara socialt och etiskt försvarbara. Stockholmsmässan AB ska med egna vinstmedel utveckla och underhålla anläggningen och företagets produkter samt lämna rimlig utdelning till ägarna. Bolaget ska arbeta aktivt med stadens miljöprogram.

Verksamheten ska bedrivas inom den legala kompetensen för ägarna.

Verksamheten ska vidare ge förutsättningar att stärka Stockholm som en ledande mötesplats i norra Europa utifrån varumärket ”The Capital of Scandinavia”.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

Ett klimatsmart Stockholm

- utreda om Stockholmsmässans tak kan utnyttjas för produktion av förnybar el
- långsiktigt medverka till stadens mål om 70 procent matavfallsinsamling till 2020

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- marknadsföra Stockholm som norra Europas främsta mötesplats
- utveckla en strategisk plan för verksamheten så att den är väl anpassad för genomförandet av marknadsledande mässor, internationella kongresser, konferenser, evenemang samt kringtjänster
- effektivisera verksamheten och därigenom öka bolagets lönsamhet
- strategiskt bidra till att utveckla Stockholm som turist- och besöksdestination

Resultat och investeringar

Bolagets resultat efter finansnetto prognostiseras till 50 mnkr för treårsperioden. Investeringsvolymen för perioden 2017 till 2019 bedöms uppgå till cirka 104 mnkr.

R I
MässfastighetAB:2

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

38. Förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **Mässfastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Intressebolag i Stockholms Stadshus AB

AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget har i uppdrag att bedriva verksamhet inom fjärrvärme, fjärrkyla och stadsgas i Sverige, samt annan därmed förenlig verksamhet. AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad är holdingbolag till AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad. Verksamheten bedrivs i det senare bolaget.

Verksamheten i AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad ska bedrivas affärsmässigt på ett rationellt och effektivt sätt i enlighet med finansiella och andra mål. Därutöver har staden som ägare ett intresse av att säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden. Verksamheten ska vara inriktad på att uppnå en stark miljöprofil. AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad ska möta kundernas och samhällets krav på en fortsatt omställning till hållbar och prisvärd värme. Bolaget ska ha en tydlig målsättning att de fossila bränslena i kraftvärmeverket i Värtahamnen ska minska successivt med ambitionen att vara avvecklade helt senast år 2020. Fortum Värmes värme-, kyl- och elproduktion ska, i linje med stadens strategi för ett fossilbränslefritt Stockholm, fullt ut vara baserad på återvunna och förnybara insatsvaror till senast 2040.

Bolaget ska vara behjälpligt i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag i staden samt Trafikverket, AB Storstockholms Lokaltrafik och andra aktörer för att främja framkomligheten.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- fortsätta att utveckla fjärrvärmenätet i Stockholmsområdet till 2020 för att kunna erbjuda fler invånare fjärrvärme
- arbeta för en fortsatt utbyggnad av fjärrkyla i Stockholm

Ett klimatsmart Stockholm

- intensifiera minskningen av användandet av fossila bränslen till förmån för andra, förnybara bränslen
- utifrån målsättningen att KVV6 ska avvecklas ta fram en plan för att trygga Stockholms framtida fjärrvärme
- fortsätta driva projektet Öppen fjärrvärme och etablera världens första öppna fjärrvärmenät, i syfte att återvinna energi i stor skala och bidra till en mer hållbar stad

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden
- arbeta för att sammanlänka produktions- och distributionskapaciteten tillsammans med andra fjärrvärmeaktörer, i syfte att optimera miljö-, energi- och ekonominyttan

R I

AB FortumVH:2

Resultat och investeringar

Bolagets resultat efter finansnetto prognostiseras till cirka 5 mdkr för treårsperioden.

Investeringsvolymen för perioden 2017 till 2019 bedöms uppgå till cirka 5,4 mdkr.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

39. Förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad** godkänns.